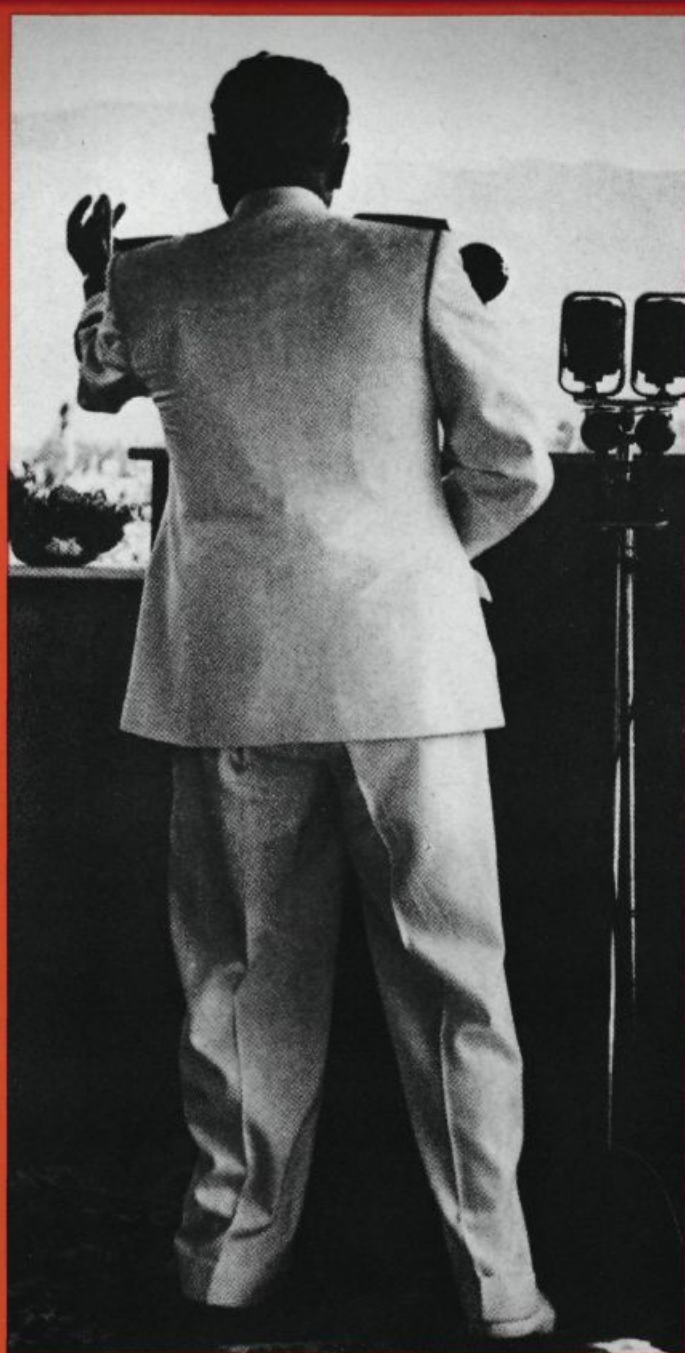
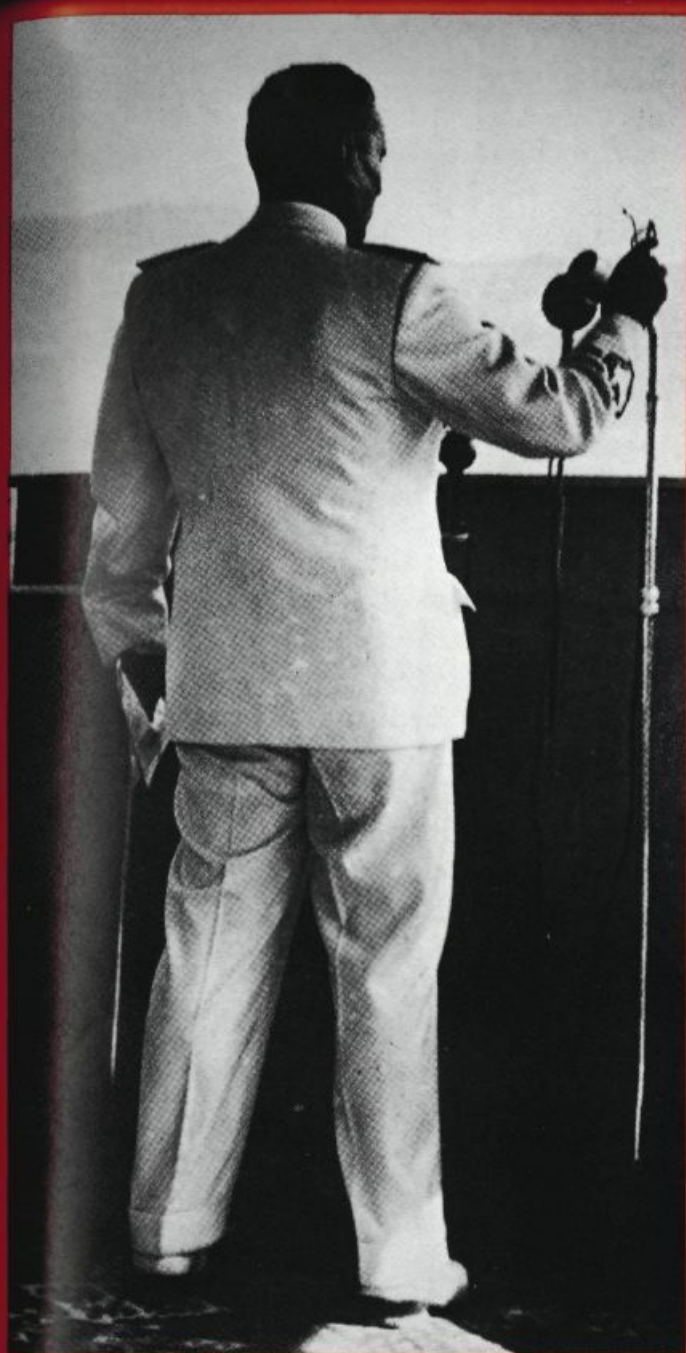

TRIPUNJA

18. maj 1992 / št. 7 / cena 70 SLT

MELANIE GRIFFITH

TRIBUNA

KAZALO

- 3 Študij kot delovna doba
- 4 Intervju: Teodor Geršak
- 6 Slovenska diplomacija
- 8 Balkansko rodoljubje
- 10 Neonacisti
- 14 Študent je naložba
- 16 Obdavčeni hono-rarci, združite se!
- 18 Anketa: novi šolski minister
- 20 Študentski kult. dnevi
- 26 AIDS – pogovor z okuženim
- 29 Film
- 33 Gary Gray
- 34 Rec – rec in Druga godba
- 36 Knjige, knjige...
- 38 Expo 92
- 40 Verske skupnosti
- 42 Zlodejeva lepota
- 44 Psihotest
- 46 Enigmatika
- 48 Hamfri

VSE SE VRAČA,
KDO BO PLAČAL?

Slovenska politična šlamastika se vleče kot žvečilni gumi najslabše vrste in kljub novi vladi ji ni videti konca. Skupščinska licitiranja v slogu boljšega trga parajo živce nestrpnim volilcem, politiki pa si vztrajno kažejo jezike in igrajo nikoli končano igrice »med dvema ognjema«. Vsi smo jih že spregledali in čas bi bil, da bi se tudi sami zazrli v zrcalo. Če že niso krivi za to, da dežuje, prav gotovo nimajo zaslug za sončno vreme.

Študentje, ki se pripravljajo na izpite, še vedno lahko jedo ceneje, na Kersnikovi 4 pa je v zadnjih tednih taka gneča, da česa podobnega niso pričakovali niti največji optimisti. Študirajoča se mladina je tako redka populacija, ki je poleg iger dobila še kruha. V omejenih količinah, vendar po izjemno vzpodbudnih, to je privlačno nizkih cenah. Prave študentske igre, ki s skupščinskimi nimajo nič skupnega, pa se bodo začele v petek. Študentski kulturni dnevi bodo najverjetneje najbolj odmeven projekt, ki se ga je v letošnjem letu lotila Študentska organizacija. Program je res pester (ogledate si ga lahko v pričujoči številki), tako da naj geslo »za vsakogar nekaj« tokrat ne izzveni zgolj kot fraza. Sicer pa bomo o študentskem kulturnem dogajanju med 22. in 28. majem precej več napisali v naslednji številki.

Ne smemo spregledati še enega pomembnega dogodka. Tribuna se vrača, kar pomeni, da nas odslej lahko spet najdete v drugem nadstropju na Kersnikovi 4. Trimesečna preselitvena doba se je torej iztekla in upajmo, da je s tem odisejada našega časopisa končana. Če pa se bo uresničila še obljuba, da bomo končno dobili tehnično opremo, ki omogoča normalno delo, vam lahko zagotovimo, da bo tudi podoba revije drugačna, bolj domiselna, skratka privlačnejša.

Vse se torej spreminja, upajmo, da res na bolje, saj je konec koncev prav upanje tisto, kar človeku nazadnje ostane. In bojim se, da smo res že blizu konca, čeprav resnica še vedno ni zmagala. Morda pa se od nje celo čedalje bolj oddaljujemo. Kaj bi na to porekli na Šubičevi 4?

Simon Bizjak

TRIBUNA je glasilo Študentske organizacije Univerze v Ljubljani. ● Tisk: tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana. ● Naslov uredništva: Kersnikova 4, 61000 Ljubljana, tel.: (061)319-498; telefax: (061)319-448. V uredništvu dežuramo med 10. in 12. uro. ● V.d. glavnega urednika: Samo Amon. ● V.d. odgovornega urednika: Simon Bizjak. ● Lektorica: Julija Klančičar. ● Cena: 70 SLT. ● Tribuna šteje med proizvode iz 13. točke tarifne številke 3, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5% ● Naslednja številka izide 1. junija 1992

V uredništvu Tribune ali pri Tribuninih kolporterjih na fakultetah lahko študentje z indeksom kupijo Tribuno po ceni 35 SLT.

VOJAŠNICE V VIPAVI NE BO!

Vipavski študentje smo ogorčeni nad neobjektivnim prikazovanjem problema obnavljanja vipavske vojašnice v Tedniku TV Slovenija dne 30.4.1992. Protestiramo proti zavajanju javnosti, poniževanju vipavskih deklet in fantov ter nizki ravni poročanja novinarja Esada Babačiča, ki je v svojem prispevku globoko užalil ponos Vipavcev. Generalu Slaparju sporočamo, da smo občudovali in visoko cenili njegovo pokončno držo v junijski vojni, zato smo toliko bolj osupli ob njegovi izjavi za Tednik. Sprašujemo se, ali je bila tudi njegova izjava zmanipulirana, kot so bile izjave krajanov, ki so se izjasnili proti vojašnici v Vipavi. Novinar Esad Slabačič naj si ogleda prispevek, ki ga je o tem problemu pripravil ljubljanski A KANAL, ki pa ga žal ne morejo sprejemati vsi Slovenci. V omenjenem prispevku je prvič korektno prikazano, o čem smo Vipavci odločali na referendumu.

Naj še enkrat navedemo vzroke, ki so nas silili v referendum:

- ignorantski odnos občine Ajdovščina do KS Vipava, saj so bili vsi sklepi o usodi vojašnice v Vipavi sprejeti brez vednosti krajanov Vipave;

- krajan Vipave smo podpisali peticijo o Vipavi brez vojske;

- SGP Primoerje Ajdovščina nima gradbenega dovoljenja za opravljanje prenovitvenih del na objektih vojašnice v Vipavi.

Ali g. Bogataj lahko razloži svojo izjavo, ki jo je dal predstavnikom KS Vipave, da je Ministrstvu za obrambo vseeno, ali je vojašnica v Vipavi ali v Ajdovščini. Istočasno pa je že obstajala pogodba o »črni gradnji« med Ministrstvom za obrambo in SGP Primoerje iz Ajdovščine. Odgovorne sprašujemo, zakaj se za nas tanev enot TO ne uporabijo objekti NOVE vojašnice Pale pri Ajdovščini, v kateri bi lahko 450 vojakov lagodno opravljalo svoje naloge? Obnova vojašnice v Vipavi, ki lahko sprejme do 1000 vojakov, zahteva velika sredstva republiškega proračuna, ki bi lahko bila v tej težki gospodarski situaciji smotrnejše uporabljena. Ali naj bi bilo torej v Vipavi res samo 450 vojakov?

Mnogim se je zdel izid referendumu neprepričljiv (50,4 % proti 16,7 % za). Približno 33 % krajanov pa se referendumu sploh ni udeležilo, med njimi je precejšnje število starešin okupatorske vojske in njihovih družin, ki so Vipavo zapustili skupaj z odhajajočo vojsko, vendar pa se še vedno (!?) vodijo v volilnem imeniku kot državljani Republike Slovenije. Neprisotnost pa je pomenila glas ZA vojašnico (!?). Dan pred referendumom je v vsako vipavsko hišo poleg uradnega vabila KS Vipava, pripel tudi letak občine Ajdovščina in Ministrstva za obrambo, ki je pozival, naj glasujemo za vojsko v Vipavi (dobri stari časi).

Referendum je uspel, torej imamo legalno

pravico, da svoje cilje uresničimo, zato
VOJAŠNICE V VIPAVI NE BO!

Vipavski študentje
(40 podpisov)

Božidar Premrl - Capuder št. 2

Božidar Premrl je drugi človek nekdanjega kulturnega ministra dr. Andreja Capudra. In v tej vlogi ne bo ostal, če se novi minister za kulturo ne bo spomnil, da bi ga bilo treba zamenjati. Naziv Premrlove funkcije je - samostojni svetovalec za založništvo. Pred desetimi leti je prišel na to mesto direktno s policije. Še prej je delal v Službi državne varnosti. Je goreč komunist, cenzor in špijon. Takoj, ko je Capuder prevzel najodgovornejšo funkcijo na kulturnem področju, sem ga opozoril, naj se pa iz Premrla, sicer bi utegnil zaradi njega izgubiti glavo. Glave sicer ni izgubil, ostal pa je brez vsega drugega. Sedaj bo Capuder našel mesto v kaki samostanski knjižnici, medtem ko bo Premrl še naprej uradoval v drugem nadstropju na Cankarjevi 5. Pa čeprav se na svoje delo prav nič ne spozna. Založništvo mu je španska vas, od slovenskih pisateljev pa jih zna naštet približno deset. Premrl je bil deset let tisti, ki je odločal o subvencioniranju knjig iz državnega proračuna. V tem času so se pojavile mnoge knjige, ki bi jih ne bilo treba, medtem ko so mnogi kvalitetni rokopisi ostali v predalu. Spoznali smo pisce, ki jih bo literarna kritika že čez nekaj let pozabila, hkrati pa so bili zapostavljeni drugi, ki jih bomo odkrili šele zdaj. Seveda, če bo Premrl šel.

Zaradi Božidarja Premrla (in ne Capudra) sem lani protestiral. Čeprav imam rokopise najuglednejših slovenskih pisateljev, programa svoje založbe nisem hotel poslati kulturnemu ministrstvu. Program založbe Emonica bom poslal osebno gospodu Šukljetu. Zato svetujem novemu kulturnemu ministru gospodu Šukljetu, da zamenja Premrla in razmisli o ustanovitvi posebnega resorja za privatno oziroma malo založništvo.

Dušan Cunjak,
ustanovitelj Emonice in
Slov. knjiž. zadruga

Arhitektonske ali mentalne bariere: Katere bodo prej odstranjene?

Če je res, in mi trdimo, da je res, da mediji ustvarjajo javno mnenje, ne pa, da ga samo posredujejo, se nam na tem mestu postavlja vprašanje; kakšne informacije mediji posredujejo in, izpeljano iz tega, kakšno javno mnenje ustvarjajo. S tem uvodom želimo opozoriti na skopo in delno poročanje medijev o protestnem shodu handikepiranih v torek, 5.5.1992. V časopisju smo si »zaslužili« manj prostora kot pijanci, o katerih se v kronikah piše vsak dan.

Seveda se vedno najde dovolj škandalov in afer, ob katerih se ljudje naslanjajo in o njih razpravljajo ob kavi. O teh je verjetno bolj zabavno pisati in tudi branje je zagotovljeno. Mnogo je izrečenih besed, ki bi bile lahko namenjene handikepiranim ljudem vsaj ob takih in podobnih dogodkih. Vendar le kaj bi obremenjevali ljudi s tovrstnimi problemi, saj kot radi pravimo Slovenci, vsak nosi svoj križ.

Ni bilo poročanja o spontani ideji naše skupine, ki deluje znotraj Mreže za Metelkovo, da zapremo in oviramo promet s tem opozorimo na našo oviranost. Izjema je članek v Mladini, ki duhovito podaja komentar dogajanja. Želeli smo, da bi se ljudje, ki so bili pri tem ovirani, vsaj za trenutek počutili kot mi, ki to doživljamo na vsakem koraku. Na podlagi te ideje smo odšli pred skupščino in tam zaprli cesto. Pri tem so nas spremljali člani skupine Ana Monro, ki so z glasbo dajali ritem našim korakom. Ker je prišlo do preusmeritve prometa, smo se odločili, da s pohodom naredimo zmedo še po Dunajski. Pohod smo nadaljevali do glavne pošte, nato do avtobusne postaje ter po Miklošičevi nazaj na Prešernov trg.

Pri tej akciji se je pokazal tudi velik prepad med handikepiranimi samimi, saj se nam je pridružila le peščica udeležencev shoda. Ta prepad ni opazen samo na tej ravni, temveč je očiten tudi v pristopu k tej problematiki. Na eni strani si formalna društva prizadevajo doseči enakost z »zdravimi«, na drugi strani pa težijo k ohranjanju privilegijev (razni popusti...) in poudarjajo diferenciacijo med samimi handikepiranimi.

Od novinarjev smo pričakovali malce bolj poglobljeno pisanje o naši problematiki in o neodvisnih ter neformalnih oblikah združevanja handikepiranih, opis in kritiko samega dogajanja. V člankih se je tako poudarjala situacija v svetu, ki se vedno že a priori postavlja kot najboljša možna, in potreba po radikalizaciji problema. Namesto nekega mnenja smo dobili že znano staro patetiko, ki apelira na moralno dolžnost in pietizem. Fotografije v Delu in Dnevniku ter prizori v tretjem TV Dnevniku so prikazovali invalide kot neko celoto, kar pa niti slučajno ne drži, poznavalcem razmer, ki vladajo v teh krogih, je to vsekakor jasno.

Res je, da se zavzemamo za boljše življenjske pogoje in možnost izbire na vseh področjih. Vendar kot vse marginalne skupine zahtevamo malo več pozornosti medijev in solidarnost.

P.s. Če kdo misli, da si delamo relamo, mu kar vnaprej povemo, da ima prekleto prav!

YOUTH HANDICAPED
DEPRIVILEGED

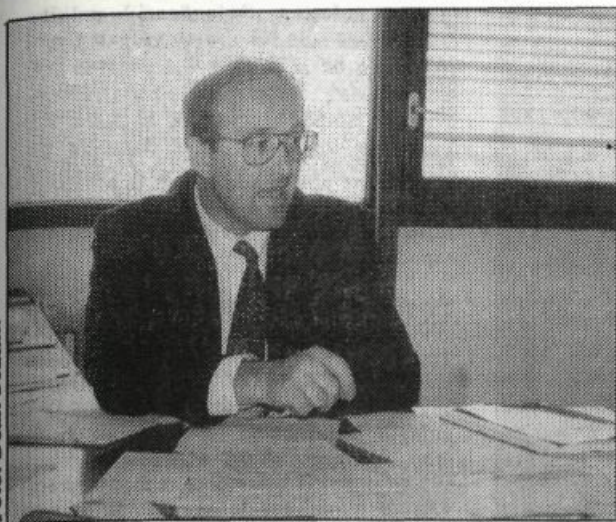
Elena Pečarič

Klavdija Poropat

Emil Bohinc

Neubergerjeva 21, Ljubljana

Marko Štraus

ŠTUDIJ KOT DELOVNA DOBA?!

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki ga je sprejela Skupščina Republike Slovenije na sejah

Druženopolitičnega zbora in Zbora občin petega marca letos, je študentke in študente končno postavil vsaj delno v enakopraven položaj z vsemi tistimi, ki jim teče delovna doba že od petnajstega ali osemnajstega leta. Po novem zakonu je namreč možen dokup pokojninske dobe za dobo služenja vojaškega roka in študija. Pet let študija in eno leto »služenja cesarju« pa ob takojšnjem plačilu stane kar (ali samo)

Eno leto študija - 1000 DEM

Opodrobnostih glede tolmačenja novega pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter možnosti dokupa pokojninske dobe smo se pozanimali pri pomočniku ministrice za delo, Marku Štrausu: »Dolga leta so bili vsi, ki so po 18 letu starosti nadaljevali šolanje ter odšli na služenje vojaškega roka, v podrejenem in slabšem položaju od tistih, ki tega niso naredili. Zato smo z novim zakonom o pokojninskem in invalidskem zavarovanju poskušali v enakopraven položaj postaviti vse fakultetno izobražene kadre, ki so se zaposlili običajno šele po petindvajsetem letu starosti.« Ob tem, da na primer moška delovna doba znaša 40 let, je lahko nekdo, ki se je zaposlil v osemnajstem

letu starosti, odšel v pokoj s 58 leti. To je seveda idealna varianta, kajti tisti, ki so se odločili za študij in ga dokaj »hitro« opravili, gredo v pokoj šele s 65 leti (ženske pet let prej). »Sedanjí študentje imajo možnost, da se prostovoljno zavarujejo. V tem primeru bi morali vsak mesec plačati četrtnino povprečnega osebnega dohodka, približno vsaj pet tisoč tolarjev, kar je seveda odvisno tudi od višine denarne vsote, za katero bi se zavarovali,« je dejal Marko Štraus. To je seveda le eden od možnih načinov za dokup pokojninske dobe. Vsem tistim, ki so doštudirali že pred uveljavitvijo novega zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, je dovoljeno, da si plačajo zavarovalniške prispevke za nazaj. Obstaja seveda tudi »najhitrejša« kombinacija za dokup pokojninske dobe: za dve leti in pol študija na višji šoli bi moral študent takoj plačati 2500 nemških mark, za pet let 5000, za šest let (veterina, medicina, teologija) pa bi moral odšteti 6000 nemških mark, za služenje vojaškega roka pa bi moral dodatno enega nemškega tisočaka.

»Seveda je bila oseba, ki se je upokojila po 65. letu starosti, zelo hvaležna stranka za državne institucije, saj je dolgo časa

plačeval raznorazne prispevke. Po drugi strani pa je lahko ženska, ki se je upokojila stara 50 let, zelo dolgo prejela pokojnino,« je poudaril Marko Štraus. Po njegovih besedah so obstajali tudi predlogi, da bi država čas študija in služenja vojaškega roka zapisala v pokojninsko dobo brez plačevanja. Vendar pa ti predlogi niso bili sprejeti zato, ker je prevladalo načelo, da je pokojninsko zavarovanje kot vsako drugo in se upošteva samo tisti čas, za katerega so bili plačani potrebni prispevki. »Za mlajšo osebo, ki bi že sedaj za šest tisoč nemških mark dokupila pokojninsko dobo, je to vsekakor tvegana poteza. Vse skupaj se lahko kasneje izkaže kot račun brez krčmarja, saj mu nihče ne more zagotoviti, da bo živel do šestdesetega leta starosti. V skupnem seštevku pa je tudi le minimalna

denarna razlika med mesečnim plačevanjem prostovoljne zavarovalnine ali pa takojšnjim dokupom pokojninske dobe,« je povedal Marko Štraus. Študentje o tem novem zakonu vedo sorazmeroma malo, tako da kakšnih evforičnih ali žolčnih reakcij na ministrstvu za delo še niso bili deležni. In še to: zakon je že v celoti sprejet, na obravnavo pred skupščinske poslance pa bo kaj kmalu šel še znesek prispevne stopnje za plačevanje zavarovalnine, ki se določa posebej vsako leto.

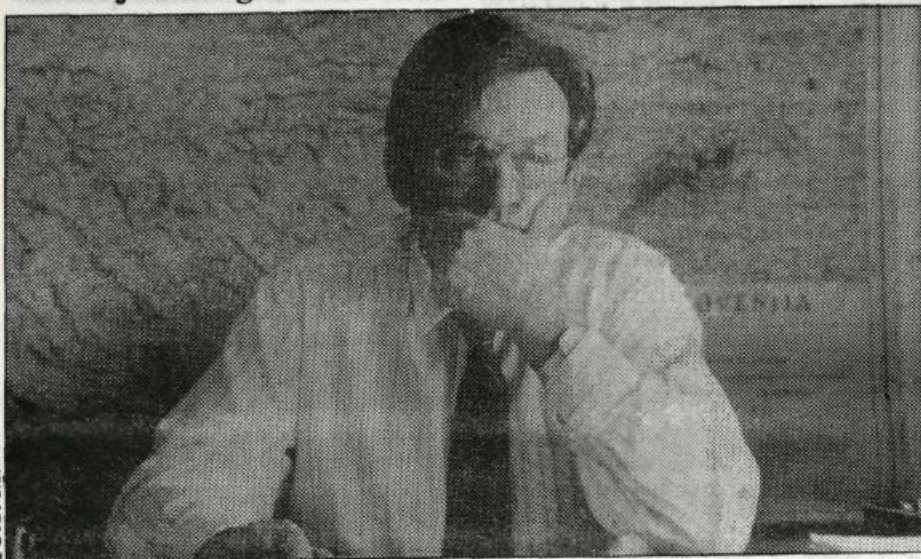
In kaj pravi zakon?

V 214. členu, ki tolmači zakon o dokupu pokojninske dobe, med drugim piše, da se zavarovancu, katerega delo ni več potrebno zaradi nujnih operativnih razlogov ali mu je delovno razmerje prenehalo zaradi prenehanja organizacije, zaradi stečaja organizacije ali zaradi stečaja obratovalnega delodajalca, dovoljuje, da lahko dokupi največ pet let zavarovalne dobe za izpolnitev pogojev za pridobitev pravice do pokojnine. Seveda pa ima to pravico le, če: je dopolnil 35 let pokojninske dobe (moški) oziroma 30 let (ženska) in je poleg tega dopolnil starost iz četrtega in petega odstavka 59. člena tega zakona; je dopolnil starost iz prvega oziroma drugega odstavka 39. člena tega zakona in 15 let pokojninske dobe; je dopolnil starost iz drugega odstavka 40. člena tega zakona in 30 let pokojninske dobe (moški) oziroma 25 let (ženska); je dopolnil 65 let starosti (moški) oziroma 25 let pokojninske dobe (ženska) in 10 let zavarovalne dobe; in je delovni invalid prve, druge ali tretje stopnje in nima zavarovalne dobe, potrebne za pridobitev pravice do invalidske pokojnine. Do pet let zavarovalne dobe pa lahko dokupi tudi zavarovanec, ki je že izpolnil pogoje za priznanje pravice do starostne pokojnine, oziroma uživalec pokojnine, ki je dopolnil starost iz prvega ali drugega odstavka 39. člena tega zakona. Problematiko študentov pa obravnava 216. člena zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. V njem piše, da se zavarovancu oziroma uživalcu pokojnine ob pogoju, da plača prispevke za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, upošteva v zavarovalno dobo čas zaključnega rednega šolanja na višji in visoki stopnji in čas služenja vojaškega roka.

Krasno, bi si mislil kdo, končno je država poskrbela tudi za študirajočo mladino. In vendar ob vsem tem močno bode v oči dejstvo, da se v sosednjih državah (Avstrija, Italija) študij in služenje vojaškega roka zapiše v pokojninsko dobo brez plačevanja. Ob drugačnih pogojih, seveda. In lahko samo upamo, da se do takrat, ko bomo zreli za upokojitev, zakon ne bo že stokrat spremenil, tako da bomo nazadnje za upokojitev morali dokupovati še srednješolsko in osnovnošolsko izobrazbo...

Domen Rant

Nevarnost tretje balkanske vojne?!

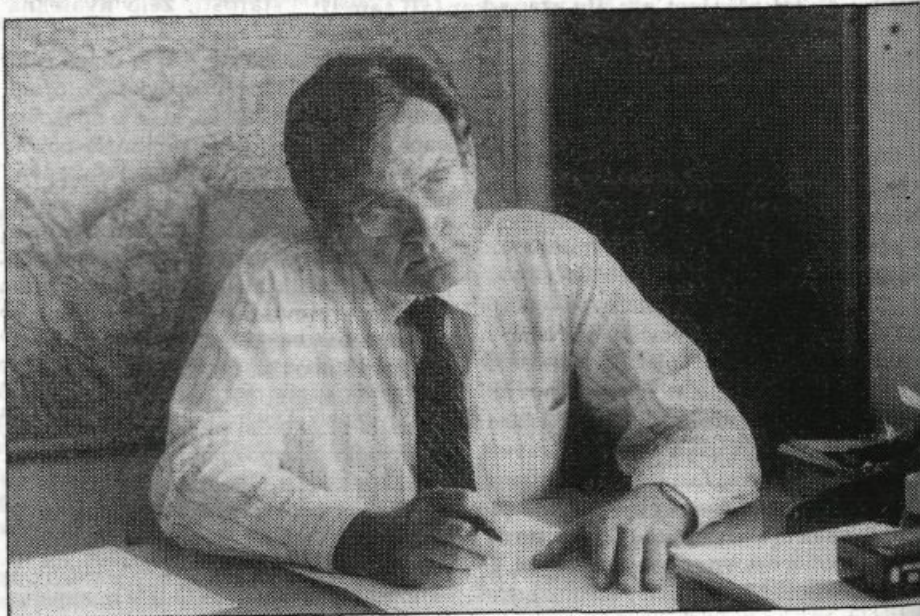
Mag. Teodor Geršak, nekoč sam poklicni vojak in med drugim vojaški predsednik v Bonnu, je danes priznani strokovnjak za vojaška vpražanja. Zaradi nekdanjega službovanja v Jugoslovanski armadi, znanstev z velikim delom takratnega vojaškega vrha - tudi z generalom Kadijevičem in admiralom Brovetom, ter pridobljenega teoretičnega znanja, so bile njegove analize in napovedi razpada Jugoslavije kljub grozljivemu razpletu neverjetno točne: da sicer ne bo prišlo do medetničnega, mednacionalnega in medverskega globalnega spopada, vendar bodo že sami boji v osrednjem delu nekdanje Jugoslavije iz njihovih domov pregnali od 600.000 do 800.000 ljudi in da bo temeljni način vojskovanja terorizem.

TRIBUNA: Videti je, da se je vojna v Bosni in Hercegovini sprevrgla v pravi kaos. Pa vendar, ali se iz vojaških operacij JA in srbskih paravojaških sil še da razbrati kak premišljen načrt?

GERŠAK: V tem spopadu se pojem vojna ne uporablja pravilno. Opraviti imamo z navadnim grabežem, gozdnim razbojništvom in splošnim kriminalom, kar pomeni, da JA ni sposobna uspešno voditi klasične vojne. Vsi mislijo, da je vsako družbeno nasilje že vojna, kar seveda ne drži. Vojna je mednarodno ovrednoten pojem in zato zanjo veljajo povsem določena pravila.

Dogajanje v BiH je natančen posnetek izraelskega terorja nad Arabci na zasedenih ozemljih. Cinično rušijo mesta, brez predsodkov ubijajo neoborožene ljudi in izganjajo cele narode. Zato tudi ne moremo govoriti o kakršni koli vojski, temveč o uniformiranih kriminalcih, ki jim je edina preokupacija sejanje terorja. JA je že povsem izgubljena v času in prostoru, pri njenem poveljniškem kadru je prisotno

akutno pomanjkanje zgodovinske zavesti, obremenjenost s praznimi miti pa je na-

ravnost pošastna. Sadamizacija politike vojaške hunte je tako samo vulgaren spoj ekstremno nacionalnega in vojaškega fundamentalizma s političnim boljševizmom; na tem temelju je tudi zgrajena ta armada. Zato se sploh ne moremo čuditi Tanjugovemu propagandnemu stroju, ki objavlja celo takšne novice, da Hrvati in Muslimani sami rušijo svoja mesta in vasi, ker se želijo mednarodni javnosti prikazati kot napadena stran.

Takšna strategija državnega terorizma je seveda veliko pogubnejša od vojne. Turčija je med obema svetovnimi vojnami pomorila nad poldrugi milijon Armencev. Povojni *Stalinov* državni teror je v gulagih terjal okoli 15 milijonov žrtev, *Mao Zedongov* pa še vsaj pet milijonov več. Kamboški diktator *Pol Pot* je prebivalstvo svoje dežele prepolovil. Phnom Pehn je obdan z množičnimi grobnicami, poznavalci pa trde, da je bilo umorjenih od 600.000 do dva milijona ljudi. Podobno se je v 60. letih dogajalo v Sudanu, Ruandi, Burundiju, v Nigeriji pa je med leti 1967 in 1970 umrlo nasilne smrti okrog 1,1 milijona prebivalcev. V indijsko-pakistanski vojni je število ubitih civilistov zrastle na 1,5 milijona, etiopski cesar *Heile Selasie* pa je, še preden je moral pobegniti pred revolucijo, dal pomoriti nad 300.000 ljudi. Še danes je državni terorizem močno razširjen po svetu, predvsem v Indokini, na Bližnjem Vzhodu in v Afriki.

TRIBUNA: Kako so se načrti napadalcev z razvojem situacije spreminjali? Genealogija apetitov...?

GERŠAK: Celotna projekcija Velike Srbije se razvija skozi nekakšen redukcionizem. Najprej so želeli vzpostaviti velikosrbsko unitarno Jugoslavijo. Ker jim ni uspelo vojaško zlomiti Slovenije oziroma jim je po razpadu obeh korpusov, razmeščenih na njenem ozemlju, uspelo zadržati le 15 odstotkov kadra, je sledil umik na meje memorandumske Velike Srbije. Tudi v naslednji stopnji projekta

se je zaradi vzpostavitve vojaškega ravnotežja na Hrvaškem prisilni redukcioni zem nadaljeval. JA ni uspelo zavzeti Slavonije niti doseči črte Karlobag-Zadar. Propadli so tudi vsi preboji do obrobij hrvaških mest, ki ležijo na mejah Kninske Krajine: Karlovca, Gospića, Otočca, Šibenika in Zadra. Zaradi mednarodnih pritiskov se je iz spopada izvlekla še Makedonija.

Zdajšnje dogajanje v BiH pa lahko razložimo z deklaracijo, ki so jo objavili ob razglasitvi srbske ustave, kjer pač vztraja na naravni pravici srbskega naroda do samoodločbe in odcepitve oziroma, da živi v eni državi. Zato tudi etnično čiščenje osvojenih ozemelj. Gradi se etnični srbski most med krajinami in Srbijo. Pred dnevi sem dobil celo obvestilo, da okrog Dervente mečejo žive ljudi na grmade. Prebivalstvo se tako v trenutku razbeži in področja se v obsegu petdesetih kilometrov popolnoma izprazni.

TRIBUNA: Kako ohraniti BiH celovito? Bo na primer Banja Luka še kdaj bosanska?

GERŠAK: Srbski projekt vsekakor ne more uspeti, čeprav je BiH danes razpadla na dva ali celo tri avtonomne dele. Srbske sile nameravajo osvojiti kar 65 odstotkov ozemlja republike, ne glede na to, da v skupnem številu prebivalstva Srbi predstavljajo le slabo tretjino. Ker naj bi bilo hrvaškega ozemlja, predvsem z zahodno Hercegovino, 25 odstotkov, bi morali Muslimane strpati z na deset odstotkov ozemlja.

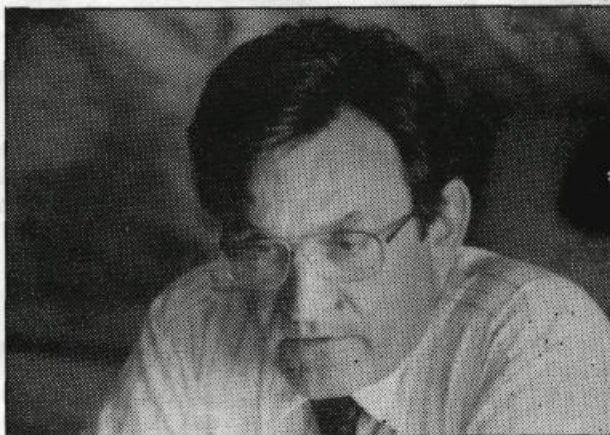
Dokler bo v BiH ostala vojaška formacija tipa JA, kakorkoli se že bo imenovala, ne bo miru ne dejanske osemeljske celovitosti države. Menim, da UNPROFOR pravzaprav ni rešitev, saj je na Hrvaškem le zavaroval obstoječe stanje. Kar pa danes dosežete z vojaško silo, lahko nekoč tudi legalizirate. Morda bi silam OZN v BiH sicer uspelo vzpostaviti nekakšno krhko premirje in na njihove domove vrniti del muslimanskega prebivalstva, toda srbske oblasti bi takrat verjetno pričele uporabljati strategijo kapilarnega terorizma: delovna mesta in mesta v šolah bi bila rezervirana le za Srbe, podobno bi bilo pri podeljevanju naprimer gradbenih pa obrtnih dovoljenj... Tedaj pustite vse in greste!

TRIBUNA: Verjetno je eden od pogojev za ohranitev celovitosti BiH razorožitev JA?

GERŠAK: Res je, vendar bi lahko JA razorožili le s trdo vojaško rešitvijo. Turčija kot nova regionalna in muslimanska sila že resno razmišlja o intervenciji. Ob podpori ostalih muslimanskih držav, ki jih je po razpadu ZSSR že okrog štiričetrdeset, pa bi lahko dosegli vsaj širši konsenz o popolni osamitvi Srbije ne samo v OZN, temveč tudi v Gibanju neuvrščeni. Ne smemo pozabiti, da svet danes doživlja muslimansko politično rennesanso, njena ogródje pa je ogromen muslimanski kapital v evropskih in ameriških koncernih ter bankah.

O trdi vojaški rešitvi oziroma nekakšnem kirurškem rezu razmišlja že tudi lord Carrington. Potrebna je predvsem zato, da strezni srbsko prebivalstvo. Ankete, ki so sicer prirejene, še vedno kažejo, da dobršen del Srbov tako v Srbiji kot v BiH razmišlja o Veliki Srbiji. Po drugi strani pa je v Teritorialni obrambi BiH že 15 odstotkov vojakov srbske narodnosti. Na bolj mešanih območjih prihaja med »rajo« celo do zelo ganljivih prizorov, ki jih občasno posname tudi televizijska kamera: »Šel sem reševat sosedovo ženo in otroke. On je Musliman, jaz Srb!«

Drugi pogoje pa je, da bosanski narodi dosledno sprejmejo formulo, da so konstitutivni narodi BiH in ne le ostanki zunanjih kulturnih narodov. Do tedaj nobena mednarodna skupnost ne more vzpostaviti obstojne države. Švicarji danes ne govore, da so ostanki Nemcev, Italijanov..., temveč se še predobro zavedajo, da so ustvarili lasten skupni kulturni prostor. Ne

smemo pa spregledati nečesa: kljub 700-letni skupni zgodovini je glavni integrativni element Švice frank. Če pa bi imeli na primer francosko govoreči Švicarji bistveno nižji življenjski standard od Francozov v Franciji, bi se verjetno tudi pojavile separatistične težnje. In še tretji pogoj: bosanski narodi bodo morali še pred koncem vojne sami obračunati s svojimi ekstremisti

TRIBUNA: Toda videti je, ko da se stvari razvijajo prav nasprotno od željenega. Sporazume sklepata Karadžić in Boban.

GERŠAK: Na hrvaški politični sceni je hercegovski lobi neverjetno močan. Hercegovci so izredno prodorni in iznajdljivi. Kar nekaj ministrov v hrvaški vladi po rodu izvira iz zahodne Hercegovine. Tudi v tujini imajo veliko uspešnih podjetnikov, njihov kapital pa je *Tudmanu* in njegovi stranki omogočil prihod na oblast. Kot kasnejše plačilo za pomoč so Hercegovci zahtevali priključitev zahodne Hercegovine matici Hrvaški, ki ji je pred zadnjo vojno že pripadala. *Tudman* je pod nenehnim pritiskom tega lobija v diaspori; celo na nekem predvolilnem mitingu v Kanadi je javno obljubil, da se bo zavzemal za priključitev. To je sicer izgubljena iluzija, vendar pa Hrvaški ne moremo odrekati pravice, da s svojim orožjem podpre sonarodnjake v boju s terorizmom JA.

TRIBUNA: Vojaška moč JA v BiH kljub zapuščenju njenih vrst in občasnim porazom v bojih z bosansko TO ni zanemarljiva.

GERŠAK: Armada je le še skupek teroristov in kriminalcev, ki pa so za notranje razmere dovolj dobro oboroženi. Srbija se je armadi formalno odpovedala, v BiH, takšna kot je, ne more ostati. Predvsem je to tragedija za ljudi, ki si doslej še niso umazali rok s krvjo. Zdaj so tako rekoč na milost in nemilost prepuščeni BiH oziroma povečini vidijo rešitev svoje eksistence v armadi Karadžićeve republike.

TRIBUNA: Kako pa je s poveljniškim kadrom JA po množični upokojitvi generalov?

GERŠAK: Pri upokojitvah gre le za politični maneuver. General *Adžić* je dal odpoved dolžnosti, ki je kot državljani BiH ne more opravljati, ni pa bil upokojen. *Kukanja* so razrešili dolžnosti neobstoječe armade oziroma armade, ki so se je odrekli in ji torej ne morejo več poveljevati. Ostali generali bodo odšli v pokoj še le 1. januarja 1993, do konca leta pa bodo ostali na tako imenovanem »razpolaganju«. Mnoge med njimi bodo verjetno še uporabljali v različnih operacijah ali pa nastavili kot poveljujoči kader v bosansko vejo JA. Na površje želijo spraviti nov tip generala - generala, ki nima predsodkov pred uničevanjem, ki ne bo omahoval v izvajanju še tako zločinskih nalog in ki bo pogajanja in sklepanja premirij uporabljal le za zavajanje sovražnika. Generali tipa *Mladić* in *Perišić* bi s celotno Jugoslavijo ravnali kot danes na primer z Mostarjem.

TRIBUNA: Je pričakovati 3. balkansko vojno, saj bi na vmešavanje Turčije verjetno specifično odgovorila Grčija, pa tudi ostale sosedne ne bi ostale križem rok?

GERŠAK: Te nevarnosti se še najbolje zavedajo vse srbske sile. Celotna vojna v BiH namreč namerno poteka v nekakšnih valovih. Najprej napad in če ni takojšnjih uspehov, bodisi premirje ali celo ponujena enostranska prekinitev ognja. Srbiji je povsem jasno, do katere višine lahko natočijo vode, ne da bi se prelila čez rob in povzročila poplave oziroma globalnega konflikta. Takrat bi bilo nemogoče pričakovati, da tudi Muslimani v Sandžaku in Albanci na Kosovu ter v Makedoniji ne bi aktivno posegali v boje, ki bi se že nevarno približali zunanjim mejam nekdanje Jugoslavije. Srbija je Sandžak in Kosovo napolnila predvsem s policijskimi specialci, pa tudi z vojsko. Albanija ne bi dolgo premišljavala ali pomagati svojim bratom na Kosovu ali ne. Grki, ki so še večji nacionalisti od Srbov in njihovi edini možni zavezniki, so del svoje vojske že premaknili na severno mejo. Tu sta še Bolgarija in Turčija. Vse te vojske že imajo izdelane scenarije posegov v spor, kar pa seveda ne pomeni, da bodo kdaj tudi uporabljeni.

Gregor Preac

SLOVENIJA V DIPLOMATSKIH VODAH

V projekt, imenovan »diplomacija«, je Slovenija že vložila precej časa in denarja, še veliko več pa ga bo treba v prihodnosti, predvsem v šolanje ustreznih diplomatskih kadrov. Kakšen bo »output« vsega vloženega, se bo pokazalo že kmalu, odvisen pa je predvsem od nas samih.

Priznanje samostojnosti in neodvisnosti Slovenije postavlja slovensko zunanjo politiko pred zahtevno nalogo. Za potrebe vzdrževanja rednih diplomatskih odnosov bo morala slovenska država v kratkem času postaviti na noge okoli 30 diplomatskih predstavništev v vseh pomembnejših državah sveta in zaposliti ustrezno število primernih kadrov. Istočasno bo morala poiskati tudi kopico primernih lokacij v sami Ljubljani za potrebe tujih diplomatskih predstavništev, ki se bodo v kratkem odprla pri nas. Vse to pa je precej drago početje, ki ga bo mlada država le stežka pokrila samo z denarjem, ki ga proračun namenja za potrebe diplomacije. V novem proračunu je za potrebe vzpostavitve predstavništev Slovenije v tujini namenjenih 679 milijonov tolarjev, to pa je, kot nam je povedal predsednik skupščinske komisije za mednarodne odnose *Matjaž Šinkovec*, manj kot je Slovenija vlagala v zvezno blagajno za potrebe jugoslovanske diplomacije. Vendar pa drugačnega načina financiranja v skupščinski komisiji za sedaj ne vidijo, zato se bo treba znati s tem, kar jim proračun namenja. Slovenija je doslej odprla le veleposlaništva v Italiji, Avstriji, Angliji, ZRN in Hrvaški. Takoj po priznanju s strani OZN pa jih bodo odprli še v Franciji in ZDA. Že sedaj pa ima Slovenija svojo stalno misijo tako pri ZN kot tudi v Svetu Evrope. V celoti naj bi imela okoli 30 veleposlaništev, s čimer bi po besedah *prof. Škrkove* s Pravne fakultete prišla v srednji razred, v isto

Foto: Toni Laznik

Jože Smole

kategorijo kot Portugalska in Danska, ki imata po svetu 35 veleposlaništev. Pri njihovem odpiranju so po besedah *Šinkovca* za Slovenijo prvotnega pomena sosednje države (Avstrija, Italija, Hrvaška in Madžarska), nato predstavništva v tako imenovanih velesilah, kot so na primer stalne članice VS, sledijo države, v katerih živijo slovenski izseljenci (Argentina, Kanada in Avstralija). Enako pomembno je tudi vprašanje tujih veleposlaništev pri nas. Kot nam je povedal *Jože Smole*, pri tem ne smemo iluzorno pričakovati, da se bodo tujci kar tepli za to, da bi lahko odprli svoja

Matjaž Šinkovec

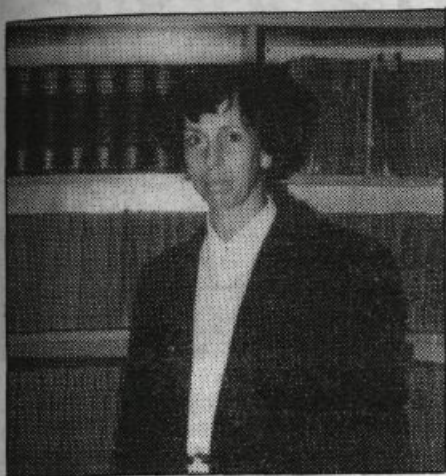
predstavništva. Večina tujih držav bo Slovenijo raje »pokrivala« iz že obstoječega predstavništva v Zagrebu ali na Dunaju, kot pa da bi trošila denarce za ureditev novega. Za to so poskrbeli tudi vrli možje iz ljubljanske mestne vlade, ki so navili cene najemnin poslovnih prostorov v Ljubljani. Najemnine so tukaj precej dražje kot na Dunaju ali v Bonnu. Tudi to je za nekatere pot v Evropo! Pa vendar so vsaj naše sosednje države, ki so že prej imele v Ljubljani vsaj konzularna predstavništva ali biroje, že odprle svoja veleposlaništva. Tako so naredili Avstrijci, Italijani, Nemci, v kratkem pa naj bi veleposlaništvo odprli še ČSFR in Madžarska, prostore pa išče tudi Hrvaška.

Preden pa se konkretneje lotimo vseh diplomatskih zadreg, pa pogledajmo še v teorijo mednarodnih odnosov in teoretično razlago nalog diplomatskih predstavništev in nalog veleposlanikov. O tem nam je *dr. Mirjam Škrk*, profesorica mednarodnega prava na ljubljanski Pravni fakulteti, povedala, »da diplomatska predstavništva v tujini predstavljajo državo v državi. To je najbolj reprezentativno predstavništvo v tuji državi. Položaj teh veleposlaništev je pravno urejen z Dunajsko konvencijo iz leta 1961, ki pomeni ratifikacijo pravil mednarodnega prava. Naloga veleposlanika kot najvišjega predstavnika države v tujini je, da skrbi za poglobljanje kulturnih, znanstvenih, političnih in ekonomskih stikov s to državo. Veleposlaniki so profesionalni uslužbenci. Ob tem diplomatska predstavništva nudijo tudi pravno pomoč posameznikom ali podjetjem, ki se v tuji državi znajdejo v kakršnikoli stiski.«

Jugoslovanske diplomatske izkušnje

Bivša Jugoslavija je imela vzpostavljen celotni mehanizem za šolanje in rekrutiranje diplomatskih kadrov. Tudi po številu diplomatskih predstavništev v tujini ni bila ravno skromna. Kot primer vzemimo le

Mirjam Škrk

to, da je imela Jugoslavija svoja predstavništva v vseh bratskih neuvrščenih državah. Jože Smole, tudi sam nekdanj veleposlanik SFRJ na Japonskem in v SZ, nam je povedal, da so diplomatske predstavnike izbirali po republiškem ključu, kar pa samo po sebi še ni tako slabo. V prvem obdobju po vojni je imela Jugoslavija kar nekaj sposobnih diplomatov, kot na primer Beblerja, Brileja, Matesa, Popovića itd. Do padcev je prišlo, ko so uvedli v diplomacijo profesionalizacijo, s čimer so dosegli, da so isti ljudje le rotirali na različnih položajih. Mladim so tako zaprli možnost dostopa v diplomatsko službo. In prav tega se je treba bati v Sloveniji. Zagotovljen mora biti dostop svežih mladih kadrov, profesionalizacija lahko vse skupaj le uniči. Nato je še Smole dodal, da se je diplomatska šola, ki je delovala v sklopu zveznega sekretariata za zunanje zadeve s sedežem Beogradu, pokazala kot popolni neuspeh. Rezultat je bil ta, da so imeli vsi diplomanti te šole le površno znanje o vsem in ničemer. Večina jugoslovanskih diplomatov je tako prišla s pravne fakultete, nato pa so vsi kandidati morali opraviti še pisni in ustni izpit iz dveh tujih jezikov, zaželjeno pa je bilo tudi znanje matičnega jezika države, v katero je šel diplomat službovat. Nato je vsak kandidat opravil še 6-mesečno obvezno pripravo pred nastopom službe in jo zagovarjal v obliki referata pred kolegijem SZZZ. Ni res, da je imela Jugoslavija le nesposobne in slabe diplomate, jugoslovanski sistem je imel tudi veliko prednosti in kar nekaj sposobnih veleposlanikov. Zaključil pa je Smole takole: »Vsota, ki jo namenja proračun za potrebe diplomacij, je premajhna. Lahko pa bi se povečala z znižanjem visokega deleža, ki je namenjen notranjemu ministrstvu. Nikakor ni logično, da bi moral biti slovenski diplomat v tujini

plačan glede na raven plač v Sloveniji. Zato predlagam, da bi plače omejili glede na košarico OZN, ki mesečno primerja cene v New Yorku, Londonu, Tokiu in tako računa rast mesečnih stroškov.«

Slovenska pot v diplomacijo

Zunanje ministrstvo je v zakonu o zunanjih zadevah natanko opredelilo proceduro v zvezi z imenovanjem veleposlanika v RS v tujini. Najprej kandidata na tako imenovanem »hearingu« zasliši komisija za mednarodne odnose, nato na podlagi mnenja o posameznem kandidatu, ki ga izdela zunanje ministrstvo (le-to kandidata tudi predlaga), predsednik republike imenuje vodjo misije. Kandidat torej potrebuje soglasje parlamenta, vlade, zunanjega ministrstva in predsednika republike. To naj bi zagotavljalo strokovno presojo kadrov, že v primeru prvega imenovanega veleposlanika(-ce) Katje Boh pa so se pojavili resni dvomi v praktično vrednost tega mehanizma. Še povečali so se po kandidaturi drugega spornega ministra, Capudra, za mesto veleposlanika v Parizu (k sreči je kandidat sam odstopil). Osnovni pogoji za mesto veleposlanika Slovenije so le, da je kandidat starejši od 30 let, zdrav, ima visoko šolo, znanje dveh tujih jezikov in opravljen izpit iz mednarodnega javnega in zasebnega prava. Treba je vedeti, da so pogoji drugod po Evropi še precej strožji, saj zahtevajo tudi poznavanje bančništva, humanistike, govornišva, zunanje trgovine, mednarodnega kazenskega prava. V slovenski vladi zato razmišljajo tudi o ustanovitvi lastne diplomatske šole, ki bi jo organizirali znotraj zunanjega ministrstva, v sklopu treh fakultet: Pravne, FDV in Ekonomske. Vzpostavitev lastne akademije pa je precej draga stvar, vprašanje pa je tudi, kakšno korist bi nam prinesla. Zato se večina kadrov zunanjega ministrstva šola bodisi na diplomatski šoli na Dunaju bodisi na European Collegu za diplomate v Bruggeu ali Inštitutu za mednarodne odnose v Ženevi. Povsod poteka le dvoletni podiplomski študij, pogoji za sprejem pa so precej strogi.

Težave z lokacijami v Ljubljani

O doslej odprtih veleposlaništvih v Ljubljani smo že pisali na začetku članka. Prav tako tudi o nerazumno visokih najemninah za poslovne objekte v Ljubljani, vendar pa si počasni in nesposobni ljubljanski velmožje zaslužijo še kako besedo več. Vprašanje lokacij za diplomatska predstavništva

je še vedno nerešeno, pa čeprav so pred kratkim v okviru ljubljanske mestne skupščine ustanovili posebno ekipo, ki jo vodijo predstavniki s pravosodnega ministrstva. Doslej so izločili le širši spisek možnih lokacij za tako imenovano »diplomatsko četrt«, med temi lokacijami so Rožna dolina, Murglje, Podutik... Vse to niti ne bi bilo tako zanimivo, če ne bi imela zgodba še nekaj temnih priveskov. Prvi je seveda ta, da tuji interesenti čakajo na primer no lokacijo že nekaj časa, to pa v diplomaciji ni ravno običaj in meče slabo luč na državo gostiteljico. Iz izkušenj tudi vemo, da diplomati iz držav, kot so ZDA, le neradi čakajo, da bi v Ljubljani razrešili svoje mestne zdrahe. Drugi problem pa je, da je med predlaganimi lokacijami tudi nekaj takih, ki bi s sprejetjem zakona o denacionalizaciji prišle v zasebne roke nekdanjih lastnikov. Morda pa hoče mestna oblast vse to prehiteti in izvesti »denacionalizacijo« po svoje (beri: namesto bivšim lastnikom objekte že prej predati v roke tujim predstavništvom, seveda brez dovoljenja lastnikov). Težava pa je tudi z gradbenimi dovoljenji za zazidavo parcel. Pri ministrstvu so že pred časom predlagali, da bi za diplomatsko četrt uredili Prešernovo cesto v središču mesta. Predlagajo torej nekakšno kombinacijo kulturnih ustanov in diplomatske četrti.

Nevarnost špijonaže - da ali ne?

To je najbolj kočljivo vprašanje, na katerega pa sogovorniki niso dali zadovoljivega odgovora. Dr. Škrkova nam je povedala, da je tudi ta problem reguliran z Dunajsko konvencijo, ki sicer dovoljuje tudi tako vrsto odnosov, ki bi jih lahko pogojno imenovali špijonažni. Vse države so dolžne spoštovati pravni red, kar pomeni, da so dolžne obvestiti državo gostiteljico o svojih dejavnostih. Tudi Šinkovec nam je potrdil, da je zbiranje podatkov in obveščanje matične države o dogodkih v državi, kjer je veleposlaništvo, standarden pojav, ki spada med dolžnosti veleposlaništva. Vprašanje pa je, kako pridejo do teh podatkov. »Vendar pa tega ne vidim kot poseben problem, pomembno je, da se čimprej in čimbolj odpremo,« je dodal Šinkovec.

Kakorkoli že, na področju diplomacije se bomo morali še precej naučiti, vendar tudi pohiteti, ker diplomanti ne čakajo in si tudi na ta način ustvarjajo sliko o državi gostiteljici. Kakšen vtis bodo dobili o Sloveniji, pa je odvisno le od nas samih...

Marko Hribar

»KAD SE RAZVIJE ZASTAVA, RAZUM JE U TRUBI« - I.

(Kolobarjenje po balkanskem ro(e)doljubju)

Mitska samopredstava nacionalizma

Nacionalni prepiri v balkanski krčmi, ki so se v zadnjih mesecih povzpeli do tragičnega vrelišča, so simptomatičen izziv vsem enosmernim, četudi dialektično zastavljenim zgodovinskim perspektivam. Potem, ko je že kazalo, da bosta kolaps realsocializma in popuščanje medcivilizacijske napetosti privedla do globalne harmonije, ki pa bi spoštovala specifičnosti vseh, tudi posamičnikov, so se predvsem vzhodne dežele znašle pred še hujšo oviro. Nacionalistični krči, ki pretresajo, odrejaajo, celo mrtvijo mlade demokracije, predstavljajo izziv ne le njim, ampak celému svetu. Pojavi, kot so vsestranska anarhija, ohlokracija, Zahodu nerazumljiva impulzivnost in nestrpnost, vzajemno nezaupanje, teritorialna ekskluzivnost itn., predstavljajo velike težave mednarodni ureditvi, celo hujše od tistih iz obdobja hladne vojne.

V nekaterih republikah bivše Jugoslavije manj, v drugih pa bolj izrazito se je prejšnji enopartijski transnacionalizem prelevil v nevaren večpartijski ekstremizem, prežet s povečevanjem nacionalne države. Novim političnim »vrhuškam« je prišla prav totalitarnostna floskula, da obstajata le opoziciji unitarizem, »trda roka«, ali razkroj, bratomornost, kar jim je seveda olajšalo odločitev za prvo varianto in povzročilo drugo. Družba si v razmerah parlamentarne demokracije na novo zastavi svojo lastno mitsko samopodobo in jo vpne v novo zgodovinsko sosledje. »Preteklost, kot si jo želimo« pogojuje tako »preteklost, ki jo poznamo« kot tudi »dognano« sedanost in »neizogibno« prihodnost. Nacionalno zedinjenje znotraj matične republike gre vstric s prevlado ene od političnih strank, navadno tiste, ki se (deklarativno) najbolj približa novonastali samopredstvi.

Razlaganje razbohotenosti zdajšnje »pomladi nacionalizmov«, »3. balkanske vojne« rado podleže nevzdržnim poenostavljanjem in prehitrim zaključkom. Seveda ne gre za to, da bi vladajoča elita, zbita v najmočnejši politični oz. nacionalni partiji v republiki, preko svojih zakulističnih scenarijev, pajkovsko spletkarske metapolitike, obrekovanj in ščuvanj povzročila šovinistično histerijo, javni hrup zoper pripadnike drugega oz. drugih narodov, manjšin. Oblast se, sledeč Foucaultu, odvija na mikroravnih; dodam pa lahko, da za nacionalizem velja isto. V simbolni organiziranosti je zasidrano jedro, ki s svojim nasprotnim polom tvori osnov-

no opozicijo Narod/ne-Narod, ki oz. kar omogoči vse naslednje. Brez nje ne bi bilo mogoče zapopasti tega obnebjaja takega, kakršno je v svoji simbolni prezentaciji. Obstaja torej središče, nedotakljivi element, ki si predse postavi svoje izključujoče nasprotje, in okoli njiju natkana mreža »večno drugih«. V ukletem kolobarju se medsebojno pogojujeta tabu, določujoč klasifikacije - ta pa si ga sama postavlja. Drugače rečeno - iz koncepta Naroda izpeljane nacionalne »značilnosti«, »zgodovina«, »ponos«..., z eno besedo »narodnostnost«, oblikujejo ta isti Narod. Posvečeno mesto varujejo utemeljitve, ki izhajajo prav iz njega; in vsak tak element strukture je zaznamovan z zastopstvom, delom le-te. Vsak ga lahko, kot oddaljeni nukleus naknadno razvitih določil oz. pravil igre, na ta ali oni način zapopade.

Ta nedotakljivi izvor je definiran kot prepovedan in hkrati nemogoč. Vzemimo za primer »rešitev« etničnega vprašanja v drugi Jugoslaviji: na vse pretega, do onemoglosti je razglašala »bratstvo in enotnost« in ostro ukrepala zoper njune skrunitlje. To pa prav zato, ker je bila nacionalna enakost, »bratstvo« nekaj povsem nemogočega; spomnimo se le na neenakomerno etnično zastopanost v

načeloma nevtralnih ključnih državnih institucijah, zvezni birokraciji, vojski in (tajni) policiji; ali pa brutalnih obračunov z neposlušnimi manjšinami in eksoduse pripadnikov nemške, italijanske in turške narodnosti; represije nad Albanci; nacionalne enolončnice; statističnih »etnoidov« in »etnogenez«; izuma »Jugoslovanov« in »Muslimanov«... Bivša oblast je torej nekaj prepovedala (=nacionalno nestrpnost), kar je bilo znotraj stikane simbolne mreže »jugoslovanstva« že itak nemogoče (»Saj so bili narodi itak enakopravni!«). Prav ta paradoks izda transnacionalno samozastavitev te države: prepovedano in strogo kaznovano je bilo seči po »bratstvu in enotnosti«, ki pa je bilo nemogoče in zato sveto, »zunaj zakona« (*hors-loi*).

Bistveni lastnosti tega prepovedanega-nemogočega mesta sta njegova brezpogojna avtoriteta, neprizivnost, nevprašljivost in usodni, generatorski vpliv na iz njega izhajajoča pravila. Vloga vsake, v tem primeru fantazme jugo-melting-pota je prav v tem, da zapolni omenjeno praznino z mitološkimi kozmogoničnimi sagami, da torej zastre nekaj, kar je v funkciji ponavljanja vseskozi določujoče, prvotno. Jedro, »bratstvo enakopravnih in

enakopravnejših, velikega in manjših bratov, si vzvratno predela, poustvari svoje lastne izvore, na heglovski način si predse postavi svoje predpostavke: herojsko/mučeniško osvobodilno vojno; diabolizirane nasprotnike - tujce, ki se jim ni posrečilo razkosati dežele in razpihati sovraštva med narodi; brezprimerno socialno-ekonomsko revolucijo; prelom s starim izkoriščevalstvom; in *last, but not least*, vlogo Anticipatorja zgodovine, dinamogeničnega Odrešitelja, ki je s svojo avantgardo pravičnih popeljal izmučene na obljubljeni breg. Prav pri slednjem gre za značilno dojetje politike kot transcendenčne sfere, naddoločene poti uresničenja, ki napolnjuje središčno izostanjenost in podeli legitimnost njenim nosilcem. Ti so se torej lahko sklicevali in izgovarjali na »nujnost«, ki jim »nemo« odreja zgodovinsko »napredovanje«, in katere se »morajo« držati.

Fantazmatika kot nezavedna opora ideologije zastira prav brezno samega nadnacionalnega koncepta SFRJ in iz njega posredovane »slavne preteklosti«, »zgodovinske legitimitete«. Simbolna mreža se torej strukturira okoli elementa, ki ga ni - in omogoči, da si fantazma prav nad njim ustvari privzvišeno podobo. Kljub temu, da v Jugi ni bilo mednacionalne enakosti oz. da ta ni bila mogoča, da je šlo za neobstoječo entiteto, pa mu nadaljnje izpeljave pripisejo raznovrstne in povsem konkretne lastnosti. Posiljena historizacija in za lase privlečene mitografske naracije so pokvečile tradicionalno izročilo teh narodov. Duh jugoslovanstva naj bi segal stoletja nazaj in minulo je predstavljalo le smiselni proces, pot k pravi združbi, progresivno včerajšnjost. V klimi patriotske vulgarnosti takoj sprejete »vsebinske resnice« so bile pospremljene z, za ta del Evrope značilnimi, sociopatskimi poslanicami in skovankami. S temi neskočnimi opravičevanji se je (bilo) mogoče izogniti ne(ogibnemu) jedru, ki pa se vseeno nakazuje v simptomih znotraj teh fantazmatičnih racionalizacij.

Mitsko obzorje, okoli središča nastanjenosti, si po svoje interpretira vedno nove izzive, ki si jih priredi v skladu s svojo obstoječo, leibnizovsko logiko, namreč da je ta oz. njen svet najboljši izmed vseh možnih. Odtod tudi mozaik »ugodnih zunanjih razmer«, kot so se kazale skozi dioptrijske ideologije transnacionalne, neodvisne, socialistične, samoupravne, neuvrščene itn. države. Obenem pa se je paranoično oklepala občutka ogroženosti, nevarnosti, ki naj bi jo predstavljale zunanje sile in njeni domači petkolonaši (fenomen »izdajalca« je nekakšna stalnica nacionalnih bajeslovij na tem prostoru).

Vsaka izmed sosednjih dežel je bila nujno osumljena konspirativnosti, apetitov po njenih ozemljih. Nagle politično-gospodarske spremembe so bile posledica, izpeljanka osnovnega strukturnega jedra, nadnacionalnosti (kot nečesa manjkajočega, ki pa ima še kako otipljive učinke v »dejanskosti«). Nihanja med popolno vezanostjo na eno stran, avtarkijo, in tipajočim, previdnim odpiranjem zdaj sem, zdaj drugam so se prilagajala njegovi neulovljivi logiki, ki jo je vladajoča mentaliteta primerno upravičila.

Ideologija (kot) »blut und podn«

Nukleus »jugoslovanstvo« je le ena izmed prehodnih faz mitske samoumeščenosti narodov na ozemljih med Alpami in Egejskim morjem, med Jadranom in Donavo. Je dedič panslavizma, rojenega iz plodnega para *pradomovina* (mati Rusija) + 19. stoletje, ki je raztegnil (in še drži)(1) svojo simbolno mrežo daleč v naš čas, še celo prav v leta avnojske Jugoslavije. Nacionalni *maspoki* iz zadnjih let je logična posledica desetletij »rešenega nacionalnega problema«, transnacionalnega koncepta skupnosti. Toda pri nenadnem izbruhu etnične fundamentalizma v deželah ugaslih vulkanov marksizma ne gre za »novo razvojno stopnjo«, »regresijo« ali »napredek«, spontan izliv čez rob nacionalne potrpežljivosti. Kot legitimni naslednik pan- in jugo- slavizma se kot novo strukturno središče, nov izvir simbolizacije, ki pa sam ostane nesimboliziran v svoji nemogoči- prepovedani svojevoljnosti, pojavi *Narod*, s pripadajočo fantazmo *nacionalne države*, ki gradi na njem.

Slednja obvladuje že tisto, »kar je res«, državljana *države* - *naroda* zagradi že v sami dejanskosti. Dani vsebini je neposredno notranja: ni njena prikrojena izpeljava, ideološka derivacija ali golo friziranje, ampak moment same »baze«. Država - narod se kot fantazma iluzorično prikazuje kot pojav *sui generis*, »stvar na sebi«, nevrtašljivi aksiom - ne pa kot izraz konkretnih, čisto relativnih (.) družbenih razmerij. Ta torej zakriva izvorno prazno mesto »nacionalnosti«, »nacionalnega bistva« in ga ovekoveči z avro odličnosti. Postavi se na mesto tega neukinjenega manka in s tem uniči dokaz o tem, da za njim ni pravzaprav nič, da stoji nad luknjo, da je celoten sistem strukturiran okoli praznine. Sovzpostavi tako vselej fantazmatično posredovano »realnost«.

Pri »domoljubnem« preobratu politik posameznih republik ni šlo za to, da so »objektivne razmere« »same po sebi« narekivale spremembe, da sta se nacionalno homogeniziranje in nestrpnost pojavila kot odgovora na zunanje pogoje, izzivanja. S pristajanjem na prikazovanje miselnosti »*Blut und Boden*« le kot spontane posledice, kot nujne prilagoditve na življenje med bestialnimi, hlepečimi sosedmi, bi zgolj potrdili ideološko kotovrstnega diskurza. Ta se pomakne korak nazaj: ne kaže se več kot nasprotje »resničnosti«, kot njen mistifikatorski nebodigatreba, ampak kot »jezik same dejanskosti«. Ustvari vtis, da so spregovorile same »konkretno«, »primarno«, »prave« razmere, da je to torej tisti temelj, na katerem lahko nastane »izpeljana« nacionalno-politična, seveda »obrambna« strategija.

Sedanje srbsko-hrvaško (?) ravnanje je zgledna ilustracija napisanega. Paraderska politika s poosebljenim Gospodarjem, duhovnim evnuhom, in nanovo troniziranimi »znanstvenimi« mogotci, Vezirji, utelešeno Vednostjo, ter njim vazalni mediji neskrupulozno prikazujejo aktualni spopad le kot posledico soočenja dveh (ali več) civilizacijskih kontinentov, pravoslavnega in katoliškega, vzhodnega in zahodnega, ki ju še vrednostno ožigajo kot omikanega in barbarskega, modernega

in zastarelega, diktatorskega in demokratskega, naprednega in nazadnjaškega, univerzalnega in zaprtega..., skratka, Dobrega in Zlega. Šlo naj bi torej za »nujno« posledico starih nasprotij, preteklih grehov, drugačne mentalitete, nazorov, ki »morajo« nekoč doseči kritično maso in se sprostiti v *stampedo*, da bi se lahko poiskala nova začasna rešitev nevzdržnega sosedstva. Seveda pa kulturne, verske itd., nasploh nacionalne razlike v bivši Jugi niso nikakršen direkten, opravičljiv vzrok pregrehtih strasti in eskalacij sovražnih čustev, ampak vselej hvaležen pripomoček v konstituiranju njihovega nacional(istič)nega samopredstavljanja. »Neizbežnost« je seveda inherentno ideološko posredovana: satovje, ki se tvori okoli s fantazmo ovitega praznega mesta Naroda, razglasi izpeljano kot »temeljno«, izbrano varianto kot »nujnost«. S tem pa ostanejo zakriti temeljni interesi, zaradi katerih se je sploh pojavilo votlo jedro »narodnega«, ki se v fantazmi nevzdržno poisti z »nacionalno državo« v preživelem modernističnem slogu. Takemu izpraznjenemu, notranje spornemu pojmu (npr. na Hrvaškem je 75 % prebivalstva dejansko tudi hrvaške narodnosti; v Srbiji le nekaj čez 60 %; podobno velja tudi drugod, posebej v t.i. SAO ali v bosansko-hercegovskih »kantonih«, kjer je delež nacionalno zbith občestev še občutno nižji) da sprejemljivo nacionalno podobo, torej homogenost, šele fantazma države - naroda. Grozljivo praznost Naroda brez absolutne večine enega naroda, njegovo raznorodnost, spretno in umetelno zakrije fantazma »etnične enotnosti v nacionalni državi«, okoli katere se simbolno naveže realnost.

Ti interesi presega pojem narodne zedinjenosti in so povsem identični s klasičnimi imperialističnimi apetiti (lokalnih) velesil, »držav - dežnikov«, skozi celo svetovno zgodovino. Celotako samo poimovanje nacionalizma kot pripadnosti svojemu narodu se sprevrže v lojalnost nacionalni državi, v torej povsem nezdružljivo enačenje naroda in države. Gre seveda za trenutna, konkretna, nepodedovana nasprotja, ki z navlečeno starinsko navlako nimajo kaj dosti opraviti, razen tega, da se hvaležno vežejo nanje. Ti problematični vozli pa so: vprašanje BiH; težnje po delih ozemlja ene ali druge, pa tudi tretjih republik, neupoštevanje pravic manjšin, lakomnost po primatu med republikami razpadle SFRJ oz. na tem koncu Evrope nasploh; nepriljubljenost nekaterih prej »kohezivnih« struktur (ZKJ, JLA, državne administracije) za spremembe, ki bi jih deprivilegirale; boj za ekonomske prednosti na tem delu Balkana; vprašanje zapuščine bivše države; napetost med načelom nespremenljivosti meja in pravico do samoodločbe; poti transformiranja prej totalitarne, samozadostne družbe...

Op. (1) Indikativna je pozornost, ki jo je v Srbiji doživela »edina zunanja podpora« v sedanji vojni, gladovna stavka mladega Rusa J. Jastrebova, in njegov decembrski obisk v tej republici.

NEONACISTI IN PHANTASIE ÜBER SECHS MILLIONEN

47 let po kapitulaciji Hitlerjevega rajha neonacisti dvigujejo glave

Nemčija, dežela tisoče kilometrov avtocest. Dežela (menda) marljivih ljudi. Država brez berlinskega zidu. In po slabih petih desetletjih od kapitulacije hitlerjanskega nacizma zopet dežela neonacizma. Močnejšega kot kadarkoli prej. Mladi, kratko pristrženi državljani zahtevajo »nov red«. Pri tem pa obračunavajo s svojo zgodovino, kolnejo sedanost in njene politike in sanjarijo o prihodnosti. O deželi brez ljudi, ki imajo toliko denarja, da lahko z njim upravljajo njihova življenja. In, kakšno naključje, tudi tokrat za temi močnimi kapitalisti stojijo Židje. Ko enkrat sedi za isto mizo z ljudmi, ki trdijo, da je Kohl židovska marioneta in da je Genscher dobro zakrinkan komunist, zgubijo čudovito založene nemške trgovine dobršen del blišča, knjižica o mali nordijski etiki, ki jo mladci za mizo častijo kot kristjani svojo Biblijo, pa ne glede

na ubogih nekaj deset strani dobi svoj pravi pomen. Pomen na tretjo potenco.

Fantazija o šestih milijonih

Unna je za nemške razmere majhno mesto z okoli 15.000 prebivalci. Leži okoli 30 kilometrov od Dortmunda, v dobrih tisoč kilometrov iz Slovenije oddaljenem Porurju. In v Unni sem nekega večera sedel za dolgo hrastovo mizo, kjer mi je družbo delalo osem mladih državljanov združene Nemčije. Na častnem mestu mize je sedela njihova mati, trda modrooka ženska petdesetih let, ki je lupila goro krompirja. Za večerjo. Vse okoli mene je bilo popolnoma drugačno kot v kilometer oddaljeni hiši družine, kjer sem preživel nekajdnevni dopust.

Po uvodnem spraševanju, kaj, kako in kam gremo v Sloveniji po osamosvojitvi, so me vprašali, kaj vem o

Nemčiji. In ker sem se naredil malo nevednega o njihovi zgodovini, so se mi ponudili, da mi pomagajo. Tako se začne njihova zgodba o krivici, ki jo svet dela nemškemu narodu. Ali po njihovo, začne se s Phantasie über sechs Millionen.

Čas se zavrti dobra štiri desetletja nazaj, obdobje kapitulacije nemškega rajha in procesov zoper vojne zločince. Po njihovih besedah je bila takrat na zatožni klopi cela Nemčija. Obsodili so celoten nemški narod. In beseda je hočeš nočeš pripeljala do Židov. Do koncentracijskih taborišč. Mož, ki je bil neformalni vodja zbranih okoli mize, je iz predala potegnil izvod revije Historische Tatsache, na kateri je z veliki mastnimi črkami pisalo *Starben wirklich sechs Millionen?* s podnaslovom *Končno resnica*. In mi je začel razlagati, kako je vse okoli koncentracijskih taborišč, plinskih celic in

genocida navadna in nesramna laž. Vsako trditev je podkrepil z najmanj enim pisnim dokazom. Med drugim je kot tak dokaz navedel »nevtralen« švicarski časopis *Zeitung der Tat*, ki je 19. januarja 1955 v članku o izginulih v drugih svetovni vojni objavil podatke, ki naj bi temeljili na številkah mednarodnega Rdečega križa. V njem je med drugim zapisano, da »... število žrtev, ki so bile zaradi politične, rasne ali verske pripadnosti poslane v zapore ali v koncentracijska taborišča med letom 1939 in 1945, ne presega 300.000«. In med njimi niso bili samo Židje. Zato je podatek, da so nacisti v lagerjih pobili šest milijonov Židov, laž, ki koristi samo Židom. In mi je mož, čigar zagretost je iz stavka v stavek naraščala, natrosil še mnogo podatkov. Po njihovih analizah in analizah prof. Rassinerja so prišli do sklepa, da je nemogoče, da bi bile židovske izgube med drugo vojno večje kot milijon in pol. Po njegovih besedah je nek židovski statistik izračunal celo natančno število: 896.892. Nato je besedo prevzel nekdo drug iz omizja, da je tudi tisto o plinskih celicah izmišljotina. Da kaj takega tudi tehnično ni bilo mogoče izvesti, da so bila okna plinskih celic iz lesa, primitivna, neizolirana. Skratka zopet ena izmed laži, ki so jo skovali zavezniki in Židje. Ko pa sem si drznil dejati, da je tudi prvi mož moje pokojne stare mame umrl na tak način, me je mladenka za mizo ostro napadla, češ, kaj pa ti veš, kje imaš dokaze? Po njenih tolmačenjih je moj nesojeni stari

oče pač nekam odšel, ker se mu ni več ljubilo biti doma nekje bogu za hrbtom. Ali pa vsaj nekaj podobnega. In ko sem tisti večer sam v svoji sobi gledal revije, ki so mi jih podarili za popotnico, sem v zaključku ene izmed njih lahko prebral: »Nedvoumno je v času druge svetovne vojne umrlo nekaj tisoč Židov, vendar moramo na to gledati skozi prizmo vojne, ki je terjala veliko milijonov žrtev na obeh straneh. Če primerjamo število umrlih Židov z 2.050.000 nemških civilistov, ki jih je zavezniško letalstvo pobilo med bombardiranjem, je govorjenje o šestih milijonih skurjenih v koncentracijskih taboriščih nesramna in namerna laž.«

Pozornemu bralcu te revije bi kaj hitro padlo v oči, da za Žide uporabljajo stavčno konstrukcijo sind gestorben, za nemške žrtve pa sind getötet. Po njihovo so eni pač umirali, drugi pa so bili pobiti.

Nemčija od Baltika do Jadrana

Po končani mučni lekciji iz zgodovine smo se preselili v sedanost. Pa sem zopet doživel presenečenje. Ko sem jim namreč omenil, da je nemška CDU s Kohlom pač desničarska stranka, sem bil napaden kar z več strani. Po njihovo je Kohl samo politična marioneta, za katero stoji mogočen kapital. Le-tega pa upravlja kdo drug kot Židje, ki ob pomoči Francozov, Britancev in Američanov nemškemu narodu zopet jemljejo svobodo in pravico. Združevanje v Evropsko skupnost je le ena izmed zvijač, s katero bi se Veliki Nemčiji odvzela v zadnjem času pridobljena suverenost, moč in vpliv. In ko mi v isti sapi dopovedujejo, da si nihče izmed njih ne želi prelivati krvi in streljati na soljudi, vlačijo na dan nemške zgodovinske pravice. Po njih naj bi se Nemčija raztezala od baltičskih držav na severu, vanjo bi bilo vključeno ozemlje večjega dela Poljske, obe Nemčiji, Avstrija je tako ali tako nemška, velika država pa bi se končala na Jadranu, saj imamo Slovenci in Hrvati menda zgodovinsko izražen interes biti del nečesa tako močnega in veličastnega, kot je Nemčija v glavah mladcev za hrastovo mizo. Ob tem sem se spomnil besed, ki mi jih je med pripravo na ta večerni pogovor namenila deklica, ki je za silo obvladala tudi slovenski jezik. Povedala mi je, kako njena družina preživlja proste dneve. Gredo se

namreč vojake. Na oči si nataknejo zaščitna očala, si razdelijo puške s krogli, ki te, če te zadanejo, primer-no popackajo z rdečo barvo, potem se razdelijo v dve skupini in že se začne pravi boj. Miroljubno, ni kaj. Nič kaj me ne mikajo tiste prednosti, ki so mi jih obljubljali, če bomo Slovenci le hoteli biti z njimi v eni državi. Vse bolj se mi je namreč dozdevalo, da bomo potem ob tabornem ognju namesto naše Slovenija, odkod lepote tvoje morali prepevati *Deutschland, Deutschland über alles...* Ko sem se poslavljaj in sem moral, menda je takšen običaj v tisti družini, za slovo poljubiti roko gospodinji, je za mano prišla deklica, ki mi je ta večer pomagala pri prevajanju iz slovenščine v nemščino. V roko mi je stisnila lepo modro škatlico, v kateri je bila medalja, lepša kot tiste, ki sem jih včasih dobil na kakšnem športnem tekmovanju. Na njej je bil mojstrsko vgraviran znak, ki naj bi simboliziral drevo življenja in pomeni zaščito za tistega, ki se ravna po nordijski etiki. »Naj te varuje,« mi je še zaželela, jaz pa sem potreboval samo pivo ali dva. V hiši, iz katere sem odhajal, so namreč pili samo mineralno vodo ali pa doma narejen jajčni liker.

So neonacisti in tisti, ki se jih sramujejo

Ko sem čez nekaj dni odhajal nazaj v Slovenijo, mi je ob slovesu možak, ki je res fant od fare, stisnil roko in me z nekakšnim strahom v očeh poprosil, naj večernega obiska pri »tisti čudni družini« ne vzamem kot merila za vse Nemce. In ker vem, da se ljudje med sabo razlikujejo, sem mu to tudi brez težav obljubil. V Ljubljani pa sedim za svojo mizo v študentski sobici in listam po knjigah in revijah, ki sem jih dobil v dar. Malo me je strah, saj ne obravnavajo samo tem izpred nekaj desetletij, temveč dajejo tudi napotke za prihodnost. Ena takih knjig je leta 1991 izdana publikacija v rdečih usnjenih platnicah Dietra Rüggeberga z naslovom *Geheimpolitik, Der Fahrplan zur Weltherrschaft*. Sicer mi je malo lažje pri srcu, ko v Delu berem, da se je 1500 neonacistom, ki so v Berlinu hoteli proslaviti obletnico kapitulacije tretjega rajha, postavilo po robu 5000 pripadnikov levo usmerjenih skupin. Pa kljub vsemu: če bodo v bodočnosti partizani morali še enkrat korakati skozi Ljubljano, se jim bom pridružil, skupaj z znanim kolumnistom iz Mladine.

Brane Lobnikar

GENSCHERJEV INTEGRACIJSKI MODEL

Napovedan odstop nemškega zunanjega ministra Hansa Dietricha Genscherja je v novejši nemški zgodovini dogodek, ki bi ga po odmevnosti lahko primerjali le z odstopom socialnega demokrata in nekdanjega kanclerja Herberta Frahma alias Willyja Brandta pred osemnajstimi leti, po pomembnosti, in upajmo, ne tudi usodnosti, pa z nedavno združitvijo Vzhodne in Zahodne Nemčije. Genscher bi bil pravzaprav lahko metafora za sintezo moderne Evrope. Je eden tistih Nemcev, ki so se rodili na Vzhodu, svojo politično misel pa razvijali na Zahodu in imeli zato priložnost pravilnega razumevanja enotnega prostora Stare celine, za katerega se zdi, da je edina možna evropska alternativa.

Umik v pravem trenutku

Marsikateri opazovalec nemške diplomacije bi verjetno ob naštevanju zaslug odstoplega nemškega zunanjega ministra oporekal s trditvijo, da se Genscher nikdar v svoji politični karieri, naj gre za sporazume med bivšimi vojaškimi nasprotniki, temelje združene Evrope ali odpiranje proti Vzhodu, ni spomnil ničesar, kar nista pred njim vedela že Schell ali Brandt. Toda nobenemu od njiju ni uspelo storiti niti ene velike politične poteze, ki je Genscher ne bi znal izboljšati ali razviti do konca. Prav zaradi teh sposobnosti ga nekateri še pred njegovim dejanskim sestopom s politične scene že odrivajo s prizorišča z velikimi besedami, ki so ponavadi rezervirane za zaslužne veterane, ki odhajajo v pokoj. Toda

Genscher je v resnici še daleč pred upokojitvijo. Zaenkrat kaže le, da je izbral najugodnejši trenutek za umik z odra svetovne diplomacije in z obetajočimi besedami oznanil, da se bo po zunanji združitvi posvetil notranjemu združevanju Nemčije. Verjetno ni nikogar, ki bi podvomil v njegovo sposobnost in pripravljenost za takšna dejanja. Njegova fizična moč in vzdržljivost sta namreč postali že pregovorni.

Genscher - človek dialoga

Ko se je Genscherju sredi sedemdesetih let, v času vladavine Walterja Schella odprla pot v zunanje ministrstvo, je bila Evropa še razdeljena, njena politika pa pod močnim vplivom hladne vojne. Govorimo o času, ko je bila politična moč socializma vsaj še na videz enakovreden partner zahodnemu kapitalizmu. Zvezna republika Nemčija se je v prvi bojni črti spopada med velesilama branila pred grožnjami z Vzhoda, Genscher pa je v takšnem neugodnem političnem trenutku začrtal nemško zunanjepolitično strategijo popuščanja napetosti in začetek dialoga med nasprotnima političnima svetovoma. V nadaljevanju takšne poti se je kot prvi minister kakšne zahodneevropske države zavzel za sporazum, s katerim bi se Vzhod in Zahod odrekla uporabi nasilja v mednarodnih odnosih.

Z današnje perspektive, ki političnim opazovalcem ne dopušča več ležernega opazovanja svetovne zgodovine in dokončnega vrednotenja političnih dogodkov, v času, za katerega se bolj kot kdajkoli zdi, da zgodovino že kar živimo, je jasno, da je bil Genscher eden prvih, če že ne kar prvi, med tistimi evropskimi kreatorji, ki so dojeli, da je nemška zahodna politika, ki jo je v šestdesetih letih utemeljil Willy Brandt, mnogo več, kot zgolj odpiranje vrat socializmu in zmanjševanje napetosti med blokoma. Odpiranje na Vzhod zanj ni pomenilo ideologizacije sistema, ampak začetek procesa evropske integracije, ki naj bi se končala skupaj s padcem komunizma Berlinskega zidu. Iz te ključne sintagme se je

Genscher in Weizsäcker

njegov globalni evropski koncept razvil v diplomatski pojem, ki ga danes že izgovarjamo kot »genscherizem«.

Dve veliki zmagi

Gledano strogo pragmatično je Genscher v svoji politični karieri izbral predvsem dve veliki zmagi. Prva je bila združena Nemčija, kjer ni triumfal sam, ampak sta mu Berlinski zid v glavnem pomagala rušiti Gorbačov in Kohl. Nedvomno je Kohl tisti politik, ki mu gre pripisati levji delež zaslug za razplet dogodkov v državi, ki je dolgo po drugi svetovni vojni veljala za šolski primer porazenca, ki zasluži primerno kazen. Toda

Genscher na delu

Genscher je v Evropi neopazno tkal diplomatske vezi, ki so združitve omogočile in pregnale strah pred naraščajočo močjo »četrtga rajha«. Druga zmaga pa je bila izbojevana izključno na področju zunanje politike in je torej predvsem njegova zasluga. Gre za združeno Evropo in njeno priznanje novih držav, ki so nastale na področju nekdanje Jugoslavije. Čeprav bi moralo biti danes že vsakomur jasno, da je politika vse prej kot splet sentimentalnih čustev njenih akterjev, velja spomniti, da je jugoslovanska kriza, tako kot perestrojka Genscherju le pomagala pri postavljanju smernic nove Evrope in da je njegova veličina prav v tem, da je prvi spoznal, da Balkan ni njeno slepo črevo, ampak njen sestavni del.

Erika Repovž

POŠTNE USLUGE

Marlona Barryja, župana iz Washingtona, ne bi nikdar zasačili pri drogah, če ne bi bila njegova bivša prijateljica bolj popustljivega karakterja in če pri tem ne bi uporabili skrite kamere. Temu podobnih primerov je še veliko, vendar pa gredo policaji včasih predaleč in 6.4. letos je ameriško vrhovno sodišče postavilo mejo »ujemanju v past oz. speljevanju na led«, kakor lahko prevedemo besedo **entrapment**. Odslej si ameriški policaji ne smejo privoščiti tega, da najprej v glavo nedolžnega vsadijo idejo zločina, nato pa ga zaradi tega obtožijo. Odločilni primer se je začel februarja 1984 v Nebraski, ko je žrtev **Keith Jacobson**, ki tamkaj z bratom vodi kmetijo, iz Kalifornije naročil dva pornografska časopisa z golimi dečki na naslovnica. Preden je reviji dobil, so spremenili zakon, po katerem je bilo od tedaj prepovedano sprejemanje seksualno eksplicitnih slik otrok po pošti. Ko so poštni inšpektorji »pregledali« kalifornijsko knjigarno in na seznamu naročnikov našli tudi ime g. Jacobsona, so se odločili, da ga ulovijo, pa čeprav na finto. Poslali so mu katalog, brošuri z vprašalnikom glede uživanja ob gledanju takšnih revij, seveda iz izmišljenih agencij **American Hedonist Society** in **Far Eastern Trading Company**. Kakor piše **The Economist** (11/4), je možakar imel na izbiri »zares uživam«, »uživam nekoliko/do neke mere« ter »ne uživam«. Po več kot dveh letih je kmet popustil skušnjavi, naročil eno izmed revij in bil nato aretiran. Med preiskavo so na kmetiji našli le brošuri in nič drugega. Tedaj je sodišče razsodilo, da ga ne bi smeli nadlegovati. Vendar pa zaradi tega primera ni pričakovati, da bo

ameriška vlada umetnost »zapeljevanja« opustila. Kdo pa jim kaj more.

TEŽENJE

Ostajamo v Ameriki. V raziskavi **Bruskin/Goldring Research** je kar 29% žensk dejalo, da prevelika bližina sodelavcev ali med sedenjem ali stoje ustvarja temelje za spolno nadlegovanje (?). Katera je potemtakem tista univerzalno dovoljena razdalja? No, še bolj zanimiv je podatek, da je kar 22% moških s tem soglašalo (??). Kot nadlegovanje je 18% žensk ocenilo tudi prijateljsko trepljanje po ramenu. Med moškimi je kar 24%, ki mislijo enako. Pa ne, da jih žene pretirano trepljajo. Za zaključek: kar 42% žensk je dejalo, da je tudi pripovedovanje vulgarnih vicev nadlegovanje. Popolnoma enak odstotek je med moškimi. Pazite na to, o čem se boste pogovarjali z Američani, ko boste potovali po svetu!

GRDE BESEDE

Še malo statistike. V nedavni študiji, objavljeni v **Archives of Sexual Behavior**, je podatek, da je za 60% heteroseksualnih moških najvznemirljivejši termin za opis koitusa »*making love*« (kar bomo dobesedno prevedli v »delanje ljubezni«, sicer pa »ljubljenje«), za 27% pa je najbolj vznemirljiv »*fuck*« (brez prevoda). Med ženskami se jih je za prvo opcijo odločilo kar 90%, za drugo pa (le) 3%! Toliko, da razmislite o verodostojnosti »*fuck me!*« v porno filmih, ostale opcije so ostale neimenovane. V isti raziskavi so obdelali tudi ženske genitalije: da je »*pussy*« (mucka) zanje najbolj erotičen izraz, je izdalo 30% moških in 33% žensk. Moških, ki so mislili, da je za to

najustreznejša beseda »*cunt*« (pizda), je bilo 23%, medtem ko se je s to izbiro strinjalo le 9% žensk. Še enkrat, pazite na to, kako se izražate!

SVAŠTA

In ko smo že pri seksu, naj povzamemo, kaj so v majski številki **Playboya** v *Adviserju* odgovorili bralcu, ki se je zgrozil nad tem, da so enkrat prej na istih straneh sugerirali tudi fafanje na avtocesti, češ da lahko tako (ne)pazljiva zakonca koga ubijeta. Del odgovora: »*Manj strahu! Fellatio na avtocesti je dokaj varen - razen če ne vozi ona.*« Ljudje počno v avtomobilih vse sorte stvari. Neki George Will je baje nadavno objavil povzetek iz poročila **California Office of Traffic Safety**, v katerem pravi, da vozniki med vožnjo ne samo telefonirajo, ampak celo čistijo zobe, hranijo dojenčke in jim menjajo plenice, se preoblačijo, jedo pomfri ali pa skleda s kosmiči. »*Nekateri celo berejo Georgea Willa, ampak njim ga najbrž nihče ne fafa. Vprašanje je, koliko pozornosti pompin zahteva. Možgani obdelajo v povprečju 126 bitov informacije na sekundo. Za preprosto konverzacijo jih je potrebno 40. Sedaj je težava edinole v te, da ne vemo, koliko bitov informacije potrebuje »blow-job« - kar je seveda odvisno tudi od dame, ki ga vleče - najbrž pa je manj zahteven od npr. konverzacije s tremi ljudmi hkrati. Razen če morda v istem trenutku ne telefonirate z mobilnim telefonom kakšni drugi prijatelji. Ali pa če se vam doma po fafanju pred očmi zmrči. Ali morate res opazovati dejanje, da bi verjeli, da se to dogaja prav vam?!*«

In ko smo še kar pri seksu, naj zaključimo z zanimivo novico, ki je prišla iz **Zamore** v Leonu. **The European** je 2.4. objavil, da se več deset zakonskih parov v vasi **Arceñillas** (severozahodna Španija) boji, da so njihove poroke neveljavne in da živijo v grehu. V občinskem registru so namreč odkrili, da so strani, ki naj bi popisovale zadnjih 25 let, prazne. 250 ljudi je šokiralo razkritje, da od 1967. leta v vasi nihče ni ne umrl in se ne poročil - tako vsaj (ne)piše v registru rojenih in umrlih. Soproge se sedaj bojijo, da bodo klasificirane kot priležnice, nekatere ne zanemarijo možnosti, da bi se kakšen (ne)soproj sedaj kar pobral in pustil katero izmed njih samo z naraščanjem. Stvar se je razkrila, ko je neki moški želel dobiti svoj poročni list, nova tajnica v lokalni upravi, **Victoria Lopez**, pa o njegovi poroki iz 1974 ni našla niti sledu. Menda ni zabeleženih okrog 120 porok in umrlih. Ko bodo register »posodobili«, bodo pregledali tudi sosednji vasi **Pontejos** in **Morales del Vino**, kjer je bivši tajnik iz **Arceñillas**, **Jeronimo Jambrina**, deloval celih 15 let. Predvidevajo, da sta tudi ti vasi zdrseli v »črno luknjo« uradniške nemarnosti. Jeronimu v varstvo so ljudje baje izročali tudi različne listine za v sef - preden so jih spet lahko izbrskali na občini, pod kakšno goro papirjev, pa so pretekla leta. Jeronimo je menda začel govoriti o lovu in pri tem pozabil na vse ostalo. Mali vaški tepček? Kakorkoli že, nekateri za kaos v **Argencillasu** krivijo tradicionalno dezorganiziranost, značilno za to populacijo. Ta teorija je podkrepljena z lokalnim pregovorom: »*Ljudje v Argencillasu so brez pameti.*« Ni kaj, birokracija je večna in jug bo še dolgo ostal jug.

M.D.

ŠPANSKE MUHE

ŠTUDENT JE NACIONALNA NALOŽBA

Bojkot plačevanja rente ali študentski domovi vs mesto Ljubljana

Stanovalce študentskih domov v Ljubljani je aprila presenetila nova, višja stanarina. Podražitev znaša celih 41 odstotkov. Tako je sedaj povprečna cena, ki jo mora študent plačati za bivanje v domu, 2373 SLT.

Vzrok za podražitev je rast življenjskih stroškov, ki so v I. tromesečju narasli za 46 odstotkov. Najbolj so se podražili hladna voda (86,4), topla voda (42,8), daljinsko ogrevanje (42,8) in plin (49,9 odstotkov). Po informacijah, ki smo jih dobili v uredništvo Tribune, pa naj bi bil glavni krivec za povečanje stanarin zemljiški prispevek (renta), ki se je v prvih treh mesecih tega leta podražil kar za 376,36 odstotkov. To pa je že druga, dolga in zapletena zgodba.

Gospa Ksenija Preželj, direktorica študentskih domov v Ljubljani, je odločno zanikala, da bi bila renta upoštevana v ceni, ki jo mora plačati študent. To svojo trditev je podkrepila tudi z dokazi, iz katerih je očitno razvidno, kako se študentski domovi borijo proti taki čezmerni podražitvi rente. Spor (nobeden izmed udeležencev ga ne imenuje tako), ki se med študentskimi domovi in mestno vlado vleče že od 15. aprila, se bliža vrelšču.

Začelo se je z bojkotom plačevanja nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča, ki so ga študentski domovi napovedali mestu Ljubljani. Nekaj značilnih stavkov iz bojkota, ki so ga podpisali Igor Brlek, minister za socialna vprašanja pri vladi študentske organizacije Univerze v Ljubljani, Jure Šporin, predsednik študentskega sveta stanovalcev študentskih domov v Ljubljani, in Ksenija Preželj, direktorica študentskih domov v Ljubljani, se glasi takole: »Prav vseeno nam je, kako v Ljubljani to vprašanje urejate - davčne uprave pobirajo denar, mestni izvršni svet določa vrednost točke, Sklad stavbnega zemljišča razpolaga z denarjem, izvršni svet občin in mesta pa svoje lončke prislanjajo in določajo pravila igre. Za koga in v čigavem interesu? Za nas ne. Naš financer nam ne daje povračila za to, kljub temu, da smo neprofitni zavod. Denar naj torej vzamemo iz žepa študentov? Danes, ko se toliko govori o bednem študentskem standardu, država pa ni sposobna obljubiti rešitev prej kot v »daljni prihodnosti«, v tem času vladarji mesta, ki bi rado postalo univerzitetno, na veliko zapravljajo

denar za reklamiranje samih sebe. Mi tega davka ne bomo plačali, kajti beda se ne more promovirati z denarjem, še posebej ne s študentskim.«

Gospa Preželj je bojkot komentirala z naslednjimi besedami: »Dolg mestu Ljubljani za I. tromesečje znaša 1.066.000 SLT. Ta dolg za nas, ki smo neprofitna organizacija, pomeni čisto izgubo. Država, natančneje Ministrstvo za šolstvo in šport, nam letos ni nakazala še niti tolarja, tako da ne vemo, kdo bo plačal. Študenti prav gotovo ne. Zato je bil javni bojkot edini možen izhod.«

ZAKON

Problem je prišel tudi v medije in Mestni sekretariat za urbanizem in varstvo okolja je na članek z naslovom »Študenti so molzne krave«, ki je bil objavljen 17. aprila v Ljubljanskem dnevniku, dal podroben odgovor. Iz njega se da razbrati, da je za urejanje in uporabo stavbnega zemljišča in s tem povečane vrednosti ob uporabi stavbnega zemljišča (nadomestilo) še vedno v veljavi Zakon o stavbnih zemljiščih (Ur. l. SRS, št. 18/84, 32/86, 44/89). Po tem zakonu je občina oz. mesto, na katero so ljubljanske občine

plačevanja rente, ker zakon tega ne določa. Mesto lahko oprosti plačevanja samo fizične osebe, ki rente ne zmorejo plačevati.

V smislu zmanjševanja višine rente pa je mesto že naredilo svoje (po besedah gospoda Beržana: dalo), ko je znižalo obremenitve zavezancev, ki opravljajo družbene dejavnosti - sem spadajo tudi študentski domovi - za 67,9 odstotkov. Gospa Palestini je opozorila, da to pomeni tudi 67-odstotni izpad dohodkov Skladu stavbnih zemljišč mesta Ljubljane.

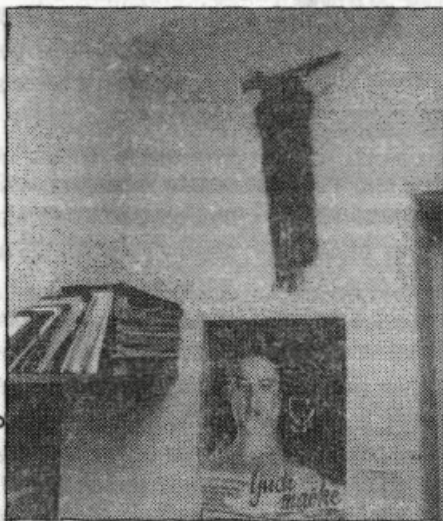
Gospod Beržan je jasno zaključil: »Preko zakona ne moremo!« Zato vidi rešitev v spremembi le-tega. Novi zakon naj bi predvideval tudi možnost oprostitve plačevanja, sprejeti pa ga mora republiška skupščina.

Poglejmo, kaj o oprostitvi plačila rente pravi zakon (59. člen že omenjenega zakona): »Nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča se ne plačuje za zemljišče, ki se uporablja za potrebe ljudske obrambe (prejšnje JLA, sedaj TO ipd! op. avt.), za objekte tujih držav, ki jih uporabljajo tuja diplomatska in konzularna predstavništva ali v njih stanuje njihovo osebje, za objekte mednarodnih in meddržavnih organizacij, ki jih uporabljajo te organizacije ali v njih stanuje njihovo osebje, če ni v mednarodnem sporazumu drugače določeno, in za stavbe, ki jih uporabljajo verske skupnosti za svojo versko dejavnost.«

ŠTUDENSKI STANDARD JE DOBER

Na javni bojkot se je odzval tudi predsednik Izvršnega sveta mesta Ljubljane, gospod Marjan Vidmar. Na gospo Ksenijo Preželj je naslovil pismo (datum 5. maj), iz katerega objavljamo daljši odlomek: »S čim naj mesto sicer plačuje urejanje parkov, zelenic, širitev vodovoda, kanalizacije, plina, ogrevanja, razsvetljave, čiščenje snega, čiščenje ulic in podobno. Da o čiščenju grafitov in raznih napisov na javnih objektih prav v okolici vašega naselja ali popravilu izruvanih klopi, nadomeščanju razbitih svetilk in poškodovanih znakov niti ne govorim.

Študentske domove smo nekoč udarniško gradili študentje sami. Vsa sredstva sta prispevala mesto in republika. Tudi sam sem od svojih dohodkov prispeval za njegovo graditev. V njem pa nisem nikoli stanoval. Zato je pisanje takih, ki za izgradnjo niti za vzdrževanje niso še dosti prispevali, še toliko bolj žaljivo.

Razmere v ŠD

s statutom prenesle to pristojnost, poleg opredelitve območij, za katera se plačuje nadomestilo, pristojna tudi za določitev nadomestila.

Po besedah gospoda Marjana Beržana, predsednika Mestnega sekretariata za urbanizem in varstvo okolja, ter gospe Vesne Palestini, pravnice v sekretariatu, pa mesto nima pristojnosti, ki bi mu omogočale, da bi lahko študentske domove oprostilo

Foto: Žiga Koritnik

O bednem študentskem standardu je težko govoriti, dokler so v Ljubljani nočni lokali, zabavišča in bifeji vedno bolj polni, pred študentskih naselijem pa kar čedno število avtomobilov. Sam sem študiral in bival v nezakurjeni sobi in se hranil v tedanjih mlečnih restavracijah. K sreči je danes to precej drugače. Mislim, da smo torej za študente in univerzo naredili več kot pa vi, ki ste žaljivke podpisali. Gospod Strgar je tudi zaradi vaših protestov odpovedal proslavljanje razglasitve Ljubljane za glavno mesto države. Upal sem, da bodo tudi drugi ravnali podobno, pa niso in tudi vi niste protestirali, čeprav so potekale v aprilu 1992 proslave, ki so se financirale iz proračuna. Ko boste drugi protestirali, bodite dosledni.«

Gospod Vidmar ves problem vidi takole: »Gre samo za pristojnosti. Pred-

pise določa republiška skupščina, so rezultat zakona. To je ena pristojnost. Druga pristojnost je Sklad stavbnih zemljišč, ki je samostojna pravna oseba, ki ta denar uporablja. Iz te rente se financira infrastruktura itd. Izvršni svet mesta Ljubljane samo ugotavlja stvari, kot so, nima pa pristojnosti stvari tudi spreminjati. Pravi naslov za reševanje tega spora je zakonodajalec, minister Jazbinšek.«

Na vprašanje, kaj se bo zgodilo, če študentski domovi kljub vsemu ne bodo plačali rente, za kar so se trdno odločili, je gospod Vidmar dejal, da ne preostane drugega, kot sodna izterjava. Enostavno povedano: blokiranje žiro računa.

Gospoda Vidmarja smo povprašali tudi, če res meni, da je standard študentov dober, kot je zapisal v svojem pismu. Rekel je, da so kot pov-

sod tudi tu velike razlike. Nekateri se na predavanja pripeljejo z avtom, drugi pridejo peš, ker nimajo denarja za avtobus. Tako pač je. (Po Heglovsko: Es ist so!)

NAMESTO ZAKLJUČKA

Če na kratko povzamemo zgodbo, pridemo do naslednjih zaključkov: Mesto Ljubljana zahteva od študentskih domov denar, ki naj bi ga študentski domovi dobili od države. Država tega denarja ni dala in po vsej verjetnosti logike, ki še vedno velja na teh zemljepisnih širinah, bodo vse skupaj plačali tisti, ki so najmanj krivi. Tokrat so to državljani, ki so definirani kot nacionalna naložba - študentje.

Tomaž Kovšca

IZ ŠTUDENTSKEGA PARLAMENTA

Poziv k bojkotu stanarin v študentskih domovih?

Študentski parlament in študentska vlada bosta pozvala študente k bojkotu, če Študentski center in republiška vlada ne bosta pripravljena reševati problemov visokih stanarin v študentskih domovih.

Ljubljana, 6. maja

Stanarine v študentskih domovih so bile glavna tema današnje seje študentskega parlamenta. Ker so glede na socialni položaj študentov previsoke, bo študentska vlada v razgovorih z vodstvom Študentskega centra in predstavniki republiške vlade skušala doseči konkretne spremembe v prid študentom. Če tega ne bodo dosegli, bo študentska vlada pozvala študente k bojkotu stanarin. Študentski parlament je sprejel Akt o ustanovitvi Zveze študentov Slovenije. Študentska vlada pa bo pripravila predlog o organiziranju fakultetnih študentskih organizacij, imenovih enote ŠOU.

Sklep o pozivu k bojkotu stanarin, če že omenjeni razgovori ne bodo uspešni, so oblikovali po razpravi o pobudi poslanca Lojzeta Kobeta. Kobe je opozoril, da se je v zadnje pol leta stanarina povišala za 196,8%, inflacija v tem obdobju pa je bila 143,5%. Navedel je še podatek, da so se v tem obdobju republiške štipendije zvišale za 121,3%, aprila pa je bilo od 60 do 75% študentov brez štipendije. V svoji pobudi je pozval vlado, naj vse institucije, pristojne za študentske zadeve, obvesti o možnosti študentskih demonstracij, ne le zaradi

visokih stanarin v študentskih domovih, ampak tudi zaradi splošnega slabega socialnega položaja študentov. V razpravi o Kobetovi pobudi so poudarili, da ŠC nima urejene kategorizacije študentskih domov. To je tudi eden od razlogov, da dom FDV že od 15. aprila bojkotira stanarine. Študentska vlada zaenkrat še ne razmišlja o študentskih demonstracijah. Če Študentski center in republiška vlada ne bosta ponudila konkretnih rešitev, bo pozvala najprej na bojkot. Poslanec Rajko Stanković pa je poudaril, da bojkot ni rešitev, saj vselitvena pogodba, ki jo študent podpiše, ko se nastani v ŠC, ŠC zagotavlja, da po izteku plačilnega roka izterja plačilo stanarine od dohodka (plače ali pokojnine) skrbnika.

Minister za izobraževanje Iztok Malačič je predstavil predlog o organiziranju fakultetnih študentskih organizacij, ki bi se imenovala enote ŠOU. Predstavljale naj bi povezavo med ŠO na fakulteti in študentskim parlamentom ŠOU. Za to naj bi bil zadolžen poslanec, ki v ŠP predstavlja fakulteto. Skrbel naj bi za stike z vodstvi fakultet, za urejanje oglasne dekse in imel naj bi govorilne ure. Če svojih zadolžitev ne bi izpolnjeval, pa naj bi bil kaznovan z določenimi sankcijami.

Poslanci Malačičeve zamisli niso odobraval. V razpravi o njegovem predlogu so poudarili, da urejanje oglasne deske in in govorilne ure niso

dolžnosti poslancev. To je v pristojnosti ministra za informiranje in službe za plakatanje. Poslanec Miran Gombač je menil, da takšen način organiziranja fakultetnih študentskih organizacij formalizira odnos med volilci in predstavniškim telesom. Po njegovem sodi v čase Edvarda Kardelja.

Poslanci so se zavzeli za organiziranje fakultetnih študentskih organizacij, a ne po Malačičevem predlogu. Študentsko vlado so zadolžili, da pripravi nov predlog o tem, kako naj bi se organizirale študentske organizacije po fakultetah.

Zvezo študentov Slovenije ustanavljata študentski organizaciji obeh slovenskih Univerz. Mariborska ŠOU o Aktu o ustanovitvi ZŠS še ni glasovala, zagotavlja pa, da do sprejetja nima zadržkov. ZŠS bo združevala vse študentske organizacije v Republiki Sloveniji, saj ni nemogoče, da bo v Sloveniji več univerz. Delovala bo pod imenom Zveza študentov Slovenije, njen sedež pa bo na Kersnikovi 4 v Ljubljani.

ZŠS bo zagotavljala vpliv študentov na področju sprejemanja zakonskih in drugih predpisov, ki urejajo delo, življenje in položaj študentov. Študentom bo zagotavljala položaj v mednarodnih združenjih in organizacijah in omogočala, da bodo lahko vplivali na urejanje tudi drugih področij, ki jih definira Skupščina ZŠS.

Mateja Stržinar

OBDAVČENI HONORARCI,

Janez Kopač

Foto: Dean Božnik

ZDRUŽITE SE!

Navkljub dejstvu, da smo Slovenci v dobršni meri samostojno zakorakali v Evropo, pa smo (začasno) podedovali nekaj zakonov naše bivše skupne države Jugoslavije. Eden izmed njih je tudi zakon o avtorskih pravicah, ki vegetira že od leta 1978, ko ga je podpisal takratni predsednik SFRJ Josip Broz Tito (!). Z manjšimi popravki pa sta ta zakon, ki povzroča v Sloveniji precejšnjo zmedo pri njegovem tolmačenju, leta 1986 in 1990 zapečatila predsednika danes razpadle SFRJ Radovan Vlačjavič in dr. Janez Drnovšek.

Zakaj so sodelavci

Tribune obdavčeni?

V Sloveniji svojega zakona o avtorskih pravicah za zdaj še nimamo, obstaja pa upanje, da bodo tudi tako »obrobne« zadeve kmalu prišle na vrsto za evropeizacijo in modernizacijo. Zadnje čase pa burijo duhove pritožbe nekaterih honorarno zaposlenih študentov, ki za mukoma opravljeno delo dobijo »obdavčeni« honorar. Mednje sodijo tudi honorarni sodelavci Tribune, ki se jim pri izplačilu honorarja odtrga 25 odstotkov od celotne vsote, kar je glede na višino izplačila precej »boleč« udarec. Zakaj je tako in ali bi lahko bilo drugače, smo se r. iprej pozanimali pri Janezu Kopaču iz Liber. »o-

demokratske stranke, ki je vodja odbora za javne finance ter proračun in precej dobro pozna zakon o dohodnini. »Seveda je potrebno ločiti, kaj je avtorsko delo, ki je obdavčeno, in kaj je priložnostno opravljanje storitev, kjer študentje prejmejo neobdavčen honorar. Na žalost pa v Sloveniji še vedno velja zakon o avtorskih pravicah iz SFRJ, tako da za zdaj na tem področju zadeve še niso kristalno jasne,« je poudaril Janez Kopač. Po njegovih besedah je problem tudi v tem, da v Sloveniji ne obstaja nikakršna komisija ali avtorska inšpekcija, ki bi preverjala, kaj je avtorsko delo in kaj ne ter kako se izplačuje. »Razumljivo je, da se delo preko študentskega servisa ne obdavčuje. Študentski servis namreč financira občutljive dejavnosti in da na nek način

sploh obstaja in se stimulira, je potrebno, da ima te privilegije.« Meni, da so avtorski honorarji pravilno obdavčeni, medtem ko so tisti študentje, ki sprejemajo honorarje za priložnostno opravljanje storitev, v neobičajno dobrem in privilegiranem položaju. »Menim, da je način izplačevanja honorarjev v obeh primerih najmanj ustavno sporen. Ni mi tudi jasno, zakaj so sodelavci Tribune obdavčeni, če na Radiu Študent novinarji, ki opravljajo podobno delo, prejemajo celoten honorar brez obdavčenja,« je še povedal Janez Kopač. In kaj pravijo v študentskem servisu? »Preko študentskega servisa lahko dela vsaka oseba, ki ima status študenta ali pa je eno leto pavzer, medtem ko se pavzer srednješolec pojmuje kot brezposelna oseba in preko študentskega servisa ne more delati,« je zatrdila vodja študentskega servisa v Ljubljani, gospa Šilc. Po njenih besedah je delo preko študentskega servisa ugodnejše predvsem zaradi najbolj enostavnega administrativnega izplačevanja in neobdavčenih honorarjev. »Vsaka organizacija, ki deluje v okviru ŠOU, lahko izplačuje honorarje preko študentskega servisa. Kolikor vem, je Tribuna študentski časopis in mi zato ni jasno, zakaj se honorarji Tribuninih sodelavcev nakazujejo direktno na njihove žiro račune. Poleg tega, da se jim odtrga četrtnina honorarja, bodo morali plačati tudi davek na dohodnino.« Kot je poudarila, ne verjame, da gre tu za nevednost, ampak najverjetneje za kakšno »ozadje«. Na ministrstvu za delo smo od pomočnice ministrice Jožice Puhar, Irene Bečan, izvedeli, da se s problematiko avtorskih pravic ne ukvarjajo. Izjeme so le primeri, ki se tičejo pogodb o delu. Na področju avtorskih pravic se v Sloveniji red še le ustvarja. Jasno je, da imajo pred tem zakonom prednost nekatere pomembnejše stvari,« je dejala Irena Bečan. In po njenem mnenju bi bilo potrebno predvsem raziskati, kakšne so posledice, če se avtorsko delo izplača kot pogodbeno delo preko študentskega servisa (kot občasno in začasno delo).

Zakon SFRJ o avtorskih pravicah

Aprila 1978 je takratni predsednik SFRJ Josip Broz Tito izdal ukaz o razglasitvi zakona o avtorskih pravicah. V njem med drugim tudi piše, da velja za avtorsko delo stvaritev s področja književnosti, znanosti in umetnosti in drugih področjih ustvarjalnosti, ne glede na vrsto, način in obliko izražanja, če ni v tem zakonu drugače določeno. Sem se štejejo zlasti: pisana dela (knjige, brošure, članki in drugi sestavki); govorna dela (predavanja, govori, besede in druga dela enake narave); dramska in glasbena dela; koreografska in pantomimska dela, pri katerih je uprizoritev napisana ali kako drugače določena, kakor tudi dela, ki izvirajo iz folklorne; glasbena dela z besedilom ali brez besedila; kincinatografska dela in dela,

ustvarjena na način, ki je podoben kinematografskemu ustvarjanju, dela s področja slikarstva, kiparstva, arhitekture in grafike, ne glede na material, iz katerega so narejena, ter druga dela upodabljačih umetnosti; dela vseh panog uporabne umetnosti in industrijskega oblikovanja; fotografska dela in dela, napravljena po postopku, ki je podoben fotografiranju; kartografska dela (zemljevidi, topografske karte); računalniška dela; načrti, skice in plastična dela, ki se nanašajo na zemljepisje, topografijo, arhitekturo ali kakšno drugo znanstveno ali umetniško delo.

In kaj velja za avtorska dela, ustvarjena v delovnem razmerju ali po naročilu? Avtorska razmerja glede avtorskih del, ustvarjenih v organizacijah združenega dela, delovnih skupnostih ter drugih organizacijah in skupnostih ali organih družbenopolitičnih skupnosti kot rezultat združenja dela in sredstev, ureja samoupravni (!) splošni akt organizacije ali skupnosti oziroma akt organa v skladu s tem zakonom. Avtorskoppravna razmerja med ljudmi, ki z osebnim delom samostojno kot poklic opravljajo znanstveno, književno, upodabljačo, glasbeno, gledališko, filmsko ali drugo umetniško ali kulturno dejavnost, odvetniško ali drugo poklicno dejavnost, oziroma delovnimi ljudmi, ki opravljajo dejavnost z osebnim delom s sredstvi, ki so lastnina občanov in delavci, zaposlenimi pri teh delovnih ljudeh, kot avtorjih dela, ustvarjenega v delovnem razmerju z njimi, ureja pogodba v skladu s tem zakonom.

Če delovni ljudje, ki z osebnim delom samostojno kot poklic opravljajo poklicno dejavnost, ustanovijo začasno ali trajno delovno skupnost, ureja avtorskoppravna razmerja glede avtorskih del, ustvarjenih v

omenjenih skupnostih, samoupravni sporazum oziroma pogodba v skladu z načeli, po katerih se ta razmerja urejajo v organizacijah združenega dela, in s tem zakonom.

Sicer pa avtorska pravica vsebuje premoženje oziroma materialne in osebne (moralne) avtorske pravice. Materialne pravice so avtorjeve pravice, da izkorišča delo. Avtorsko delo se izkorišča zlasti tako, da se objavlja, predeluje, reproducira, razmnožuje, obdeluje, prikazuje, izvaja, prenaša in prevaja. Kdo drug sme izkoriščati avtorsko delo le z avtorjevim dovoljenjem, če ni v tem zakonu drugače določeno. Za vsako izkoriščanje avtorskega dela po drugem gre avtorju plačilo (honorar), če ni v zakonu ali pogodbi drugače določeno. Moralne avtorske pravice so: avtorjeva pravica, da ga priznajo in navedejo kot ustvaritelja dela, pravica, da se upre vsaki skazitvi, okrnitvi ali drugačni spremembi svojega dela, in pravica, da se upre vsaki uporabi dela, ki bi žalila njegov ugled in čast.

In kakšne so skupne določbe o avtorskih pogodbah? Avtorske pogodbe se sklepajo v pisni obliki. Avtorska pogodba, ki ni sklenjena v pisni obliki, nima pravnega učinka, če ni v tem zakonu drugače določeno. Avtorska pogodba mora navajati zlasti: imena pogodbenih strank, ime avtorskega dela, za katero gre pri pogodbi, način uporabe avtorskega dela ter višino, način in roke izplačila honorarja, če gre za uporabo dela proti plačilu. Pri odmerjanju plačila za uporabo avtorskega dela se upošteva, kjerkoli je to mogoče: kvaliteta dela, možnost njegove prodaje, materialne koristi, ki jih dosega druga pogodbeni stranka z uporabo dela, in druge okoliščine, s katerimi se dajo ugotoviti uspehi, ki jih avtorsko delo dosega pri zadovoljevanju družbenih potreb.

Kaj je začasno in kaj je občasno delo?

Začuda je v Sloveniji zakonodaja na področju občasne in začasnega dela urejena. V 107. členu tako med drugim piše, da organizacija oziroma delodajalec lahko s prevzemnikom dela sklene pogodbo za opravljanje začasnih oziroma občnih del, ki se glede na delovni proces ne opravljajo kot stalno ali nepretrgano delo, temveč trajajo le določen krajši čas, ali so potrebna le od časa do časa in se opravljajo največ 90 dni v posameznem koledarskem letu, in za opravljanje trajnejših kratkotrajnih del, vendar ne več kot deset ur na teden. Pogodbe o delu ni mogoče skleniti, če gre za dela, za katera je mogoče skleniti delovno razmerje za določen čas ali z delovnim časom, krajšim od

polnega delovnega časa, ali če gre za avtorska dela. Pogodbe o delu se ne sklene, ko delavec opravlja začasno ali občasno delo na podlagi napotitve preko posebnih organizacij - oziroma preko zavoda za zaposlovanje po predpisih o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti. Delavca, ki opravlja začasno ali občasno delo, se zavaruje za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni.

Sicer pa je opredelitev del, ki se lahko opravljajo po pogodbi o delu, v republiškem zakonu razširjena z možnostjo opravljanja trajnejših dnevnih kratkotrajnih opravil, s čimer se omogoča pogodbeno delo v primerih, ko se potreba po delu pojavlja dnevno skozi daljše časovno obdobje (dnevna opazovanja in merjenja v terenskih meteoroloških in hidroloških postajah, zbiranje in dostava mleka za kmetijske zadruge, raznašanje dnevnih časopisov, prodaja na drobno za organizacijo ali delodajalca po manjših krajih).

Davek od osebnih prejemkov

Marca letos je bil sprejet tudi zakon o obdavčitvah posameznih vrst dohodkov. Tako je med drugim zavezanec za davek od osebnih prejemkov tudi fizična oseba s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji, ki prejema dohodke dosežene s priložnostnim opravljanjem storitev. Osnova za davek od osebnih prejemkov je tudi vsak posamezni bruto prejemek za priložnostno opravljanje storitev. Zanimivo za naš slučaj pa je, da se davka od osebnih prejemkov ne plačuje od prejemkov iz naslova plačila za začasno ali občasno opravljanje dela učencev in študentov, prejetih preko študentskih ali mladinskih organizacij, ki opravljajo dejavnost posredovanja dela na podlagi pogodbe o koncesiji, v skladu s predpisi na področju zaposlovanja.

Za boljše tolmačenje vseh navedenih zakonov pa bomo za konec navedli še pravilnik o pogojih, ki jih mora izpolnjevati pooblaščenca organizacija oziroma delodajalec za izvajanje posredovanja zaposlitve oziroma posredovanja dela. V petem členu piše, da študentska ali mladinska organizacija, ki opravlja dejavnost posredovanja dela, lahko to opravlja le za osebe, ki imajo status študenta ali dijake oziroma osebe, ki obdržijo pravico obiskovanja predavanj in opravljanje izpitov po določilih statuta vzgojnoizobraževalne organizacije, vendar najdlje eno leto po izgubi statusa študenta, ter za osebe, ki so se med šolskim letom vrnile s služenja oziroma še niso bile napotene na služenje vojaškega roka in bodo pridobile status študenta šele s pričetkom šolskega leta. Študentje, ki opravljajo dela s posredovanjem organizacije iz prejšnjega stavka, lahko opravljajo delo na podlagi napotnice te organizacije in ne sklepajo pogodbe o delu.

Domen Rant

GABER ZA MINISTRA

Pred kratkim so naši vrli poslanci v skupščini z glasovanjem o nezaupnici strmoglavili Lojzeta Peterleta in na njegovo mesto postavili dr. Janeza Drnovška, ki je zamenjal ministra za šolstvo in šport, zloglasnega dr. Petra Vencija, z dr. Slavkom Gabrom, ki je sicer član Liberalno demokratske stranke, v slovenskih političnih vodaj pa doslej manj znano ime. Kaj pomeni študentom zamenjava v omenjenem ministrstvu, ki je vendarle tisto, ki tudi kroji študentsko usodo, in kaj pričakujejo od novega ministra za šolstvo in šport? S pomočjo ankete smo ugotovili, da večina (anketiranih) študentov niti ne ve, kdo naj bi bil novi minister, predvsem pa nihče, z eno svetlo izjemo, ni seznanjen z njegovim programom. V teh predizpitnih dneh so študentje preokupirani s študijskimi obveznostmi, zato si s preoblikovanjem slovenske vlade ne delajo še dodatnih skrbi.

VINKO ČRNIČ, študent matematike na FNT: »Če se bo novi minister vsaj toliko potrudil, kot se je bivši, potem bomo lahko kar zadovoljni. Nihče ne pričakuje od njega kakšnih korenitih sprememb, saj vemo, kakšna je trenut-

no celotna situacija v Sloveniji. Tudi izkušnje s prejšnjo vlado niso ravno slabe, uspelo ji je narediti celo nekaj za študente. Npr. boni za hrano so nekaj zelo pozitivnega. Seveda gre pri tem zasluga Študentski organizaciji, toda nad njo je vendarle slovenska vlada in ministrstvo za šolstvo, ki odobri denar iz proračuna. Sprememb na področju sistema šolstva najbrž ne bo, jih tudi nismo pričakovali.«

SKUPINA ŠTUDENTOV TEHNIČNIH FAKULTET (elektro, računalništvo, gradbeništvo) IZ BOSNE IN HRVAŠKE (med smehom in vsesplošnim čvekanjem je bilo danih toliko izjav, da mi je uspelo zabeležiti samo nekatere od njih, op. avtorja): »Edina dobra stvar, ki so jo v zadnjem času naredili za študente, je uvedba bonov za hrano. S tem smo zadovoljni. (Sicer je bil pa že skrajni čas, tako delajo povsod na zahodu). Pripombe pa imamo glede študentskih domov, predvsem bi bilo treba zamenjati direktorico Študentskega centra, ki vsestransko teži, npr. s tem, da se domovi zaklepajo ob 24. uri, zaprli so študentske klube v naselju... Naslednja šibka točka je Študentski servis - 500 ljudi čaka v vrsti, dela ni. Kar se tiče same organizacije na fakultetah, predvsem izpitnih rokov, bi se lahko zgledovali po nekaterih univerzah bivše YU. V Zagrebu, na primer, imajo izpitne roke celo leto, v Ljubljani imaš vse natrpano v maju in juniju, poleg tega so trije izpitni roki premalo.«

BRANKO ČEKADA, študent lesarstva na BTF: »Trenutno je na področju študentske problematike toliko nepravilnosti, da bo šolski minister v tako kratkem času težko karkoli rešil. Seveda vsem napakam ni kriv bivši minister, čeprav ne morem reči, da je

dobro deloval, upam, da bo novi boljši. Npr. srednješolci so lani svoj problem skušali reševati s štrajkom. Med študenti je to zaradi medsebojne nepovezanosti in neorganiziranosti skoraj nemogoče, čeprav je mnogo stvari, ki nas motijo. Npr. tu, v študentskem naselju, se kar naprej pojavljajo problemi. Zaprli so nam študentske klube, konkretno ilirskobistriškega, z direktorico ŠC smo nezadovoljni.«

MARINKA KATIČ, študentka kemije: »Novi šolski minister sicer ne bo mogel ničesar spremeniti, vendar je kljub temu bolje, da se ljudje v vladi menjajo, kot pa da ohranjamo obstoječe slabo stanje. Bivšemu ministru Venciju bi lahko marsikaj očitali. Predvsem je jasno to, da študentje pri odločanju o stvareh, ki se tičejo njih samih, nimajo nobene besede, primer za to je pravilnik o sprejemu v študentske domove, katerega vsebina je prikrojena volji tistih, ki so ga oblikovali, to je upravi ŠC. Tudi to, da imamo nekakšno študentsko vlado, ne pomeni nič, saj ne dela v korist študentov. Uvedli so sicer bone za hrano, vendar bo to trajalo nekaj mesecev, potem bo konec. Toliko, da se reče, da so nekaj naredili.«

MITJA PERUŠ, študent fizike na FNT: »S študijem sem prezaposlen, niti ne utesnem slediti spremembam v vladi. Če že bo novi minister, potem naj bi naredil nekaj v smeri rekonstrukcije univerze, zlasti naravoslovnih in tehničnih fakultet. Naš problem je namreč v tem, da smo preobremenjeni, rešitev pa vidim v podaljšanju študija najmanj za eno leto. Podoben predlog je bil podan v Mariboru, namreč podaljšanje študija vsaj za en semester, žal pa niso uspeli. Potrebno bi bilo tudi več razumevanja za mlade raziskovalce, predvsem v tem smislu, da bi se za to dejavnost namenilo več sredstev kot do zdaj. Bistvenih sprememb minister v svoji kratki mandatni dobi najbrž ne bo mogel izpeljati, ker gre vendarle za dolgotrajnejše procese.«

BRANE ZORMAN, Ekonomska fakulteta: »Kaj bi lahko novi minister spremenil v korist študentov? Pravzaprav me ne moti veliko stvari. Recimo, na nekaterih fakultetah se srečujejo s povsem tehničnimi problemi - prostorska stiska, neusklajenost urnikov... Pri nas teh problemov ni. Predvsem mislim, da se bo novi minister kot sveže ime na politični sceni bolj zavzemal za problematiko v svoji pristojnosti, kot je to počel minister Vencelj. V zvezi s problemi, ki so jih lani imeli z njim dijaki zaradi mature in sprejemnih izpitov, se je pokazal njegov konservativizem. Upam, da rek, da politika pokvari človeka, pri novem šolskem ministru ne bo veljal.«

KARMEN KERNEL, Fakulteta za šport: »V tem času smo vsi zelo zaposleni s študijskimi zadevami, da niti ne pomis-

liš na to, da se dogajajo tudi druge pomembne stvari. Že to, da je prišlo do spremembe v vladi, pomeni, da vsi od nje precej pričakujemo, tako tudi od novega šolskega ministra. Morda dejstvo, da minister Gaber prihaja kot univerzitetni profesor govori v njegov prid - študentska problematika mu najbrž ni tuja. Sicer bi pa opozorila na zelo pereč problem, s katerim se srečujejo študentje prav vseh fakultet. Namreč: izpitni roki. Razporeditev je popolnoma zgrešena. Pozimi smo prosti študijskih obveznosti, ob koncu 2. semestra pa so razpisani vsi roki naenkrat.«

BOJANA ŠKRUBEJ in **URŠKA PENEČ**, EF: »Predvsem bi opozorili na probleme, s katerimi se srečujemo študentje. Seveda se pričakuje, da bo novo ministrstvo do njih zavzelo drugačno stališče kot bivše. Vsi vemo, kako so se urejale zadeve z zaključnimi izpiti in usklajevanje s sprejemnimi. Ne veva sicer, kakšne so pristojnosti ministra za šolstvo na tem področju, toda treba bi bilo nekaj ukreniti v zvezi s štipendiranjem!«

LIDIJA GRADIŠNIK, študentka politologije na FDV: »V Žarišču, kjer so predstavljali smernice novih slovenskih ministrov, mi je uspelo zaslediti tudi program šolskega ministra Gabra, ki mi ugaja predvsem v točkah, kjer govori o ohranitvi avtonomnosti univerze, o zgledovanju po zahodnem šolstvu, o namenjanju sredstev za posodabljanje in nakup opreme v srednjih šolah. Vendar pa dvomim v velike spremembe v praksi. Deloma zato, ker je šolstvo, pa tudi kultura, trenutno v Sloveniji drugotnega

pomena, primat ima gospodarstvo. Pa tudi zato, ker program lahko pomeni le sredstvo politika za ohranitev (pridobitev) položaja, v smislu veliko obljubljenega, malo storjenega. Sicer pa je ministrstvo za šolstvo vendarle večjega pomena za srednje šolstvo, univerza je od njega precej neodvisna.«

MARTIN KERIN, novinarstvo na FDV: »Mislim, da bi k rešitvi problemov, s katerimi se srečujemo na področju šolstva, govorim o višjem in visokem, vplivala tudi večja povezanost med ŠO in ministrstvom za šolstvo. So stvari, ki jih sicer res ureja ŠO, vendar pa je minister tisti, ki da potrditev. Glede na slab finančni položaj študentov, bi bili dobrodošli razni popusti, npr. pri obisku kulturnih prireditev. Ve pa se, da sredstev ni, predvsem pa je šolstvo zadnje, ki dobi kaj denarja. Večja pozornost se posveča gospodarstvu.«

IZTOK KLEMENC, EF: »Treba bi bilo iti po poti zahodnega šolstva, oziroma iz dobrih, preizkušenih sistemov pobrati najboljše in prilagoditi našim razmeram. Npr. glede izpitov - v ZDA izpite vrednotijo po točkah, glede na njihovo zahtevnost. Za prehod v višji letnik zadošča že manjše število opravljenih izpitov večje težavnostne stopnje. Pri nas so, napačno, izpiti enakovredni. Kar se tiče finančnih težav, s katerimi se srečujemo študentje in šolstvo nasploh, sem optimist. S celotno preobrazbo družbe, izpeljavo privatizacije..., bodo tudi za to področje prišli boljši časi. Vendar pa proces zahteva čas.«

Tadeja Žlebir

Foto: Žiga Koritnik

študentski kulturni dnevi

Študentska organizacija
Univerze v Ljubljani

22.-28.5.92

KULTURNI
DOM
ŠPANSKI
BORCI

LJUBLJANA ZALOŠKA 61

EQURNA

URADNA OTVORITEV ŠTUDENSKIH KULTURNIH DNEVOV

22.5. ob 20. uri. Slovesna uradna otvoritev študentskih kulturnih dnevo '92 s koncertom renesančne glasbe v izvedbi godalnega kvarteta "Sončni kvartet" in pogostitvijo.

KRIZANKE - VITEŠKA DVORANA

SISTEM ELEKTRON

22.5. ob 24. uri. Multimedialni projekt "Sistem elektron" ponazarja probleme prostora in časa, energije in odpadka.

Sistem je zgrajen na principu atoma: jedro (kiparska instalacija), ovojnica (slika) in gibanje (glasba). Na ogled do 28.5. med 18. in 24. uro.

STARA ELEKTRARNA

PROSTORSKA OZNAČITEV ŠD

Od 22.5. do 28.5. igrišče ŠD. Prostorska označitev igrišča s panojem študentskih kulturnih dnevo '92.

ŠTUDENSKI DOMOVI V ROŽNI DOLINI

PLESNO GLEDALIŠKA DELAVNICA

poteka med 9. in 15. majem v mali dvorani študentskega naselja v Rožni dolini. Workshop bo vodila priznana belgijska plesalka in koreografinja Nadine Ganase. Zaključni nastop bo v omenjeni dvorani 15. s ponovitvijo 24. maja ob 19.00 v sodelovanju s PTL.

ŠTUDENSKO NASELJE

PRODAJA KNJIG KRT-a in ČKZ-ja

bo med 22. in 28. majem organizirana na Filozofski fakulteti, Fakulteti za družbene vede, v Galeriji ŠKUC in 28. maja ob 12.00 ob predstavitvi letošnjih izdaj ČKZ-ja in KRT-a tudi na Kersnikovi 4.

GALERIJA ŠKUC, FF, FDV, K 4

časopis
kritiko
znanosti

FAIR

Od 20.5. do 24.5. Razstavní projekt "FAIR" s predstavitvijo večjega dela slovenske avtorske fotografije v izboru Rajka Bizjaka, članov Mreže za Metelkovo in štirih študentov ALU. V okviru mednarodnega sejma sodobne umetnosti in antikvitete - ARS-ANTIQUITAS FAIR.

GOSPODARSKO RAZSTAVIŠČE

LETTER THE CHAIR

Od 20.5. do 5.6. Razstava "LETTER THE CHAIR" ali "100 000 MILIJONOV STOLOV" z mednarodno udeležbo arhitektov. Kustos razstave je Samo Cafnik.

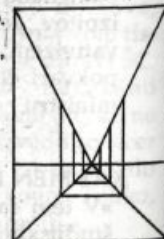
GALERIJA ŠKUC

PROSTORSKA ŠIRITEV UNIVERZE

Od 22.5. do 28.5. Razstava študentskih del na temo "Prostorska širitev Univerze", nastalih na seminarju za arhitekturo. Mentor prof. dr. M. Bonča, študentje: D. Batista, A. Božin, J.-K. Anderluh.

KAPELICA K 4

Elektro Ljubljana
Za posredovanje
in izvedbo elektro del, s.p.

Sava
Kranj

ZA VSAKO BESEDO CEKIN

23.5. ob 20. uri. Premiera predstave "Za vsako besedo cekin" v režiji Matjaža Pograjca.

GLEDALIŠČE GLEJ**KONCERT WIENER TSCHUSCHENKAPELLE (ETNO FOLK)**

23.5. ob 20. uri

Etno folk koncert mednarodne zasedbe WIENER TSCHUSCHENKAPELLE, ki na duhovit način posreduje narodno glasbo Balkana. Koncert poteka v sodelovanju z Drugo Godbo.

PREDVERJE KRIŽANK*Wiener Tschuschenkapelle***KO BREZ MIRU OKROG DIVJAM**

23.5. ob 20. uri na Tromostovju. GILŠ-KODUM predstavlja niz produkcij iz gledališke, lutkovne, glasbene, jezikovne, koreografske in likovne delavnice pod skupnim naslovom "Ko brez miru okrog divjam", potovanje poteka od Tromostovja, Cankarjevega nabrežja, Ribjega trga do Šušarskega mosta.

TROMOSTOVJE, CANKARJEVO NABREŽJE, RIBJI TRG, ŠUŠTARSKI MOST

(V primeru slabega vremena se prestavi v dvorano ZKOS na Beethovenovi 5)

ZAKLJUČNI NASTOP PLESNO GLEDALIŠKE DELAVNICE

24.5. ob 19. uri. Zaključni nastop plesno gledališke delavnice pod vodstvom belgijske plesalke in koreografinje Nadine Ganase. **MALA DVORANA ŠTUDENTSKEGA NASELJA**

KONCERT KLASIČNE GLASBE

24.5. ob 20. uri. Koncert klasične glasbe v izvedbi organistke Ane Elizabete Kržan in flavtista Christiana Filipiča.

LJUBLJANSKA STOLNICA

DNEVI HRVAŠKEGA FILMA

Od 25.5. do 29.5. ob 20. uri dvorana Kinoteke. Filmski festival "Dnevi hrvaškega filma" s predstavitvijo izbora lanske letošnje produkcije kratkih, celovečernih in animiranih filmov, ter filmov, ki so bili v bunkerju. Filmski festival organizirajo E-MOTION FILM/Filmska redakcija ŠKUC, Ljubljanski kinematografi- Kinoteka in Slovenski gledališki in filmski muzej v sodelovanju s Studentskim centrom iz Zagreba in Študentsko organizacijo Univerze v Ljubljani.

Ponedeljek, 25.5.

- "Euklidova pokrajina" B. Gamolina, 17 min
- "Zima poletnih hiš" V. Delića, 15 min
- "ZGODBA IZ HRVAŠKE" ,r. Krsto Papić, i. I. Grugerović, M. Nadarević, D. Despot, 110 min., 1992

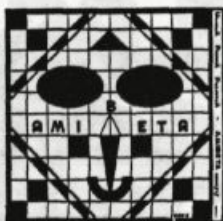

AMIBETA

25.5. ob 18. uri. Projekt "Amibeta" plesnega studia INTAKT. Predstave se dogajajo vsak dan na istem mestu ob isti uri do 31.5.
ZVEZDA PARK

INTAKT AMIBETA

GENESIS

KONCERT KLASIČNE GLASBE

25.5. ob 18.30. Koncert klasične glasbe v izvedbi trobilnega kvinteta študentov Akademije za glasbo.

GALERIJA ŠKUC

JAZZ KONCERT - TRANSFORMER KVARTET

25.5. ob 20. uri. Nastopa mlada zasedba Transformer Kvartet.
PRED GALERIJO ŠKUC

VEČER FOLKLORE

25.5. ob 20. uri. Večer folklorne z nastopi Akademске plesne skupine France Marolt in Ansambla narodnih plesov i pjesama

SKUD Ivan Goran Kovačić iz Zagreba.

KULTURNI DOM ŠPANSKI BORCI

DELAVNICA KREATIVNEGA PISANJA

poteka med 25. in 27. majem v prostorih Zbornice Kersnikove 4.

Torek, 26.5.

- "Guernica Croatica" M. Blažekovića, 2 min.
- "Anno Domini" Z. Pavlinića, 2 min., Nagrada za najboljši animirani film na Dnevih Hrvatskega filma v Zagrebu
- "Odlikovanje" A. Ostojića, 20 min.
- "ŠKOLJKA ŠUMI" ,r. Miro Medimorec, i. S. Lasta, J. Genda, Š. Guberina, 83 min., 1991

KINOTEKA

KONCERT KLASIČNE GLASBE

26.5. ob 18.30. Koncert flavistke Andreje Praprotnik in harfistke Diane Glukišić, študentk Akademije za glasbo.

GALERIJA ŠKUC

TALK SHOW

26.5. ob 19. uri. "Talk show" s pesniki mlajše generacije Vidom Snojem, Branimir Senegačnikom in Urošem Zupanom. Pogovor o pesnikovanju, ilustriran z besedili avtorjev bo povezoval Matej Bogataj.

GALERIJA EQUINA

LETNI KONCERT APZ TONE TOMŠIČ

26.5. ob 20. uri. Letni koncert APZ Tone Tomšić pod dirigentskim vodstvom Jožeta Fursta. Program obsega dela Felixa Mendelssohna - Bartholdya in Francisa Poulença na besedila Paula Eluarda.

GALLUSOVA DVORANA CANKARJEVEGA DOMA

JAZZ KONCERT - ULIXES

26.5. ob 20. uri. Koncert jazz skupine Ulixes.
PRED GALERIJO ŠKUC

HUNDETWASSER

26.5. ob 21. uri. Modni happening "Hundertwasser".
KLUB K4

Malo drugače

...
z učenkami tretjega letnika Modnega oblikovanja SŠOF:
- izvirni modeli
- živahen stil
- unikatna poslikava in izdelava oblačil

apz • tone tomšić
ljubljana

Sreda, 27.5.

- "Epilog" B. Ranitovića, 3 min.
- "Ad Astra" E. Biukovića, 4 min.

- "Dnevnik hrepenenja in trajanja" N. Hewita, 10 min.
 - "Mirta se uči statistiko" G. Dukić, 20 min.
 - "OKRUŠKI", r. Zrinko Ogresta, i. F. Šovagović, A. Prica, S. Juraga, N. Subotić, 106 min., 1991, Nagrada za najboljši celovečerni film na Dnevih hrvaškega filma
KINOTEKA

OKROGLA MIZA ČKZ

27.5. ob 16. in 18. uri. Enota za časopisno in založniško dejavnost pri ŠOU vabi na ogled kulturnega filma "KOYAANISQATSI" ob 16. uri in na pogovor "Se razčarani svet čara spet?" ob izidu ČKZ-jevega zbornika "HAPPY NEW AGE" on 18. uri.

KAPELICA K 4**HUMANI PROSTOR**

27.5. ob 17. uri. Grafitno poslikavo objekta na temo humanega prostora bo izvedel Jure Zadnikar.

ŠTUDENTSKO NASELJE V ROŽNI DOLINI**KONCERT KLASIČNE GLASBE**

27.5. ob 18.30 uri. Koncert klas. glasbe v izvedbi tria flaut "JLA".

GALERIJA ŠKUC**LITERARNI POGOVOR**

27.5. ob 19. uri. Pogovor o dramskih žanrih, dilemah in mejah sodobne dramatike z gosti Uršolo Cetinski, Mihom Hočevarjem, Stojanom Pelkom, Mihom Zadnikarjem...in povezovalcem Matejem Bogatajem.

GALERIJA EQUINA**LETNI KONCERT PAZ VINKO VODOPIVEC**

27.5. ob 20. uri. Letni koncert PAZ Vinko Vodopivec. Program obsega srednjeveško glasbo in ljudske pesmi slovenskih avtorjev.

MODERNA GALERIJA**VEČER PLESNEGA TEATRA LJUBLJANA**

27.5. ob 20. uri. Večer Plesnega teatra Ljubljana s plesno gledališkim programom, polnim zanimivih koreografskih postopkov. V sodelovanju s Cankarjevim domom.

CANKARJEV DOM**JAZZ KONCERT - QUATEBRIGA**

27.5. ob 20. uri. Koncert ljubljanske jazz skupine QUATEBRIGA.

PRED GALERIJO ŠKUC**KONCERT SIMFONIČNEGA ORKESTRA AKADEMIE ZA GLASBO**

27.5. ob 20. uri. Koncert simfoničnega orkestra Akademije za glasbo z dirigentoma Nado Matošević in Andražem Hauptmanom. Program: G. Rossini: Uvertura k operi Vilijem Tell, I. Stravinski: Pulcinella, G. Bizet - R. Ščedrin: Carmen Suita

SLOVENSKA FILHARMONIJA**ŠTUDENT NAJ JE...**

27.5. ob 20. uri menza ŠN v Rožni dolini. Postavitev instalacije "Študent naj je..." s pojedino kot sestavnim delom projekta. ki

Četrtek, 28.5.

- "Zametena sled" B. Benaziča, 14 min.
- "Recital" P. Krelja, 14 min.

- "Splendid Isolation" P. Krelja, 10 min.
 - "Bino, oko galebovo" N. Babica
 - "ČAS VOJŠČAKOV", r. Dejan Šorak, i. J. Genda, K. Šarić, 94 min., 1991

Petek, 29.5.

- "Kocka", skupina avtorjev, 5 min.
- "Greetings From Croatia", skupina avtorjev, 13 min.
- "Parizi - Istra" R. Grlića, 10 min.
- "Kegljišče", skupina avtorjev, 5 min.
- "ĐUKA BEGOVIĆ", r. Branko Schmidt, i. S. Justić, F. Šovagović, A. Potočnjak, 103 min., 1991

KINOTEKA**NOVE KNJIŽNE IZDAJE ČKZ IN KRT**

28.5. ob 12. uri. Enota za časopisno

in založniško dejavnost pri ŠOU pripravlja predstavitev letošnjih izdaj KRT-a in ČKZ-ja ter prodajo zadnje številke Tribune.

KAPELICA K 4**MARIONETNA DELAVNICA**

28.5. ob 18. uri. Končna lutkovnoglasbena produkcija marionetne delavnice pod mentorskim vodstvom Eke Vogelnik.

DVORANA ZKOS**ROCK KONCERT**

28.5. ob 18. uri igrišča ŠN. Študentski žur s koncertom domačih in tujih rock skupin: HOWITZER, EGO MALFUNCTION (ex Quod Massacre), ZORAN PREDIN, LET 3, PSIHOMEODOPOP. Zvečer projekcija izbranih diapozitivov iz fotografske delavnice ŠKD '92.

IGRIŠČE ŠTUDENTSKEGA NASELJA V ROŽNO DOLINI**OKROGLA MIZA KRT-A**

28.5. ob 19. uri. Enota za časopisno založniško dejavnost pri ŠOU vabi na pogovor "Onstran discipliniranja in svobode - kaj se zgodi, ko pride Peter Pan v solo?" ob izidu KRT-ovega zbornika "VZGOJA MED GOSPOSTVOM IN ANALIZO". Uvodno predavanje urednice zbornika Eve Bahovec z gosti Mirjam Hladnik Milharčić, Zdenkom Kodeljo, Marijo Javornik in Pavlom Zgago.

KAPELICA K 4**ROJSTNI DAN KLUBA K 4**

Med 22. in 28.5. bo potekal tudi poseben program v Klubu K4, ki v tem času praznuje tretji rojstni dan. Obiskovalce bomo poleg programskih presenečenj razveselili z brezplačnim vstopom.

KLUB K 4**ŠTUDENTSKI MEDIJI**

V program in promocijo Študentskih kulturnih dnevov '92 se vključujejo tudi študentski mediji. Izšla bo posebna številka Tribune, ki bo spremljala dogajanja v okviru ŠKD. Radio Študent bo tekoče seznanjal s programom prireditev in jih komentiral.

ETER IN PAPIR

CENEJŠA PREHRANA ZA ŠTUDENTE

CENIK KOSIL ZA ŠTUDENTE

DAJ DAM RESTAVRACIJA DAJ DAM PRI MRAKU KOLOVRAT FAST FOOD RIO LIVADA EKONOMSKA CENA 240,00 SLT CENA BONA 50,00 SLT EUROVAL PEDAGOŠKA AKADEMIJA EKONOMSKA CENA 195,00 SLT CENA BONA 60,00 SLT ICA EKONOMSKA CENA 240,00 SLT PRODAJNA CENA 89,00 SLT KATRCA EKONOMSKA CENA 250,00 PRODAJNA CENA 110,00 SLT KOTNIK FAGG EKONOMSKA CENA 170,00 SLT PRODAJNA CENA 45,00 INTERMARKET	MENZA ROŽNA DOLINA EKONOMSKA CENA 186,00 PRODAJNA CENA 55,00 SLT KLASJE LAKOTNIK EKONOMSKA CENA 200,00 SLT PRODAJNA CENA 45,00 SLT GP LJUBLJANA TRIGLAV LOVEC STARI TIŠLER PETKOVŠKOV HRAM SODČEK LJUDSKA KUHINJA EKONOMSKA CENA 200,00 SLT PRODAJNA CENA 55,00 SLT PINKI EKONOMSKA CENA 200,00 SLT PRODAJNA CENA 45,00 SLT RESTA TOPNIŠKA 33 AŠKERČEVA 3 EKONOMSKA CENA 217,00 SLT PRODAJNA CENA 70,00 SLT	GP VIČ MIRJE POD LIPO PRI VINSKI TRTI POD ROŽNIKOM (ČAD) EKONOMSKA CENA 200,00 SLT PRODAJNA CENA 75,00 SLT POD VRBO EKONOMSKA CENA 160,00 SLT PRODAJNA CENA 35,00 SLT AGROBAR BIOTEHNIČNA FAKUL- TETA EKONOMSKA CENA 150,00 SLT PRODAJNA CENA 20,00 SLT Cene so z dne 13.5.1992 in veljajo do spremembe ekonomskih cen gostinskih podjetij. Vse omenjene bone lahko dvignete na Kersnikovi 4 - dopoldne delata po potrebi dve blagajni. Uradne ure: 7.00 - 19.00. Bone lahko dobite le ob predložitvi veljavnega indeksa (ali domske izkaznice) in osebne izkaznice ali potnega lista. Maksimalno število bonov na mesec je 20.

ŠO V MARIBORU

Stara pesem: Finance, finance

V Sloveniji sta dve avtonomni študentski organizaciji - ena je v Mariboru, druga v Ljubljani. Član študentske organizacije (ŠO) v Mariboru je vsak redno vpisan študent - teh je vključno z absolutno 9222. Ti imajo pravico voliti in biti voljeni v vse organe ŠO.

»Najvišji organ ŠO je parlament. V njem deluje 21 poslancev in odprt je en prosti sedež. Število poslancev je odvisno od števila vpisanih študentov na fakulteti. Ta organ voli vladi, predsednika parlamenta in organe parlamenta, ki nadzorujejo delo,« je povedal Pavle Demšar, predsednik študentske vlade ŠO Univerze v Mariboru.

Dodal je, da je ŠO ustanovitelj časopisa Katedra in soustanovitelj radia MARŠ (mariborski radio študent) ter študentskega servisa. Časopis Katedra je pravzaprav izdelek, ki ga študenti ne berejo veliko. Ne ponuja nič takega, kar bi bilo specifično študentskega. Zato so na ŠO v Mariboru razmišljali, da bi k sodelovanju pritegnili več študentov, ki bi v časopis pisali o študentariji. Toda sodelavci Katedre so rekli, da ne nameravajo toliko pisati o pragmatičnih zadevah študentov, torej da ostane Katedra takšna, kot je. Zato so začeli razmišljati o neke vrste biltenu oz. informacijskem listu o samo študentskih zadevah. Toda težave nastopajo zaradi pomanjkanja finančnih sredstev, so v ŠO trenutno ostali brez financ. Študentski servis jim je namreč zato, ker ŠO ni hotela izvesti določenih stvari, zablokirala sredstva. ŠO je sicer res zajeta v mestnem proračunu, toda ta daje okrog 50.000 do 100.000 tolarjev mesečno. Tudi od denarja, ki ga zbirajo na Univerzi za obštudijske dejavnosti, je ŠO-u namenjenih nekaj procentov, toda Pavle Demšar trdi, da je vse to premalo.

Zaradi finančnih razlogov se je zavlekla tudi vsa stvar s prehrano. Pojavljajo pa se že nekatere težave

- predvsem so to vrste po prehranjevalnicah, v katerih sprejemajo takšne bone. Te so na fakultetah in v študentskih domovih, kar se je pokazalo, da je premalo. Zato iščejo nove ponudnike. Da je do realizacije prišlo tako pozno, je krivo tudi to, da denarja za obštudijsko dejavnost nima pod kontolo ŠO. V Ljubljani ima roko nad njimi študentski parlament, ki je tako lahko odobril določena sredstva za prehrano. Akcija je tako lahko stekla, kasneje pa je prišlo še do dotoka sredstev iz proračuna.

ŠO se ne ukvarja le s študentsko prehrano, marveč tudi z urejanjem statusa študentskih servisov, ki jim - po besedah Pavleta Demšarja - mečejo polena pod noge, ter z zakonodajo o ŠO. Poleg tega želijo čimprej odpreti dvorano ŠTUK za koncerte in druge prireditve.

Študentski servis ima velike pristojnosti. Poleg ŠO je njegov soustanovitelj tudi Univerza v Mariboru in oboji bi ga radi preoblikovali. Toda kot je običajno, se je zalomilo pri vprašanju, kam s sredstvi za obštudijsko dejavnost. Univerza bi jih rada obdržala pri sebi, po drugi strani pa Pavle Demšar trdi, da je mesto denarja za obštudijske dejavnosti na študentski organizaciji. Hkrati pa opozarja tudi na to, da bo glavni

netilec sporov g. Krajnc kmalu pred ponovno elekcijo (junija), kar bi lahko pojasnilo njegovo agresivnost. Prav pred tem dogodkom deli karte za koncerte, kar se prej ni zgodilo, ter hoče na tak način pokazati, da daje denar za obštudijsko dejavnost.

Vso kolobocijo pa bodo verjetno že kmalu rešili. ŠO naj bi kmalu podpisala pogodbo z vsemi študentskimi servisi, drugimi študentskimi organizacijami in pokrajinskimi klubi. Če bodo servisi želeli dobiti koncesije, bodo morali imeti pogodbo s ŠO. Tako bi vsaj začasno rešili problem financiranja, toda statusni problem še vedno ostaja odprt.

ŠO v Mariboru je imela težave tudi s t.i. »alternativno študentsko organizacijo«, ki so jo lani ustanovili nekateri študentje. Slednji niso bili zadovoljni z delom ŠO, ki je bila naslednica UK ZSMS. Toda že na volitvah (lani jeseni) z odprto kandidatcijsko listo so volili študenti prav tiste ljudi, ki naj bi po mnenju »alternativcev« slabo delali (torej iz ŠO, ki je nasledila dediščino UK ZSMS). Zdaj so te težave premostili in v Mariboru deluje le ena ŠO.

Čeprav sta obe ŠO v Sloveniji avtonomni, pa nenehno sodelujeta. Sedaj celo razmišljajo o tem, da bi čimprej vzpostavili koordinacijo slovenskih študentov, neke vrste zvezo študentov Slovenije, saj morajo študenti na ravni republike ali tudi navzven velikokrat nasproti enotno.

Natalija Cviki

Informacija o majskih cenah kosil in o popustih pri rekreaciji za študente

Višina subvencije pri študentskih bonih za kosila znaša v mesecu maju 115 tolarjev, kupiti pa je moč do dvajset takšnih bonov na mesec. Tako bodo kosila za študente ljubljanske Univerze ta mesec od 25,00 do 60,00 SLT, pač odvisno od lokala, v povprečju pa stanejo kosila okoli 42,00 SLT. Sicer pa je študentski minister za socialo Igor Brlek uspel pridobiti še nova gostinska podjetja, ki bodo sodelovala v projektu »Študent naj je... ceneje!«. Od ponedeljka dalje bo moč dobiti bone tudi za menzo na Pedagoški akademiji, bistroju ICA.

Študentski minister za šport Martin Konte pa je pripravil nekaj popustov za rekreacijo. V Zavodu Tivoli, nekaterih fitness centrih (4), nekaterih teniških igriščih (4) ter nekaterih kopališčih (tudi 4) imajo študentje poslej od 20- do 33-odstotni popust, v večini primerov okoli 30-odstotni. Vse podrobnejše informacije lahko študentje dobijo na Kersnikovi 4, ŠOU Šport (II. nad.) oziroma na telefonski številki 319-496, vsak dan od 8.00 do 16.00 ure.

POZOR, AIDS - TUDI MED NAMI!

Mnogi med vami ste si 20. aprila gotovo ogledali do kraja razprodan Wembley stadion, na katerem so se v počas-titev spomina na Freddieja Mercuryja zbrala številna slav-na imena, od Metallice, Extreme, Guns n' Roses, Davida Bowieja do Eltona Johna...

Posredno je bil ta koncert namenjen vsem obolelim in okuženim z AIDS-om; v ta namen so se vsi nastopajoči od-povedali honorarjem. Mišljen pa je bil tudi in predvsem kot opozorilo vsem nam, ki smo še zdravi ali pa si to vsaj mislimo. Da se AIDS lahko »zgodi« kar tako enemu izmed nas, sem se lahko prepričala sama v pogovoru z A. in to spoznanje mi je kar za nekaj noči odneslo spanec.

A. je za vas obraz v množici. Na prvi pogled ni nič bolj in nič manj opazen od drugih fantov v jeansu. Njegova zgodba pa je daleč od tega, da bi zanj lahko rekli, da se ne razlikuje od naših, vsaj v eni pomembni podrobnosti: A. je okužen z AIDS-om.

TRIBUNA: Najprej morava nekaj razjas-niti: v objavo tega pogovora si privolil pod dvema pogoje: da ostaneš anonimen, kar je razumljivo, in da ostanem anonimna tudi jaz. Bralcem utegne to zbuditi sum, da tega pogovora nikoli ni bilo, da si je nekdo od Tribune vso stvar izmislil.

A.: Ne bi rad, da bi me kdo iz tega pogovora prepoznal, saj veš. Ker se midva pozna, bi najini imeni hitro kdo lahko povezal, tega pa ne želim niti zaradi tebe niti zaradi sebe. To bi bilo isto, kot če bi si napisal na čelo: ACH-TUNG - AIDS.

TRIBUNA: Pa vendar želiš, da se tvoja zgodba objavi. Zakaj?

A.: Pri nas AIDS še vedno velja bolj za bolezen homoseksualcev in narkomanov. Jaz nisem niti eno niti drugo. Bil sem, če lahko rečem, čisto nor-malen študent, brez jasnih pogledov na življenje in sem jemal, kar mi je pač prišlo pod roko, razumeš? Rad bi, da se vsaj nekdo zamisli, vsaj malo zamisli, kako resna stvar je AIDS. In kako resnična!

TRIBUNA: Klasično vprašanje: kdaj misliš, si se okužil z AIDS-om?

A.: V študentskih časih sem veliko potoval po svetu. S prijatelji in sam. Spal

se z različnimi ženskami, ki jih nisem poznal, samo priložnostno. Nisem razmišljal o AIDS-u, kdo pa sploh je?! Takrat se pri nas o tem še ni toliko pisalo, če pa se je, potem so se omejevali na rizične skupine. V Milanu sem na primer šel stavit z dvema kolegoma za gajbo piva; da si ne upam najeti prostitutke čez noč, sta rekla. In sem si jo dobil, zaradi tistega piva in zaradi heca... Take stvari. Tega zdaj gotovo ne bi več kar tako storil, kot sem takrat. In potem, kot sem rekel, so bile še druge ženske.

TRIBUNA: Koliko časa si tako menjal ženske?

A.: Eh, dolgo, kaj pa vem. Stalne punce nikoli nisem imel, take reči niso bile zame, nisem imel volje vedno se vračati k nekomu. Dokler nisem izvedel, da sem HIV pozitiven, potem se je to za nekaj časa ustavilo.

TRIBUNA: Za nekaj časa? Hočeš reči, da še vedno spiš z ženskami in tako prenašaš, širiš AIDS?

A.: Ženske ste zelo neodgovorne osebe. V vseh teh letih se mi še ni zgodilo, da bi me katera vprašala, ali slučajno obstaja možnost, da imam AIDS. Nobena! In še več, nobeni niti na misel ni prišlo, da bi zahtevala kondom. Če je ženskam vseeno zase, potem je meni še bolj vseeno zanje, razumeš? Razen če bi imel katero od njih res rad ali bi karkoli do nje čutil, potem verjetno ne bi spal z njo.

TRIBUNA: Spustila sva se v zelo nevarne vode. Oba sva kazniva, se zavedaš?

A.: Zato sem pa hotel, da ostaneš anonimna.

TRIBUNA: Pa vseeno, po eni strani bi rad, da se ljudje zavedajo AIDS-a, po drugi strani pa si ti eden od razširjevalcev te bolezni.

A.: V tem ne vidim nič kontraverznega.

TRIBUNA: Biti okužen z AIDS-om in imeti AIDS sta dve različni zadevi. Lahko da ti sploh ne boš zbolel, bo pa zaradi tebe zbolela ženska, ki na primer ni tako fizično močna, kot si ti (še vedno). Posredno jo boš ubil.

A.: Ja, ni nujno, da nekdo, ki je okužen z

AIDS-om, tudi zboli. Jaz osebno ver-jamem v to, da se da izbruh bolezni tudi preprečiti, s posebnim načinom prehran-jevanja, z raznimi vajami za krepitev telesa, kaj pa mi drugega tudi ostane? Pozimi hodim oblečen kot stare mame, s petimi spodnjicami in tremi puloverji. Obseden sem z idejo, da ne smem zboleti. Niti enega prehlada si ne smem privoščiti, to bi me ubilo, izgubil bi vso voljo in vso moč. Kar pa zadeva ženske, pa, kot sem že rekel - danes so taki časi, da se morajo vsi zavedati nevarnosti AIDS-a. Če se ne, so pač same krive.

TRIBUNA: V Sloveniji je število okuženih in obolelih z AIDS-om zelo nizko. Kako pričakuješ, da se naj povprečni Slovenec zaveda AIDS-a?

A.: Saj vendar vsi nanj opozarjajo, premalo seveda, a nekaj se vendar govori. Saj poznaš tisto: ko greš z nekom v posteljo, greš v posteljo z vsemi, s katerimi je spal on... in tako naprej. Saj priznam, tudi jaz nisem nikoli nobene vprašal, če ima slučajno AIDS. Takrat pač niso bili taki časi, kaj pa vem.

TRIBUNA: Na to se ne moreš izgovarjati. V tujini je bil AIDS bolj razširjen, tudi že tak-rat, ko si ti romal po svetu.

A.: Ja, ampak sem ga jemal kot nekaj, kar se meni že ne more zgoditi, zakaj, od vseh ljudi, bi se pa ravno meni... Zelo neumno, vem, a tako je bilo. Tudi danes se še vedno sprašujem, zakaj ravno jaz, zakaj ne kdo od mojih kolegov, ki so počenjali iste bedarije, zadelo je pa ravno mene.

TRIBUNA: Kako pa veš, da se jim ne dogaja isto? So šli na test?

A.: Dva sta šla. Tista dva, ki sem jima povedal, kaj se je zgodilo meni.

TRIBUNA: Pa če sta se ti zlagala?

A.: Zakaj pa bi se mi lagala? Saj smo vendar prijatelji, in to kakšni! Pa saj tega ne razumeš. Moški smo lahko prijatelji, ženske nikoli ne morete biti, med vami je preveč rivalstva, da bi bile res prave prijateljice.

TRIBUNA: To so seveda grde obtožbe, ampak to ni najin problem. Iz pogovora in po zvoku tvojega glasu vidim, da ženske na nek način sovražiš, mislim vse ženske...

A.: Okužila me je ženska. Nikoli nisem bil z nobenim moškim, torej vem, da je morala biti ženska... Sovražim... ne, saj žensk ne sovražim, samo vseeno mi je zanje.

TRIBUNA: Pa nimaš nobene slabe vesti zaradi tega, kar počneš?

A.: Slabe vesti ne. Neke vrste zadoščenje, ampak tudi ne. Maščevanje morda, kaj pa vem. Pa saj, ko rečem »ženske« ne mislim, da jih je deset. Odkar sem okužen z AIDS-om, sem spal z dvema, da boš pomirjena. In ti dve sta me že od prej poznali, vedeli sta, da sem hodil okrog po svetu, in vedeli sta, da nisem svetnik.

TRIBUNA: Ko si zvedel, da si HIV pozitiven, kaj si storil?

A.: Najprej nič. Potem sem nekaj dni popival. Potem sem razmišljal, kaj manj boli: če se obesim ali če si prerežem žile. Ali naj se zadušim v avtomobilu ali naj vzamem uspavalne tablete. Potem sem jokal kot otrok in šel sem k očetu in mu

povedal. In potem sva jokala oba kot nora. Sčasoma se je vse umirilo. Kot sem ti rekel, prepričan sem, da lahko preprečim izbruh bolezni.

TRIBUNA: Kaj pravijo zdravniki?

A.: Da sem v dobrem fizičnem stanju. (smeh)

TRIBUNA: Kaj pa pravi psihično stanje? Oprosti, ampak meni se ne zdi, da si zdrav.

A.: Psihično? Hodim k psihiatru, seveda. To človek avtomatično prilepi nalepko, da je nor. Ampak psihiater je edini, ki mu lahko vse povem. Včasih bi rad koga ubil, drugič bi rad, da kdo ubije mene. Niham iz ene skrajnosti v drugo. Ne, seveda nisem psihično zdrav, kako pa naj bi bil?

TRIBUNA: Mislila sem na tisto, kar počneš - razširjaš AIDS.

A.: Tipično žensko mišljenje.

TRIBUNA: In ti si tipičen moški, samo veliko nevarnejši od drugih.

A.: Spet sva na istem.

TRIBUNA: Če bi imeli prepoved prostega gibanja vsi tisti, ki imajo AIDS in so z njimi okuženi, kako bi se ti to zdelo?

A.: Po eni strani gotovo živalsko. Izločiti neko skupino ljudi zaradi bolezni. Ampak, da, na nek način bi bilo to prav. Potem bi bila družba varna pred takimi, kot sem jaz. Ampak saj ne gre za to. Ljudje, moški in ženske, oboji morajo računati z možnostjo, da kdaj naletijo na nekoga, kot sem jaz. Gre za »AIDS AWARENESS« - za zavedanje AIDS-a. Za

obrambo vsakega posameznika, da bo vsak storil zase vse, da AIDS-a ne bo dobil. Ne pa za to, da bi nas družba izolirala; vas, ki ste zdravi, mora spametovati!

TRIBUNA: Kaj bi rekel za konec najinega pogovora?

A.: Nič izvirnega mi ne pride na misel. Ja, čakaj... Če sem s tem pogovorom vsaj enega izmed vas uspel prepričati, da je AIDS resnična in dejanska nevarnost, potem je ta pogovor imel smisel.

TRIBUNA: Dodajam, da je AIDS nevarnejši tudi zaradi tebe...

A.: Se strinjam. Zato pa se zavedajte nevarnosti toliko bolj.

P.s.

I.

Upam, da A. ne bo zbolel za AIDS-om, ker nikomur ne privoščim smrti. Upam pa, da se bo zavedel norosti, ki jo počne, ko širi AIDS med druge, čeprav sta to »samo« dve ženski, ki ga poznata že od prej. Upam...

P.s.

II.

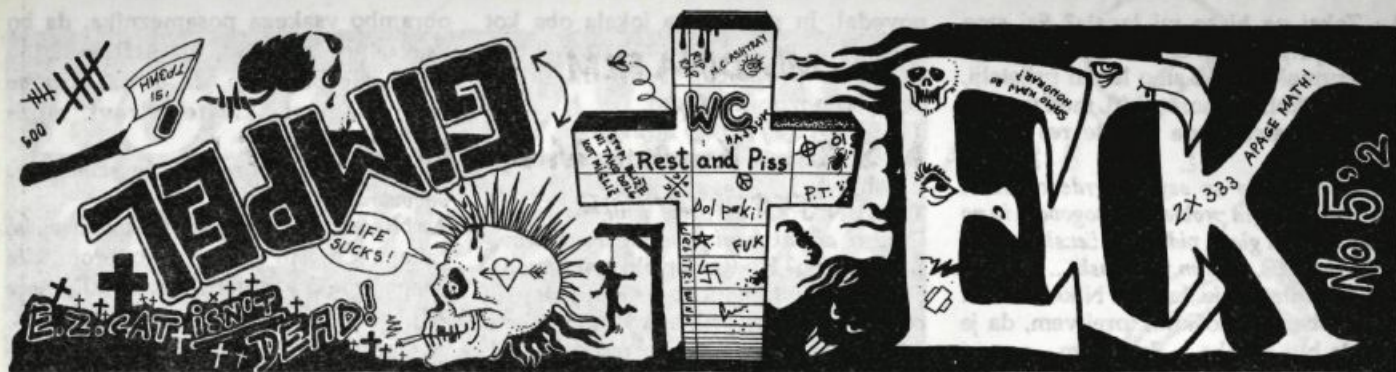
Nikar ne upajte, da je A. morda utegnil lagati. Za to ni imel nobenega razloga, nobene osnove. Takih, kot je on...kdo ve, koliko jih je?

RADIO ŠTUDENT JE

MEGA

RADIO ŠTUDENT, UKV stereo 89,3 in 104,3 MHz

WELCOME HOME

Welcome to where time stands still, dolina where no one sleeps and no one will. Master Of Puppets. Vsaka podobnost z Rožno Dolino je nemarna in namerna.

Hey, Miss, give me a kiss, sem grulil za njo. Obrnila se je. Kakšna mačka! Hey Miss gave me a piss. Odpisala me je takoj, ko sem ji pritrotil s svojim kanarčkoidnim čivkanjem. Zanj sem bil manj kot povožen golob. Brave in the grave.

No, kaj. Chicken je bila iz Študenta. Kaj, so vsi od tam tak pain in the ass? Sklenil sem, da se bom malo sprehodil med bloki v Rožni dolini. V bloku 8 sem bil že pred 15 leti, ko... Vojna tajna. Blok 8, soba 8, gramofon, Bitlsi... Ah, those were the days... Seveda je bil tudi Radio Študent takrat nekaj drugega kot danes. Vse, kar je sestavljalo opremo RŠ, sta bila dva razčefukana gramofona. Včasih se sprašujem, če ne bi bilo bolje pustiti tako.

Zunaj je par machotov razkazovalo pičkam bicepse in nabijalo tenis. Hrvati pravijo dok živiš, grešiš, dok grešiš, živiš, grešiš dok živiš, živiš dok grešiš. Zato pa imajo Tuđmana. Vse to me spominja na tisto resnico o machotih. Pravi macho je tisti, ki mu ga ženska pol ure cuz & muz & fafa & se matra & co., njemu pa še vstane ne. Čez čas reče: ti čiken, a se to tebi večkrat zgodi? Če kombiniramo to tezo, prejšnjo hrvaško misel in nekaj gnusa do zgoraj omenjenih narcisoidnih goved, pridemo do naslednjega zaključka. Fukaš lahko, dokler lahko pregrizneš kislo mleko. Ko niti tega ne moreš več, postaneš macho. Vedno sem pravil, da je macho en awkward sod.

Pogovarjal sem se z eno prijetno, a besno mlado damo. Rekla mi

je, da je Rožna dolina en sam pasji drek in pljunek. Pravi, da okoliški paseljubci vlačijo svoje cucke srat v Naselje. To sem opazil tudi sam in sicer tisti trenutek, ko sem srečal en pasji drek, na katerem je bil odtisnjen grb slovenske TO. Najprej sem misli, da komandant Janez preizkuša kako novo orožje, potem pa sem z grozo ugotovil, da je grb prišel s podplata mojih vojaških škornjev, ki sem jih dobil za časa vojne. A smo se zato borili? To je napad na armijo! Jebemti dukce, needle the poodle, baskervilskega cucka, ljudožerske čivave, pa posrane koker ene španjele! Ma šit. Dobesedno. Dabogda crkli što pre, kučkini sinovi! Pobesnel sem kot Brovet, stekli pes moje tete Jovanke.

V Rožni dolini nikoli ne sije sonce. To ugotavljajo tudi reveži, ki pred bloki obupno poskušajo popravljati svoje odpisane avtomobile. O standardu študentskih avtomobilov ne bi govoril. Dejstvo pa je, da bi, če bi ocenjevali po kvaliteti in ceni določenih primerkov, lahko ven vrgli par magnatorjev in dali v Študenta tiste, ki plac RES rabijo. Za enega sem slišal, da mu je foter kupil ganc nov Jap Chit Rižožder Dimobruh Wakazumi 3x3 GVXTZ16 in mulc z njim rije travo po Rožni, razmazuje

dreke po cesti in noče nikogar peljati niti do mesta. Motherfucker.

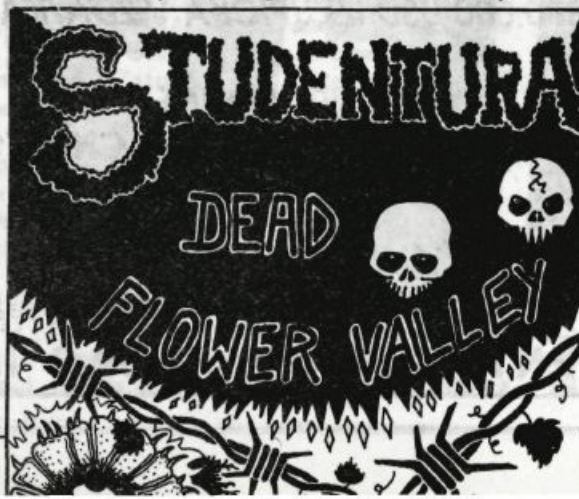
V Menzi se valjajo razne čudne kreature od vsepovsod in cuzajo pir. Glory, but nori. Eden od vrlih Rožnodolincev je dejal: Martadejla Harica. Ma usje su duobre martadejle, ma najbuolšo ma med nuaham. Jaja, Ljubljana je ena zahrbtna vas. Veliko je študentk iz SAO Prekmurje. V glavnem puncam govorim nem tudum madjarum, ampak nič ne zaleže. Sploh se ne morem zmenit za karkoli. Ampak so dobre mucke! Oberkrajnarjev nisem videl. B reku de b djau, kane, de nga une Študenck nasele sploh ni tko pucen, k b tmlake en čvouk mislu, ejga.

Našel sem eno staro ljubezen in sva šla k njej. Užas! V taki mini luknji od sobe še za crknit ni placa. Ah, blagor milega domeka, kjer lahko vsaj prdneš, ne da bi se od smrada zadavil, in zakruliš, ne da bi zbudil vse sosede. Kaj pa tisti študenti, ki so domoritci? En tipo iz Šiške je rekel: mi smo glih užitkarji, kurac.

Kakšen je fuk v Rožni dolini? Brezskrben. Porivanje je tam edina dobra stvar. Bloki so tako sterilni, da ženska niti pod žnj ne more zanositi. Po dober fuk v Rožno dolino. Tam štoklje ne kršijo zračnega prostora.

Zjutraj pa pain again. Glava taka, kot zrušen jumbo jet. Oči so mi skočile iz jamic. Strašen moaning morning. Razmišljal sem, a je bila to samo mora, tista Rožna dolina. Ko sem vlekel nase svoje trauzerce in iskal škornje, sem zavohal smrad pasjega dreka, zalepljenega čez grb TO. O, groza, oh dismay, o trinajst ožigosanih! Res sem bil v Rožni.

V živo in mrtvo
from South of Heaven,
vaš Easy Mucy.

MLADINA FILM
in
LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI
predstavljajo

PRI ADDAMSOVIH

(Addams Family)

ČRNA KOMEDIJA GROZE, ZLOBE IN ABSURDA.

113.380.000 USD IZKUPIČKA V ZDA/KANADI!

Režija: **BARRY SONNENFELD.**

Igrajo: **ANJELICA HUSTON, RAUL JULIA, CHRISTOPHER LLOYD.**

NA SPOREDU V KINU KOMUNA!

»He's a fallen hero up against the gambling syndicate in pro sports. Everybody had counted him out. But he's about to get back in the game.« On je Bruce Willis alias privatni detektiv Joe Hallenbeck.

Igra je ameriški rugby. Igralniški sindikat pooseblja lastnik L.A. rugby ekipe. Ostali v igri so še Hallenbeckov najboljši prijatelj, prav tako detektiv, ki spi z njegovo ženo; njegova žena in hči; striptizeta - pardon - eksotična plesalka Cory (Halle Berry) in njen tip, bivši igralec rugbyja Jimmy Dix (Damon Wayans) ter množica bad guys, v kateri se poleg kupa ramboidnih goril znajde tudi seksualno izprijeni kalifornijski senator.

Najavna špica v stilu TV prenosov nas uvede na rugby tekmo, kjer zadrogirani igralec uprizori pokol. V naslednjem prizoru dobi Bruce Willis na prvi pogled nedolžen posel - nadzorovati mora striptizeto, kateri grozi manijak. Posla niti dobro ne začne, ko se že znajde v vlogi glinastega goloba na strelišču, njegova varovanka pa medtem dobi dozo trajnih pomirjeval v svinčenih kapsulah. Los Angeles, privatni detektiv, nedolžen posel, ki ga odpelje v najvišje vrhove družbe, skratka plot kot iz filma noir.

Wisecrackom, ki sta jih sproducirala scenarista Shane Black in Gregg Hicks, bi se režala tudi Raymond Chandler in Dashiell Hammett. Bruce Willis je spet na stari cinični Ognjemmet ničevosti / Die Hard liniji. Kamera sicer ni črno-bela, kljub temu pa stilizirano obarvani interjeri in bleščeči eksterjeri pričarajo vzdušje Hollywooda štiridesetih in petdesetih let. Toda pozor: »This is the nineties,« pove Bruce Willis. Detektiv se je v teku desetletij postaral,

POSLEDNJI SKAVT

(THE LAST BOYSCOUT)

Produkcija: Geffen Pictures, 1992.

Scenarij: Shane Black.

Režija: Tony Scott.

Kamera: Ward Russell.

Glasba: Michael Kamen.

Igrajo: Bruce Willis, Damon Wayans, Chelsea Field, Noble Willingham, Danielle Harris.

Ta trenutek so v Ljubljani kar trije filmi, vredni ogleda. Mladina film je prispevala Družino Adams in Mojo punco, Kinematografi pa Poslednjega skavta. Glede na to, da sta prva dva tako ali tako že hita in da se vrtita v najelitnejših ljubljanskih kinih, se mi zdi potrebno vsaj malo luči usmeriti na loserskega skavta v loserskem kinu.

dandanes je opremljen z družino, ki je sicer v razsulu, toda svojo ženo in otroka ima kljub temu rad. V preteklosti je bil na visokih položajih v tajni službi, od koder je bil odpuščen zaradi prevelike poštenosti. Sedaj je ničla, nobody, ker pa je v sedemdesetih gledal Dirty Harryja, je zmožen hladnokrvno uprizoriti masaker.

»Ne pozabi na sočne detajle: drobna luknja v njenem čelu, njene presenečene oči, ko je uvidela, da misliš resno.« Ta nasvet da Mugwump, fantastični plod zadrogiranih možganskih vijug Williama Burroughsa, Billu Leeju, ki je pravkar ubil svojo ženo in mora sedaj napisati poročilo, v Cronenbergovi odštekaniji The Naked Lunch.

»Sočni detajli« v Poslednjem skavtu odslovijo Scorseseja kot navadnega smrkavca in Taksistov obračun v bordelu kot otroško slikanico, Peckinpahov masaker v Divji hordi pa se v primerjavi s končnim showdownom v Boy Scoutu zdi kot ubod z iglo proti krvodajalski akciji. Obilica grafičnega nasilja pa zakriva nek povsem specifičen problem, za katerim žal boleha Boy Scout.

Če se omejimo na filme tipa Die Hard, Hudson Hawk in podobne, imamo opravka s črno-belo optiko. Obstajajo samo good guys in bad guys, vmes ni ničesar. In če imamo močnega pozitivca, mu je treba najti ustrezen antipod. Bruce Willis je imel v Die Hard Alana Rickmana (bad guy vsaj še v Robin Hood: princ tatov in Najboljši strelec), čigar negativni naboj se lahko primerja z onim pokojnega Leeja Marvinina. Boy Scout ima sicer Taylorja Negrone, ki pa je žal navaden histerik, potreben pa bi bil gospodar. Toda to so že detajli.

Uroš Prestor

SPORED LJUBLJANSKE KINOTEKE

18.05.92

AMBASADOR, Hrvatska, 1984. Scenarij in režija: Fadil Hadžić. Glav. v.l.: Miodrag Radovanović, Elizabeta Kukić, Fabijan Šovagović, Voja Brajović.

19.05.92

JAGODE IN KRI (THE STRAWBERRY STATEMENT), ZDA, 1970. Režija: Stuart Hagmann. Glav. v.l.: Bruce Davison, Kim Darby, Bob Balaban, James Kunen.

20.05.92

POLICIJSKA PIŠTOLA (NORAINU), Japonska, 1972. Režija: Azuma Morisaki. Glav. v.l.: Tetsua Watari, Shinsuke Ashida.

21.05.92

KITAJSKI SINDROM (THE CHINA SYNDROME), ZDA, 1979. Režija: James Bridges. Glav. v.l.: Jane Fonda, Jack Lemmon, Michael Douglas, Scott Brady.

22.05.92

PASJE POPOLDNE (DOG DAY AFTERNOON), ZDA, 1975. Režija: Sidney Lumet. Glav. v.l.: Al Pacino, John Cazale, Charles Durning, James Broderick.

23. - 24.05.92

SUPERFLY - VELIKI POLET (SUPERFLY), ZDA, 1972. Režija: Gordon Parks Jr. Glav. v.l.: Ron O'Neal, Carl Lee, Sheila Frazier, Julius W. Harris.

25.05.92

KOBILARNA (MENESGAZDA), Madžarska, 1978. Scenarij (po romanu Istvana Galla) in režija: András Kovács. Glav. v.l.: József Madaras, Ferenc Fábian, Sándor Horváth.

DNEVI NOVEGA HRVAŠKEGA FILMA: ZGODBA S HRVAŠKE (PRIČA IZ HRVATSKE), Hrvatska, 1992. Režija: Krsto Papić. Glav. v.l.: Ivo Gregurević, Mustafa Nadarević, Dragan Despot (+ program kratkih filmov).

26.05.92

KRUH IN ČOKOLADA (PANE E CIOCCOLATA), Italija, 1973. Režija: Franco Brusati. Glav. v.l.: Nino Manfredi, Anna Karina, Johnny Dorelli.

DNEVI NOVEGA HRVAŠKEGA FILMA: ŠKOLJKA SUMI, Hrvatska, 1991. Režija: Miro Medimorec. Glav. v.l.: Sven Lasta, Josip Genda, Spiro Guberina (+ program kratkih filmov).

27.05.92

PEKLENSKI STOLP (THE TOWERING INFERNO), ZDA, 1974. Režija: John Guillermin, Irwin Allen (akcijski prizori). Glav. v.l.: Steve McQueen, Paul Newman, William Holden, Faye Dunaway, Fred Astaire, Susan Blakely, Richard Chamberlain.

DNEVI NOVEGA HRVAŠKEGA FILMA: ODKRUŠKI (KRHOTINE), Hrvatska, 1991. Režija: Zrinko Ogresta. Glav. v.l.: Filip Šovagović, Alma Prica, Slavko Juraga (+ program kratkih filmov).

28.05.92

ŽENA FRANCOSKEGA POROČA

BISERI ZA OGRILICO

JEDRSKA ELEKTRARNA = BOMBA

21.05.92

KITAJSKI SINDROM (The China Syndrome)

James Bridges, režiser Kitajskega sindroma, je tudi avtor filmov *The Baby Maker* (1970), *The Paper Chase* (1973), *9/30/55* (1978), *Mestni kavboj* (Urban Cowboy, 1980), *Mike's Murder* (1984), *Perfektno* (Perfect, 1985) in *Bright Lights Big City* (1985). Med vsemi njegovimi deli pa je prav akcijski thriller o posledicah, ki bi jih za človeštvo lahko imela nesreča v jedrski elektrarni, dosegel daleč največji uspeh. *Kitajski sindrom* je k nam prišel v časih, ko so tisti, ki so nedavno zrušili Peterletovo vlado, še verjeli, da je naš (tedanji) sistem najboljši na svetu in ko se nikomur ni zdelo vredno pomisliti na to, da bi se kdaj komu npr. gradnja elektrarne Krško utegnila zazdeti sporna, saj takrat ni bilo v navadi, da bi ljudi vpraševali po mnenju glede stvari, ki neposredno zadevajo njihovo potomstvo in njih same. Po črnobilski katastrofi, še posebej pa po tistem, ko so »Zeleni« prišli v slovensko predsedstvo in vlado, kjer so glavni pobudniki referenduma o zaprtju elektrarne Krško, se zdijo ti »dobri stari časi« res daleč. Na *Kitajski sindrom* se navezuje nenevarno zanimivo naključje: nekaj tednov po tistem, ko je film prišel na spored ameriških kinematografov, se je namreč nezgoda, kakršno obravnava ta thriller, zgodila tudi v resnici, v

jedrskem reaktorju *Three Mile Island*, o čemer je - da je mera polna - za televizijo »poročal« TV reporter *Stan Bohman*, ki tudi v filmu igra TV reporterja, zadolženega za poročanje o dogajanju v jedrski elektrarni. *Kitajski sindrom* je odlično grajen in režiran film, z lepimi igalskimi stvaritvami, odlikuje pa ga še ena posebnost: v njem ni filmske glasbe - to je zahteval *Michael Douglas* (ki ni le igralec ene od glavnih vlog, temveč tudi producent tega filma), ki je s tem hotel še bolj poudariti že tako močno prisotno veristično vzdušje (zgolj dejstvo, da kljub odsotnosti glasbe napetost filma ne popusti, priča o tem, kako dobro je narejen). *Jack Lemmon* in *Jane Fonda* sta bila za Oscarja sicer nominirana (+ še dve nominaciji - za scenarij in scenografijo), vendar ga nista dobila, zato pa sta oba za svoji vlogi prejela nagrado BAFTA (tudi nominacija BAFTA za najboljši film), *Jack Lemmon* pa je nagrado za najboljšo moško vlogo dobil tudi na festivalu v Cannesu. *Kitajski sindrom* je v ZDA/Kanadi priigral 25.342.000 USD za najemnino, v Ljubljani pa ga je med njegovim premiernim prikazovanjem l. 1980 v kinu Komuna videlo 27.822 gledalcev.

Igor Kernel

NIKA (THE FRENCH LIEUTENANT'S WOMAN), V. Britanija, 1981. Režija: Karel Reisz. Glav. v.l.: Meryl Streep, Jeremy Irons, Leo McKern, Hilton McRae, Emily Morgan.

DNEVI NOVEGA HRVAŠKEGA FILMA: CAS VOJŠČAKOV (VRIJEME RATNIKA), Hrvatska, 1991. Režija: Dejan Šorak. Glav. v.l.: Josip Genda, Krsto Papić. (+ program kratkih filmov).

29.05.92

VROČICA SOBOTNE NOČI (SATURDAY NIGHT FEVER), ZDA, 1977. Režija: John Badham. Glav. v.l.: John Travolta, Karen Lynn Horney, Barry Miller, Donna Pescow.

DNEVI NOVEGA HRVAŠKEGA FILMA: ĐUKA BEGOVIĆ, Hrvatska, 1991. Režija: Branko Schmidt. Glav. v.l.: Slobodan Custić, Fabijan Šovagović, Asja Potočnjak (+ program kratkih filmov).

Kinoteka si pridržuje pravico do spremembe programa.

Prosimo občinstvo, da ne zamuja predstav.

Za vsako ceno preprečiti katastrofo: Jack Lemmon v Kitajskem sindromu.

DNEVI NOVEGA HRVAŠ KEGA FILMA

V ljubljanski dvorani Kinoteke že od začetka marca poteka retrospektiva hrvaškega filma. Doslej so bili prikazani *Pasijon po Mateju* (Muke po Mati, 1975) *Lordana*

Zafranovića, Metež (Mečava, 1977) *Antuna Vrdoljaka, Ne nagibaj se ven* (Ne nagingi se van, 1977) *Bogdana Žižića, Novinar* (1979) *Fadila Hadžića in Breza* (1967) *Anteja Babeja, maja in junija pa bodo predvajani še Ambassador* (1984) *Fadila Hadžića, Koncert* (1954) *Branka Belana, Samo ljudje* (Samo ljudi, 1957) *Branka Bauerja, Svojega telesa gospodar* (Svoga tela gospodar, 1957) *Fedorja Hanžekovića in Bravo, maestro* (1978) *Rajka Grlića. Dnevi novega hrvaškega filma, ki bodo potekali v dvorani Kinoteke od 25. do 29.*

maja, tako predstavljajo posrečeno dopolnitev zgornjega programa.

Organizatorji Dnevov so: E-MOTION FILM/Filmska redakcija ŠKUC, Ljubljanski kinematografi-Kinoteka, Slovenski gledališki in filmski muzej ter Studentski centar iz Zagreba.

Predstavljenih bo pet igranih celovečercov, posnetih v letih 1991-92, tri so ustvarili že uveljavljeni avtorji - *Krsto Papić, Dejan Šorak in Branko Schmidt* - preostala dva pa sta režirala debitanta *Miro Medimorec in Zrinko Ogresta*. Enako zanimiv je izbor devetnajstih kratkih filmov, ki bodo prav tako prikazani v okviru te manifestacije. V letu 1992 dokončana *Papićeva Zgodba s Hrvaške* (Priča iz Hrvatske) bo v ponedeljek, 25. maja, otvorila cikel. Gre za pripoved, ki se odvija v treh delih: leta 1971, 1980 in 1990. Ti dve desetletji sta

Iva Gregurevića, ki je na platnih naših kinodvoran nedolgo tega jezdil kot Čaruga (r. Rajko Grlić), bomo na Dnevih novega hrvaškega filma videli v dveh celovečercih: Zgodba s Hrvaške in Odkruški.

zaznamovani s preganjanjem, smrtjo in željo po maščevanju, z antagonizmom med komunisti in antikomunisti, vendar pa je ljubezen med rockerjem Ivanom in violončelistko Marino slepa za takšna »pravila igre«. *Krsto Papić (Lisice, Predstava Hamleta v Spodnji Mrduši, Rešitelj, Skrivnost Nikole Tesle, Življenje s stricem)* je eden najuglednejših hrvaških režiserjev, zato od njegovega najnovejšega filma po pravici veliko pričakujemo. Istega večera bosta predvajana kratka filma *Evklidova pokrajina* (Euklidov krajolik) *Bruna Gamulina in Zima poletnih hiš* (Zima ljetnikovca) *Vesne Delić. Školjka šumi* (1991) *Mira Medimorca, ki bo predvajana v torek, 26. maja, govori o magistru farmacije, ki z otoka potuje v Zagreb, spremlja pa ga nepomemben režimski uslužbenec. Njuno potovanje nam razkrije vso bedo, ki jo ustvarja sprevrženi sistem oblasti (scenarij je nastal po literarni predlogi Slobodana Novaka, ki je tudi koscenarist). Istega večera bodo predvajani kratki filmi Guernica Croatica (animirani, r. Milan Blažeković), Anno Domini (animirani, r. Zlatko Pavlinić - nagrada za najboljši animirani film na Dnevih hrvaškega filma v Zagrebu 1992), Odlikovanje (Order, r. Arsen Ostojić) in Kovačica (r. Petar Krelja). V sredo, 27. maja, bomo videli Odkruške (Krhotine) Zrinka Ogreste, najboljši film leta 1991 (nagrada za najboljši celovečerni film na Dnevih hrvaškega filma v Zagrebu 1992,*

nominacija za nagrado »Felix 91« v kategoriji »mladi film«). Delo, ki ima podnaslov »Kronika nekega izginevanja«, obravnava travme preteklosti, ki s svojim neizbrisnim pečatom usodno vplivajo na sedanjost. Kratki filmi tega večera so: *Epilog* (anim., r. Branko Ranitović), *Dnevnik, hrepenjenja in trajanja* (Dnevnik, čežnje i trajanja, r. Nicole Hewitt), ...*AD ASTRA* (r. Edvin Bjuković) in *Mirta se uči statistiko* (Mirta uči statistiku, r. Goran Dukić - nagrada za najboljši kratki film na Dnevih hrvaškega filma v Zagrebu 1992). Četrtek, 28. maja, bo v znamenju Časa vojščakov (Vrijemeratnika, 1991) *Dejana Šoraka (Oficir z vrtnico, Krvosesi)*. Še ena pripoved o temni preteklosti, ki ji ne moreta ubežati dva prijatelja, prisiljena, da uporabita svoje vojaške izkušnje iz mladosti, če si hočeta rešiti življenje. Dodatek bo tokrat predstavljajal Izbor hrvaških prepovedanih kratkih filmov 1972-73: *Zameten sled* (Zameten trag, r. Borislav Benašić), *Recital* (r. Petar Krelja), *Splendid Isolation* (r. Petar Krelja), *Bino, oko galebovo* (r. Nikola Babić). Kot zadnji film bo v petek, 29. maja, predvajan *Đuka Begović* (1991) *Brnka Schmidta* (poznamo ga po filmu *Sokol ga ni maral*), ki mu bodo dodani kratki filmi *Kocka* (anim.), 1991... (anim.), *Greetings from Croatia* (anim.), *Kegljišče* (Kuglana, anim. - vsi štirje v režiji skupin avtorjev) in *Pariži - Istra* (r. Rajko Grlić).

Igor Kernel

TELE

Rock'n'roll in televizija nikoli nista bila v najboljših odnosih. Spomnite se samo na čase, ko so tedanjega upornika (in danes eno najslavnejših trupel) Elvisa Presleya v Ameriki kazali samo od pasu navzgor. Menda je bil spodnji del preveč pohujšljiv, četudi ni imel odpetega šlica. V drugi domovini rocka, Veliki Britaniji, se še dandanes režiser oddaje Top of The Pops prepira z bendi, kaj je za oddajo primerno in kaj ne.

Kljub temu pa je pred dobrim desetletjem prišlo do poroke med rock'n'rollom in televizijo. Verjetno zato, ker je mularija postala tako odvisna od televizije, da radia sploh ni več poslušala, in če naj bi jim nove popevčice prišle v uho, jih je bilo treba vrteti na televiziji. Ker bi bilo predvajanje muzike kar tako, brez slike, verjetno neumestno, so si izmislili famozne video spote. Ja, prvi video, ki so ga zavrteli na ameriški MTV, je bil *Video Killed the Radio Star*. Toliko da veste. MTV pomeni seveda »muzično« televizijo, ampak bolj kot »muzična« je televizija. To pomeni, da še vedno močno skrbi za moralno podobo svojih programov in se od vsega na svetu najbolj boji, da ne bi kje koga slučajno pohujšala. Zato je vsak »jebemti« nepazljivih zakamufliran s piskanjem, domnevno erotične Madonnine ekstravagance pa vrtijo samo po polnoči ali pa sploh ne.

V teh in takih okoliščinah so video spoti zaplavali tudi med slovenske gledalce na slovenskih televizijskih valovih. Seveda naravnost s satelitov tujih televizijskih družb. Dolgoletnega veselja je bilo konec, ko so šefi evropske MTV ukinili sponzoriranje videolestvic, videonoči, videogodb, videošponov in drugih psihotov slovenske televizije.

Ob tem okrutnem ravnanju so bile reakcije različne. Nekateri so menili, da je to čisto prav in se spodobi, saj, nenazadnje, tudi filmska redakcija ne pobira filmov na Sky Movies ali Filmnetu. Drugi so verjetno ugotovili, da gre za še en gnusni napad zahodnega imperializma na mlado slovensko državo. A slednji niso imeli prav; Em-tivijevcem se bržkone fučka, kaj se vrti na frekvencah od Karavank do Sotle.

VIZA

Problem so zakuhali frajerji v Kopru, ki so svoje izvirne video showe pošiljali čez pol Italije. O tem, kakšno skropucalo je paradna oddaja Juke Box, ki je na MTV sunila dobesedno vse razen voditelja, je Gary Gray pisal že pred letom dni. In pravilno napovedal, kakšna usoda jih čaka. Ni pa računal, da se bo prerokba razširila tudi na naše povsem domače oddaje. Da bo ironija usode še večja, so ravno Koperčani vesoljni slovenski javnosti promovirali video spote v legendarnem Videomixu.

A vse le ni tako črno. Bi rekli optimisti. Slovenska TV se je namreč ljubiteljem lahkih not v zadnjem času razen s postanimi spoti iz zaprašenih arhivov oddolžila tudi z dvema maratonskima glasbenima prenosoma. Prvi je bil jasno velika sedmina za Freddyja, druga pa, še bolj jasno, Popevka Evrovizije. Slednja je že desetletja neogibni del TV programa, zato je ob njej večina pač samo skomignila z rameni, medtem ko smo bili londonskega spektakla nad vse veseli. Še toliko bolj, ker je bilo treba za AIDS nekaj plačati, naša televizija pa, kot je najbolje pokazala pri video spotih, še vedno ni povsem zapopadla domačega pregovora, ki pravi, da je za malo denarja bolj malo muzike. Ampak nekaj me je vseeno motilo: Fredyjeve prijatelje in par desettisoč fenov so butnili na drugi program, evrovizijske popevkarje pa so prenašali na prvem in zaradi njih celo prestavili dnevnik na

drugi program! Če se spominjate, so pred kratkim prekinjali prenose skupščinskih razprav o konstruktivnih mandatarjih in jih preusmerjali na drugi program, da so na prvem lahko prebrali poročila. Kaže torej, da je popevkarstvo v očeh urednikov pomembnejše od vlade. Čeprav na tokratnem tekmovanju sploh nismo sodelovali.

Hrvati, ki tudi niso sodelovali, so zadevo hladno ignorirali. Čeprav so pred tem ravno oni največkrat zastopali SFRJ. Malce bizarna gesta, čeprav česa usodnega res niso zamudili. Sam sem se v prenos vklopil, ko so pred vikinškimi ladjami na odru sedeli nekakšni bobnarji s Trinidade. Ob naslednjem poskusu je nastopala Turčija. Evrovizija?

V tretje gre rado in zares sem naletel na pristno evropsko državo - Finsko. Ampak me je napovedovalka opozorila, da od Fincev ne gre pričakovati posluha, saj je bila njihova najboljša uvrstitev sedmo mesto leta 1973.

Seveda nisem nameraval preveriti, kako se bodo odrezali letos. Bog pomagaj!

Kasneje sem izvedel, da je zmagala popevčica z naslovom *Why me?* Zelo pomenljivo in situaciji primerno. Po mojem bolj muzikalni evropski narodi na to tekmovanje pošiljajo svoje najmanj nadarjene hčere in sinove, da jim le ne bi bilo treba kotzmagovalcu plačevati takih cirkusov. Pa ne gre.

Gary Gray

LIJE

YELLOW - FLAG

Krepko predzadnja plošča dueta Blank - Meier. Datira namreč v leto '88, ko je že bilo popolnoma jasno, da ime Yello pomeni točno to, na kar sta nas Boris Blank in Dieter Meier navadila v preteklih desetih letih. Ob tem moram pripomniti, da Yello pravzaprav že od samega začetka ne početa nič novega, vendar jima to uspeva perfektno. Če vam je torej všeč latino štanca, sta Yello izvrstna priložnost. Flag pa ponuja klasike, kot sta The Race in Tide Up. Solidno.

MOTHER LOVE BONE - APPLE

Najprej so bili Green River, na koncu pa jih poznamo kot Pearl Jam. Vmes se je dogajalo ogromno stvari; prva so seveda Mother Love Bone, ki so res pravi nasledniki Green River. Žal pa se je vse končalo pri eni sami plošči, in sicer zgoraj omenjeni Apple. Zatem je namreč pevec tragično preminil, ostali člani pa so s someščani Soundgarden sodelovali v enkratnem projektu, imenovanem Temple Of The Dog. Sicer pa smo pri Mother Love Bone, ki s

ploščo Apple dokazujejo, kako bogata je glasbena scena iz Seattla. Izvrstno.

LENNY KRAVITZ - MAMA SAID

Druga plošča flower power frika, ki v tem trenutku snema že novo. Plošča, ki jo morate imeti; če je v vas vsaj malo hipija, seveda. Zelo

dobro.

RAZLIČNI - HEAVEN AND HELL (VOLUME 2)

Tribute to Velvet Underground je podnaslov plošče, ki je izšla pri založbi Imaginary. Ta slovi prav po tem, da izdaja "tribute" predvsem kulturnih zasedb iz rock zgodovine. In na tovrstnih ploščah seveda zbere off izvajalce s te in one strani Atlantika. Heaven And Hell je torej že drugi izdelek, posvečen VU, pričakujte pa še tretjega. Solidno - zanimivo.

II

DRUGA GODBA '92

Naj to napoved začnem s klišejem, ki ga zasledite v vsakem obvestilu za javnost, pa najsi gre za Novi Rock ali DG.

"Druga Godba tudi letos bo!" Tega stavka se človek pravzaprav pošteno naveliča, žal pa ostaja realnost. Organizatorji ene in druge prireditve se namreč vsako leto bodejo z različnimi težavami, vse pa so seveda pogojene z denarjem. Vendar je tudi letos uspelo. Tako je zbranim v Plečnikovem hramu v prav tako Plečnikovih Križankah, ki so skoraj po pravilu nekakšen domicil Druge Godbe, povedal vodja programskega odbora Zoran Pistotnik; sedaj že tradicionalno prireditelj, tako kot smo vajeni, tudi to pot organizira Glasbena mladina Slovenije s sodelovanjem Radia Študent in ob pomoči Ministrstva za kulturo republike Slovenije, enakega (in še kakšnega) ministrstva mesta Ljubljane, Francoskega Kulturnega Centra, Študentske organizacije Univerze v Ljubljani in seveda velikega števila medijev. Taka pomoč je seveda več kot nujna, saj je Druga Godba, tako kot vsako leto, povsem nekomercialna prireditev, na kateri skušajo organizatorji predstaviti nekatere manj eksponirane glasbene zvrsti in slovenskemu poslušalstvu predstaviti najzanimivejše izvajalce taistih zvrsti. Tako bodo v okviru letošnje Druge Godbe, ki bo potekala od 20. do 31. maja v glavnem v Križankah, nastopili: Improvizator na klarinetu in saksofonu Louis Sclavis s kvartetom, s katerim bo

ponudil mešanico od jaza, rocka in folka do klasične glasbe. (22.5. - Velika dvorana Slovenske filharmonije)

Dunajski orkester čefurjev - Wiener Tschuschenkapelle, ki ga poleg Avstrijcev sestavljajo pripadniki balkanskih in še bolj južnih narodov. Odlično jih označuje stavek iz najave: "...brca v zadnjo plat vsem tistim, ki skušajo v svoji samozadovoljnosti okoli svoje nacionalne ute sezidati berlinski zid." (23.5. Poletno gledališče Križanke)

Marc Ribot, ne najbolj znan, v poznavalskih/krogih pa cenjen kot bizarno/izreden jazz kitarist; svoje kitarske ekshibicije je prikazal na Rain Dogs, predzadnjem studijskem LP-ju Toma Waitsa, in v okviru DG že videne atrakcije Lounge Lizards. Predstavil se bo s skupino Rootles Cosmopolitans, v kateri najdemo prav tako vrsto imenitnih glasbenikov. Obeta se torej poslastica tako za sladokusce, kot za širjenja obzorij željne poslušalce. (25.5. Poletno gledališče Križanke)

Domači prvinski folk bodo predstavili Marko Banda iz Prekmurja, Kurja Koža iz Celja, Piščanci iz Kopra, v tem večeru pa se bodo predstavili tudi italijanski potepuški folk godci Calicanto iz Padove. (27.5. - Poletno gledališče Križanke)

Edini nastop v Kudu F. Prešeren bo odigral kitarist Gary Lucas, ki ima za sabo številna sodelovanja z najrazličnejšimi profili glasbenikov - od Captaina Beefhearta, preko Adriana (ON-U-SOUND) Sherwooda do The Mekons. Od bluesa preko floka do rocka in nazaj ali še kam.

(28.5. - KUD F. Prešeren)

Zatem pa se bodo predstavili srbski Romi, živeči na Dunaju - Ansambel Pere Petroviča, enega najbolj obsedenih romskih violinistov. (29.5. - Poletno gledališče Križanke)

Desetdnevni program bo zaključil DG znanec, afro-jazzer Trevor Watts, skupaj z Moire Music Drum Orchestra, skupino z angleškimi in afriškimi glasbeniki. (30.5. - Poletno gledališče Križanke)

Na nek način bodo v okviru Druge Godbe nastopili tudi Les Negresses Vertes, francoska združba bivših klatežev in cirkusantov različnih narodnostnih porekel. Temu primerna je tudi godba na dveh izvrstnih lp-jih, tako pa bodo nedvomno predstavili tudi v živo. Kot že rečeno, njihov nastop bolj formalno; koncert namreč organizira Cankarjev dom v sodelovanju s Francoskim kulturnim centrom, prireditelj pa je po številnih selitvah, iz Križank v Halo Tivoli, končala v sobanah Cankarjevega doma. Tako bo, vsaj po lokaciji sodeč, izzvenela manj v uvod letošnji Drugi Godbi, kot bi si organizatorji to želeli. (20.5. - CD)

Tak je torej program verjetno najbolj enkratno drugačnega glasbenega festivala pri nas. Vsekakor bodite tam!

Igor Ivanič

P.S.: Natančne informacije v zvezi z DG dobite na tel.: 322-570, Glasbena mladina Slovenije, Kersnikova 4, LJ.

LOU REED - MAGIC AND LOSS (SIRE)

Potem ko se je Reed pred tremi leti podal v avanturo »New York« in jo skupaj z Johnom Caleom nadaljeval na Songs For Drella, je sedaj v novih prostorih Rec Rec (v neposredni bližini, na Resljevi) dosegljiva tudi tretja plošča, za katero pa ni nujno, da zaključi to trilogijo oz jo preimenuje v kaj več. Magic And Loss je skratka uro trajajoč cikel pesmi o bolezni, umiranju in življenju z zavestjo o minljivosti. Je izvrstna plošča, ki MORATE poslušati v celoti. In to večkrat. IZVRSTNO!!!

NIRVANA - EUROPE 1991 (POST SCRIPT)

Še ena novost, ki predstavlja lanskega mega preboj Nirvane od marginalnih obskurnežev med zvezde. Tokrat spet pri manjši, italijanski založbi Post Script, plošča, ki predstavlja Nirvano v živo; po izidu Nevermind in (predvidevam) tik pod zvezdami. Posnetki predstavljajo v glavnem material z Nevermind in nekaj tudi z Bleach. Skratka poslastica za fane in mnogo tistih, ki so ob koncu lanskega leta Nirvano zamudili tik čez mejo v Miljah pri Trstu. Solidno.

RAZLIČNI - VIRUS (ALTERNATIVE TENTACLES)

Še ena vroča plošča. Založba Alternative Tentacles ponuja CD, na katerem je 15 skladb pokojnih Dead Kennedys, izvajajo pa jih različni off bendi od Didjits, preko Alice Donut, Faith No More, Napalm Death, Nomeansno, Les Thugs, Victims Family, rap frakcija bivših Beatnigs - Disposable Heroes Of Hiphoprisy, Sepultura, L7 in zanimivi Sister Double Happiness. Če vemo, da je šef založbe bivši šef Kennedy Jello Biafra, je v bistvu jasno, za kaj gre. Zanimivo.

I.I.

THE JESUS AND MARY CHAIN

HALA TIVOLI, 3.5.92

Že drugič v dveh letih torej The Jesus And Mary Chain. Prvič so, kot vemo, predstavili svojo tretjo ploščo Automatic, to pot pa so promovirali naslednjo Honey's Dead.

Koncert je minil predvsem v znamenju obiskovalcev; če je teh pred dvema letoma v dvorani na Kodeljevem bilo dovolj oz. skorajda preveč, je bilo tokrat ravno obratno. Manj kot tisoč ljudi vsekakor pomeni veliko stroškovno obremenitev organizatorja in verjetno gre ravno temu pripisati tudi nenastop napovedane predskupine - novih angleških rokerjev Thousand Yard Stare. Številčnosti obiskovalcev je bil nato primeren tudi odziv; najprej so poskusili metliški Indust Bag, ki so se po daljšem času žal pojavili na koncertu, na katerem so atrakcija večera The Jesus And Mary Chain.

Ti so nato prebudili nekaj življenja v prisotnih. Pravzaprav jim ne gre ničesar očitati; solidno ozvočenje, oblaki umetne megle in odličen light show, ki

ga JAMC izredno izrabljajo; morda je bil malce neposrečen le izbor skladb, s katerim sta se brata REID, ki predstavljata jedro skupine, povsem izognila drugi plošči Darklands. Na nek način simptomatično, kajti omenjeni LP je najbolj pop izdelek skupine. Tako je kar logično, da je bil koncert bolj rokersko udaren, z več čistega kitarskega zvoka kot smo ga pri JAMC vajeni; nekaj katarze s pomočjo fuzz efekta si je William Reid privoščil le ob koncu rednega dela in nato še edinega dodatka. Ta je skupaj s koncertom nanesel le dobro uro, kot že rečeno pa so ga JAMC končali povsem rokersko.

The Jesus And Mary Chain smo torej videli že drugič; dovolj, razen če ne naredijo res drugačne in seveda odlične plošče. Kar pa je, sodeč po darkerski usmeritvi in fuzz obsesiji bratov Reid, malo verjetno.

Igor Ivanič

THE CYNICS

12.5.'92, KUD F. PREŠEREN

Pravi večer za razbitje monotonije. Kot predskupina so v najbolj angažiranem klubu v Ljubljani nastopili puljski znanci The Spoons. Kot že tolikokrat so svoj nastop odigrali zelo dobro, predvsem pa odlično opravili vlogo, ki so jo imeli; namreč ogreti polno dvorano v Trnovem. V glavnem delu večera so se nato pojavili The Cynics, odlični rokenrol kvartet iz Pittsburgha, ZDA. O njihovem nastopu pravzaprav le v superlativih; izjemen rokenrol zvok, ki ga lahko pričara vokal/orglice, kitara, bas in bobni. Nastop, ki je imel, tempiran ali pa tudi ne, izredno krivuljo naraščanja. Iz minute v minuto praktično je bilo v KUD-u bolj vroče, tako zaradi silne gneče kot zaradi neverjetno energetske nabitega dogajanja na odru, ki se je s skorajda nedoumljivo silovitostjo selilo med publiko. The Cynics pa so igrali svojo varianto rokenrola, ki pravzaprav ni bila nič novega. Privlačna mešanica

kitarskih zvokov od Ramones, preko Motorhead, Dr. Feelgood do Stooges in naprej do novih Dinosaur JR. ali nazaj do Rolling Stones na prehodu šestdesetih v sedemdeseta. Predvsem pa je, čeprav hrupnemu, rokenrolu The Cynics lastna izredna melodika; vse pa bi z enim stavkom lahko označil kot res pravo nasledstvo vsega, kar se v ameriški glasbi/rokenrolu dogaja od Elvisa naprej (in morda še malo nazaj). In skoraj jasno je, da se je nastop končal s popolno kulminacijo na odru in pod njim.

The Cynics torej SO rokenrol in seveda še en dokaz, da se pravi rokenrol v zahojeni prestolnici dogaja le po "luknjah". Tja pravzaprav sodi, zato ne zamudite katere od naslednjih tovrstnih predstav v kateri od podobnih obrobni lukenj.

Igor Ivanič

KN

JI

GE

KN

JI

GE

S PRSTOM PO ZEMLJEVIDU

Borut Korun:

STOPINJE BOGA

ATONA, Mladinska

knjiga, Ljubljana 1992.

Zbirka Potopisi.

Za Boruta Koruna, po poklicu sicer stomatologa, je širša slovenska javnost, zlasti pa tista, ki ji običajno pripisujemo pridevnik književna, slišala pred leti, ko je izšla potopisna knjiga Kondorjev klic; popotovanje po južnoameriških Andih, kakor bi potopis lahko podnaslovili, je v trenutku postalo eno najbolj iskanih čtiv. Stopinje boga Atona so njegova druga knjiga, začenja pa svoj sprehod v egiptovskem Suezju in preko Sinajske puščave, Mojzsove gore, Izraela ga tam, bolj točno v Kairu, tudi končuje. Z drugimi besedami, Korun je po mojem skromnem mnenju znova uspel spisati uspešnico, ki pa bo -kot se za uspešnice pač spodobi- najbrž zadovoljila le tiste bralce, ki po knjigi segajo bolj iz dolgočasia kot pa iz poklicne oziroma študijske nuje.

Pravzaprav je korektno spisano nedeljsko čtivo; vse lepo in prav, toda avtorjeve ambicije so bile po vsem sodeč mnogo večje: namesto da bi se avtor enostavno zadovoljil z materialom "nabranim ob poti", namesto da bi se spustil v vsekakor zelo zanimivo popisovanje vtisov -pa četudi še tako zelo emocionalno obarvanih- se je odločil v potopisni maniri razlagati vsestranskost oziroma različnost branja Svetega pisma (jasno, na poti, ki jo Korun popisuje, se človek hočeš nočeš sreča z bibličnimi motivi). Opisovanje in razlaganje bibličnih motivov je sicer karseda simpatično, vendar tako zelo površinsko in pomanjkljivo, da bi bilo najbrž precej bolje, če se avtor tega sploh ne bi lotil. Preprosto povedano: popisovanje motivov in dogodkov iz biblije, ki jih Korun skuša razložiti, je možno le skozi strog znanstveni diskurz, se pravi metodološko in sploh "neoporečno", z navedki posameznih virov in morebitnimi opombami. Korun se žal zadovoljuje le z dvema oziroma s tremi viri, se nanje sklicuje in, kar je najhuje, "prodaja" kot znanstveni argument. Potem pa se zopet prepusti pripovedovalskemu toku, ki ga sicer

poredko, ampak vendarle, zanese tudi v čustvena doživetja vtisov s poti. Prvoosebna pripovedovalca v knjigi Stopinje boga Atona, v potopisni literaturi(!), skorajda ni zaznati. Ali kot je zlobno pripomnil kolega, "ob knjigi sem dobil vtis, kot da Korun tam sploh ni bil, kot da Korun vsega tistega sploh ni doživel". In res, knjigo, kakršno je spisal Borut Korun, lahko spiše vsakdo, ki je malce bolj bogato razgledan po geografiji in poleg tega obložen z raznoraznimi enciklopedijami ter kar je še potrebnega gradiva. Citate pa lahko v slogu velikih postmodernistov enostavno zamolči oziroma pripiše sebi.

Avtorja so skratka zanesle znanstveniške ambicije, kar pa glede na priljubljenost potopisnega čtiva med slovenskim bralstvom na uspeh knjige ne bo bistveno vplivalo. Slovenci smo pač narod, ki je vse preveč rad doma ali karseda blizu doma in se v tujino, v daljne kraje, največkrat podaja kar "s prstom po zemljevidu".

Tadej Čater

KN

JI

GE

KN

JI

GE

ODBLESK TRENUTKOV

Mateja Sever: Priv-

lačnost nesramnih

ustnic, Samozaložba,

Ljubljana, 1992.

Krhka črna kuštravka z občudovanja vredno energijo je izdala še svojo drugo knjigo. Literatka in študentka likovne akademije je postala znana z grafiti ob bregovih Ljubljane (*Sonček je in ti si skuštrana*) in v njeni prvi knjigi z istoimenskim naslovom je bilo močno opazno nihanje med zidom in papirjem, besedo in besedilom, mislijo in zgodbo.

V Privlačnosti nesramnih ustnic ni več infantilne naivnosti niti pretanjene (zaigrane?) otroške zvedavosti. Mateja je odrasla, čeprav se vedno znova vrača in nas opozarja, da so odrasli le veliki otroci. Čeprav literatura ni nikdar življenje samo, ampak vedno le priredek, ki ne preten-

dira na resničnost, ampak zgolj na verodostojnost, je distanca med stvarjo samo in napisanim v Matejinem pisanju večkrat zabrisana. In ker življenje ne piše romanov in ker so velike zgodbe že zdavnaj mrtve, je Privlačnost nesramnih ustnic zgolj odblesek trenutkov. Delo, ki privlači s svojo dnevniško fragmentarnostjo in nedokončanostjo. Kajti knjiga, kakršno je napisala Mateja, je lahko le izrez, podoba točno določenega časa, obsedenosti s točno določeno osebo, predvsem pa s strastjo.

Kljub navidezni razbitosti in oblikovni nedoslednosti je delo presenetljivo koherentno in stilsko že dokaj izbrušeno. Avtorica je prepričljivejša v izpovedovanju občutij kot v pripovedovanju. Tudi če je forma prozna, se Mateja razkriva in odkriva predvsem kot pesnica. Njeno pisanje ni niti pritlehno puhlo niti ezoterično vzvišeno. Predvsem je berljivo igrkanje z besedami, mislimi, čutenji in jezikom. Še vedno je najmočnejša takrat, ko vso svojo energijo

usmeri v en sam stavek, misel, ki je tako presenetljiva in hkrati tako prodorna (*Svojo dušo poimenuješ na primer po neki ženski. In če kdo fuka njo, se ti zdi, da fuka tvojo dušo - Robert; Celo ne vem, če res ne vem - Jure; Sama sebe si izmišljaš; Ko ujamem svojo notranjost, ji rečem - ti loviš! in zbežim; Ti si vlak, ne postaja!...*).

Če je bila Matejina prva knjiga prežeta z iščočo erotiko dekleta (ženske), ki ji je samo v določenih trenutkih jasno, kaj hoče, je avtorica v enem letu naredila velik korak naprej. Zaveda se, da je vse skupaj le privid, najdenje pa vedno le iluzija.

Torej, s knjigo Privlačnost nesramnih (zakaj ne sramnih?!) ustnic smo dobili še eno delo ženske spovedne literature, ki pa je precej drugačno od tistih, kakršne smo poznali do sedaj. In že to je vzpodbudno, še posebej, če vemo, da ima Mateja le enaindvajset let.

Simon Bizjak

Vizija preteklosti

Foto: Bojan Golčar

Foto: Žiga Koritnik

Igor Štromajer in Mojca Janko

Vsako izmišljanje nudi priliko za igro, največkrat skrito, a nakazano. (Neko) lovljenje verjetnosti ali vizijo stvarnosti, ki je lahko označena za vsak dan posebej, recimo sedem dni. Začne se lahko tako, da se na znak svet prebudi v neobstoječem jeziku nikogaršnjega sveta, kjer daljavo zajame z gibom in le s signalom razvozlja misel, ki rodi konflikt, da se lahko sklene zaveza, ki zemljo spet ogreje za mir, ki končno pripelje sanje. Lahko je spet samo domišljanje, da se trenutek izgubi, a najde in ustvari spet novo priliko za novo igrico, ki bo hip večnosti zgradila drugače. »Lahko pa je tudi čisto nekaj drugega,« bi rekel Igor Štromajer.

Kakorkoli: če povežete prve ali pa samo zadnje črke po dnevih sledeča si čudežna imena posameznih predstav (Aitia, Mitim, Iteri, Balib, Ehtre, Tamat, Ataia), zveste veliko: ime projekta in, da ga sestavlja sedem v celoto povezanih 30-minutnih ritualov, ki na sodoben, plesno inovativen način (tudi) izmišljajo stvarjenje (sicer samo idejno navezano na Staro zavezo), in da gre za enega resnejših urbanih projektov, kakršnih v »živem« mestu Ljubljani še nismo vajeni. Skratka predstava, ki računa na vse: gledalce, ki jih to resneje zanima, in tudi tiste, ki bodo samo »pičili« mimo.

Na Kongresnem trgu v Ljubljani bo tako od ponedeljka, 25., do nedelje, 31. maja 1992, vsak dan od 18. do 18.30 ure presenetilo sedem izredno sofisticiranih, ironično-naivnih, celo humor-nih igrice, ki na lasten način predstavljajo arhetipska stanja človeka. Projekt **AMIBETA - genesis** zato nima zgodbe: nadomešča jo zavestno poseganje v nesakralni, vsakdanji univerzum človeka XXI. stoletja.

In tisto, kar so nam pripravile plesalke plesnega Studia Intakt (ta je sicer najbolj zaresni plesni studio tod okrog) v sestavi Nike Buda, Maše Der-

ganc, Nataše Dremelj, Barbare Jenič, Julijane Jovanič, Male Kline, Tadeje Novak, Nine Prešlenkove, Maje Razpotnik, Andreje Špegel in Naje Zapušek skupaj s scenografom Izidorjem Kreitnerjem, kostumografko Gordano Gašperin, dramaturginjo Bojano Kunst, režiserjem Igorjem Štromajerjem in direktorico projekta Mojco Janko po napovedih in pričakovanjih priča, da je bil Kongresni

trg narejen naravnost za napovedani projekt. Omenjeni so dogodek simbolično malo drugače ovekovečili za napovedani preobrat, ki bo Ljubljano prebudil naravnost v naslednje stoletje in s tem dokazal tudi enkratno izraznost entuziastov, ki so z nekaj potezami zabeležili več kot samo neskončni prostor kulturnega (ne)dogajanja.

Petra Radovič

Kabaret

Ne smejte se, umrl je klovn

Mariborsko gledališče ne želi biti raznoliko le po prizoriščih svojega dogajanja, temveč tudi po predstavljenih zvrsteh. Igralci se sčasoma z velikega odra selijo v parter, pa v minoritsko cerkev, na ulico in na mali oder, kjer je tokrat izzvenel Kabaret XX. stoletja - In memoriam Franu Milčinskemu - Ježku.

Vita Mavrič - Ruič, ki že od leta 1986 nastopa v musicalih in v svoj pevski repertoar uvršča pesmi Jesiha, Menarta, Fritza, Brechta in Wedekinda, je tokrat oživila umrlega klovna in njegovo pesem. Ne le gibi in obraz - odraz pripadajočega ličila, ampak glas je znal ujeti srečo, ki stanuje v sedmem nadstropju, pa preprosto ljubezen in requiemska vzdušje. Umrli je klovn, ki mnoge spravljaj je v smeh. Za njim so hodili le biljeterka Marjana, Ben Ali, ki meče je žrl, in pes njegov, ki žalostno cvili. Odšel je tja še Plavi angel.

G.P.

KAPLJICA IN MORJE
NEDELJSKI OBISKI V BLAZ-
NICI
PESEM O DIMU
SREČA STANUJE V SEDMEM
NADSTROPJU
NAJIN OTROK
MARCIA FUNEBRE
PREPROSTA LJUBEZEN
DARWIN NIMA PRAV
E LON LAN LER
LITER BREZ DNA
V HIŠI ŠTEVILKA 203
RINGLŠPIL V FORŠTATU
REQUIEM
Poje: Vita Mavrič-Ruič
Songi: Fran Milčinski-Ježek
Pianist: Borut Lesjak
Scenski gib: Maja Milenovič
-Workman

EXPO 92 - PO POTI ODKRITJA

Ob izboru Seville za mednarodno razstavo 12. oktobra 1986 je španski kralj Juan Carlos poudaril, da bo to kreativna predstavitev kolektivne in univerzalne poti k inovacijam. Obudila naj bi preteklih 500 let in nas hkrati spomnila, da nam je preostalo le še osem let do dopolnitve drugega tisočletja. »Tukaj ne bo prostora za konvencionalno, za stereotipe in rutino. To bo klic k imaginaciji, smelosti in viziji, za podobo novega sveta, ki je naš.«

BOGATA ZGODOVINA

Visoko doneče kraljeve besede izhajajo iz nove pofrankovske španske samozavesti, ki temelji na evropski integraciji in ponovnem razcvetu Španije. Sevillska prireditelja je zadnja in hkrati največja mednarodna razstava v tem tisočletju. Prva moderna razstava je bila v Londonu leta 1851. To je vzpodbudilo Pariz, ki je priredil razstave od leta 1855 naprej. Podobne prireditve so bile še na Dunaju, v Amsterdamu, Bruslju, Barceloni in drugod; vse so imele določen simbolni pomen za državo prirediteljo. Londonska razstava je bila proslava prosperitete, ki se je začela z industrijsko revolucijo ter imperialnimi osvajanjem viktorijanske Anglije, Bruselj 1958 je simboliziral obnovo Belgije in vse Evrope po drugi svetovni vojni, razstava v Montrealu 1961 je promovirala kanadski nacionalni karakter, Osaka 1970 pa je simbolizirala ekonomski vzpon Japonske. Sevillska razstava bo refleksija starih časov in povezuje le-teh s sedanostjo in prihodnostjo.

Mednarodne razstave so postale tako pogoste, da jih je bilo potrebno uskladiti

z mednarodno zakonodajo. Leta 1928 so delegati iz 31 držav podpisali prvo konvencijo v ta namen, Pisarna za mednarodne razstave je začela z delom. Mednarodne razstave so lahko

specializirane ali univerzalne. V prvo kategorijo sodijo tiste, ki so skoncentrirane na en sam aspekt človekove dejavnosti. Brisbane '88 je bil posvečen prostemu času v »tehnološki eri«, v Vancouver '86 z naslovom »World on the move« je bil posvečen transportu. Status univerzalne razstave ne pomeni toliko števila razstavljalcev, ampak bolj raznolikost razstavnih tem. Dogodek mora predstaviti popolno vizijo človekovega razvoja.

DOBA ODKRITIJ

EXPO '92 s temo »The age of Discovery« sodi v univerzalno kategorijo. Prireditveni prostor bo na otoku La Cartuja, med bregovima reke Guadalquivir. Zanimivost otoka je kartuzijanski samostan iz 15. stoletja, kjer se je Kolumb z menihi posvetoval o svoji poti v Indijo. Sedaj je obnovljen in bo v času razstave služil za Kraljevi paviljon.

Razstavni prostor na otoku meri 215 ha, v času razstave pa funkcionira kot mesto. Poleg velikega števila paviljonov so tu tudi prostori za športne in razvedrilne dejavnosti ter restavracije in

točilnice. 30 kilometrov notranjih poti omogoča obisk s posebnim kabelskim avtomobilom, pristop pa je mogoč še z železnico, ladjami, avtobusi, s helikopterjem ali peš. Zgradbe pokrivajo okrog 500.000 m, enak prostor pa imajo tudi parki in vrtovi. Posadili so različne rastline z vseh petih kontinentov; skupaj z vodnjaki, kanali in vodometi blažijo vroče andaluzijsko poletje in lepšajo prizorišče. EXPO '92 pričakuje v svoji šestmesečni postavitvi 40 milijonov obiskov ali 18 milijonov obiskovalcev (290.000 na dan), od tega okrog 45 odstotkov tujcev. Da je vse to mogoče, gostujoča država Španija s svojimi avtonomnimi območji sodeluje z več kot sto državami, mednarodnimi organizacijami in korporacijami.

Leto 1992 je obletnica enkratnega dogodka v človekovi zgodovini.

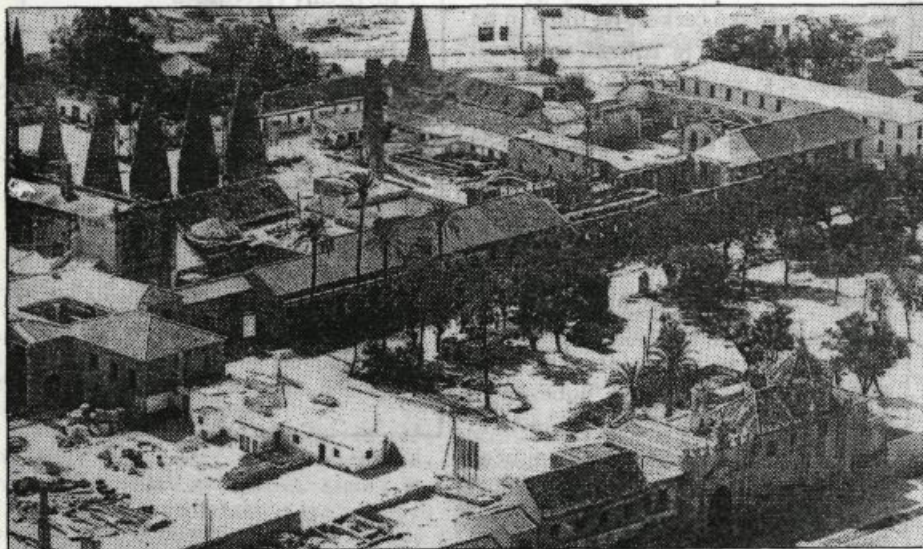
POTOVANJE SKOZI ČAS

Španci so odkrili nov kontinent, ki je bil s svojim zlatom in ostalimi dobrinami osnova za razcvet pretežnega dela zahodne Evrope. Za avtohtone prebivalce je isti dogodek pomenil srečanje s prebivalci »starega« sveta in hkrati začetek konca njihovih civilizacij in kultur.

EXPO '92 ne predstavlja »odkritja« Amerike s te plati. Razstava bo potovanje skozi čas in prostor zadnjih 500 let človekovih dosežkov. Vodilo razstave je »Pot odkritij« - sistematična os, ki poteka prek celega razstavišča. Narejena je iz serije tematskih paviljonov in drugih instalacij. Začne se s Paviljonom XV. stoletja, ki prikazuje vse najpomembnejše svetovne civilizacije tistega časa. Sledi Paviljon odkritij, ki predstavlja največja človekova odkritja od XVI. stoletja do danes. Njegova oprema vključuje vesoljsko gledališče z modernim planetarijem. Naslednji je Paviljon navigacije, ki prikazuje vse pomembne geografske raziskave in znanstvene odprave. Ogledamo si lahko gradnjo ladij in navigacijsko tehnologijo, ki je ladjam omogočila tako pomembno mesto v odkritjih. Tematsko predstavitev zaokroža Paviljon sedanosti in prihodnosti, kjer so na ogled človekove zadnje osvojitve na področjih energetike, genetskega inženiringa, komunikacij, umetne inteligence ter vesoljskih raziskav.

CELOVIT PROJEKT

Univerzalna razstava je eden najbolj vsestranskih in ambicioznih kulturnih

Prizorišče - otok La Cartuja

dogodkov našega časa. Za izvajanje predstav so zgrajeni številni objekti na La Cartuji, na voljo pa bodo tudi ostale kapacitete v Seville: Maestranza Auditorium, gledališče Lope de Vega, Plaza de Espana, katedrala in rimski amfiteater. Šestmesečni program bo vključeval gledališke predstave, opero, zarzuelo, različne koncerte, balet, flamenco, pop... Kino na prostem bo vrtel najpomembnejša dela iz zgodovine filma ter retrospektive znanih režiserjev. Vrhunec programa so multimedialne predstave na vodni gladini, ki jih bodo prirejali tudi ponoči. Omeniti velja tudi različne športne dogodke in tekmovanja ter predstave svetovnih cirkuških artistov.

Ob obilju zabave pa organizatorji niso pozabili na izobraževalno in strokovno stran prireditve. Organizirane so konference, seminarji, simpoziji in debatni forumi, kjer sodelujejo vodilni strokovnjaki z vsega sveta. Njihovo glavno vodilo je intelektualni in kritični pristop do spreminjanja sveta v prihodnosti.

V ozadju EXPO '92 sta predvsem dva

namena. Prvi je svetovna promocija Španije, za kar bo letos poskrbela še Barcelona z letnimi olimpijskimi igrami ter Madrid, ki je kulturna prestolnica Evrope. Drugi namen pa je revitalizacija Andaluzije, ki je bila še pred nekaj leti napol pozabljena dežela s cestnim omrežjem iz dvajsetih let tega stoletja. Od leta 1986 naprej je pripravljanje razstave neposredno ali posredno zaposlilo skoraj 200.000 ljudi. Zgrajen je bil ambiciozen komunikacijski sistem, ki je Seville in Andaluzijo vključil v Evropo. Posebej so ponosni na novo železniško povezavo z Madridom, kjer poteka vožnja z vrtočlavo hitrostjo 300 km/h. Posodobljene so vse ceste v Seville in okolici, obnovljeno je zgodovinsko jedro mesta in pomembnejše zgradbe. Andaluzija je svojo priložnost dobro izkoristila. S postavitvijo megalomanske razstave so imeli Španci precej problemov, ob otvoritvi in po njej pa so deležni številnih kritik.

Najprej so imeli težave s paviljoni, ki so od zgodnje pomladi sem goreli kar po vrsti. Na dan otvoritve, 20. aprila, so bili

še vedno v nekaterih paviljonih delavci, na samem prizorišču so bili kupi smeti in različnih gradbenih materialov. Že prve dni je bil obisk pod načrtovanim povprečjem. K temu so pripomogle številne grožnje baskovske ETE, ki zna organizatorjem tudi sicer močno pomešati štrene. Na dan otvoritve so demonstrirali nasprotniki razstave, ki so se spopadali s policijo.

Razstavi je glede na temo - Doba odkritij - moč očitati aplikacije na kolonizacijo. Sam Kolumb je s svojimi tremi karavelami hočeš nočeš znanilec tega pojava, ki bazira predvsem na izkoriščanju. S tem je povezan tudi evropocentrizem razstave. Prevladujoča zabavna plat EXPO '92 pomeni hkrati močno konkurenco Euro Disneyu v bližnji Franciji. Ne glede na to ali pa prav zato je Sevilla letos vredna ogleda. Svečan zaključek največje svetovne razstave doslej bo 12. oktobra, ko bo točno 500 let tega, kar so kolonialisti odkrili svojo »zlato jamo«.

Jožko Možina

KLUB B-51
GERBIČEVA 51a
LJUBLJANA
61000

VSako SREDO OD 21.00 DO 3.00

TRIBUNA PARTY

**HIPERREALISTIČNA PREDSTAVA IVANE
POPOVIĆ IN VIRUS TEATRA**
»MICHELANGELO«

26.5.1992 OB 22.00

RAZSTAVA TOMAŽA BITTIJA
»KARTEZIJSKI TRIPTIH«

DO 25.5.1992

OD 23.5.1992 DALJE BO KLUB ODPRT TUDI
VSako SOBOTO!

ANUŠT

TRIBUNA PARTY

sreda 26.2.1992

ob 22⁰⁰

SKUPNOST ZA ZAVEST KRIŠNE

HARE KRIŠNA, HARE KRIŠNA,
KRIŠNA KRIŠNA, HARE, HARE,
HARE RAMA, HARE RAMA,
RAMA, RAMA, HARE HARE.

To je Hare Krišna maha - mantra ali velika pesem za osvoboditev. Pomen njenih besed razlagamo takole: »O Gospod Krišna, o Krišnova energija, ljubeznivo me vključite v Vašo službo.« Petje Hare Krišne maha - mantr zbudí uspavano Krišno v vsakem srcu.

ZAVEST KRIŠNE

Krišna je Vsevišnja Božanska Osebnost, je Bog, absoluten, nezmisljiv in brez začetka. Njegova poglobljena lastnost pa je vseprivlačnost. Ima ogromno imen, vendar je njegovo glavno ime Krišna. Je lastnik vsega bogastva, neomejeno se lahko razširi v vse mogoče oblike, ima neomejeno moč in znanje, je brezmejno lep in slaven. Njegovo prebivališče je duhovni svet.

Pred 5.000 leti se je Krišna pojavil v materialnem svetu, v jugovzhodni Aziji. Iz tega časa so se ohranili pisni viri, spisi, imenovani Vede, kar v sanskrtu, ki je izvor vseh indoevropskih jezikov, pomeni znanje. Svoje

pomembnejša - je knjiga Bhagavadgita, ki vsebuje znanje o Bogu, duši, času, univerzumu... Sprva so se prenašale z ustnim izročilom. Ljudje so imeli v tistem času namreč izreden spomin: zadostovalo je, da so besedilo slišali le enkrat, da so si ga v popolnosti zapomnili. Sčasoma so ljudje degradirali in da se Vede ne bi izgubile, so jih zapisali na bananine liste. S prepisovanjem so se ohranile do danes.

Ko je Krišna zapustil Zemljo, se je začela doba kali - yuga, doba hudobije, prepirov, sovraštva. Vedsko tradicijo so nadaljevali Krišnovi duhovni voditelji, vendar je spričo razmer njihova kultura vse bolj nazadovala. Širil se je kastni sistem, duhovščina je bila pogosto pokvarjena. Krišnovi

znanje je Krišna prenesel najčistejšemu bakti (bhakta pomeni predani sluga Vsevišnjega Gospoda) Arjuni, ki ga je prenašal naprej.

Vede so absolutno znanje, popolna zbirka človeške véde. Vsebujejo tako filozofske kot tudi znanstvene spise s področja fizike, astronomije, medicine, arhitekture...

Najprivrženci so vse bolj hrepeneli po nekom, ki bi njihovo religijo znova prikazal v pravi luči. Želja se jim je izpolnila pred približno 500 leti, ko se je Krišna znova pojavil na Zemlji v osebi Šri Caitanya Mahaprabhuja. Ta je ustanovil gibanje za zavest Krišne v Indiji in svojim učencem naročil, naj to zavest razširijo po celem svetu.

MATERIALNI SVET - DUHOVNI SVET

Ves materialni svet je kombinacija petih grobih (zemlja, voda, zrak, ogenj, eter) in treh finih elementov (um, inteligenca in lažni ego). Višje od ega je živa sila, ki je duhovnega značaja in je ujeta v kletki materialnega telesa. Ta vdihne življenje materialnim elementom.

Značilnost materialnega sveta je, da pod vplivom časa mineva. Materija se spreminja v šestih fazah: v prvi se rodi, nato raste, se vzdržuje, rojeva stranske proizvode, sledi propadanje in v zadnji fazi smrt. Znotraj te materije pa biva duhovna duša, ki je večna in ni podvržena spremembam.

Vsa živa bitja, celo najmanjša, imajo osebnost in potrebno inteligenco za osnovne aktivnosti: prehranjevanje, spanje, spolno občevanje in branjenje. Tisto, kar človeka loči od ostalih živih bitij, je posebna inteligenca za razumevanje Boga, je njegova sposobnost, da prakticira duhovno življenje. Ljudje brez duhovnega življenja so na

Foto: Izток Dime

ravni živali.

REINKARNACIJA ALI POTOVANJE DUŠE

Individualna duša se nikoli ne izgubi; nikoli ne umre in nikoli se ne rodi. Duša le menja telesa, enega za drugim. V trenutku, ko nastopi smrt materialnega telesa, se preseli v novo telo zarodka. Telo je torej hiša, v kateri biva duša.

Živali transmigrirajo le navzgor, ljudje lahko transmigrirajo navzgor in navzdol. Od tega, kako živo bitje živi v materialnem svetu, je odvisno, kakšna bo njegova naslednja reinkarnacija. Ko doseže reinkarnacijo človeka, ima to srečo, da lahko spozna zavest Krišne in jo neguje. Kdor te prednosti ne izkoristi, se lahko vrne v telo psa ali mačke. Tisti pa, ki razume Boga, ki obožuje Krišno, s procesom transmigracije konča. Krišna pravi: »Vsak, ki me razume, je osvobojen procesa rojevanja in umiranja.« Vrne se domov, k Bogu, kjer živi večno, in nikoli več se ne vrne v materialno telo.

PROCES SAMOSPOZ- NAVANJA IN SLUŽENJE KRIŠNI

Živo bitje pride v materialni svet po svoji volji, v želji, da bi bilo neodvisno od Krišne. V materialnem svetu hitro pozabi na duhovni svet, vendar pa Krišna ostane v srcu vsakega človeka. Največji greh, ki ga lahko naredi človek, je, da ne prizna Krišne, da misli, da je sam Bog. Kdor pa zbudi Krišno v svojem srcu, lahko doseže najvišjo popolnost človeškega življenja - dvigne se v duhovni svet in služi Krišni.

Služenje Krišni zajema 9 dejavnosti: 1 - poslušanje o Vsevišnjem Gospodu, 2 - veličanje Gospoda, 3 - razmišljanje o Njem, 4 - praktično služenje Krišni, 5 - čaščenje Boga v hramu, 6 - molitev, 7 - sodelovanje v božjem poslanstvu, 8 - prijateljevanje z Bogom, 9 - popolna predaja Bogu. Kdor prakticira te dejavnosti, razvije globoko ljubezen do Boga in postane osvobodjena duša že v tem življenju.

Bakte, pripadniki gibanja za zavest Krišne, živijo preprosto življenje. Zadovoljni so z vsem, kar jim je poklonil Bog, in se ne obremenjujejo s kopičenjem minljivih materialnih dobrin. Dosledno se držijo štirih regulativnih principov: 1 - hranijo se samo z vegetarijansko hrano, 2 - ne uživajo nobenih poživil (droge, alkohol, kava, cigareti), 3 - ne igrajo iger na srečo, 4 - nimajo izvenzakonskih spolnih odnosov, v zakonu pa samo za rojevanje otrok.

Čeprav so vegetarijanci (nič mesa, rib, jajc), je njihova hrana izredno pestra in okusna. Uživajo zlasti veliko riža, pomembno vlogo pa imajo tudi začimbe, ki dajo njihovi hrani značile okus. Preden hare krišne zaužijejo hrano, jo najprej ponudijo Krišni, ki jo sprejme in osvobodi karme - takšna hrana se imenuje prašada.

Da bi hare krišne dosegli ekstazo, ne potrebujejo nikakršnih poživil. S petjem božjih imen in meditiranjem lahko iz zavesti odstranijo vse materialne nečistoče in poglobijo svojo ljubezen do Boga. Spolni odnos je najvišji užitek v materialnem svetu, čeprav je v resnici vzrok nesreče, saj se tako človeška vrsta nadaljuje. Materialni svet je svet trpljenja, zato je bolje, da čim prej odidemo iz njega. Vede priporočajo, naj se človek spolnemu življenju popolnoma odpove, saj se bo s tem rešil materialnega suženjstva.

ZAVEST KRIŠNE NA ZAHODU...

A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada, veliki indijski filozof in brahma, je bil tisti, ki je uresničil vedsko

knjige, časopise ipd.

V naslednjih letih je Šrila Prabhupada izredno uspel. Ustanovil je 108 centrov zavesti Krišne v 50 državah. Kljub visoki starosti je v zadnjih dvanajstih letih svojega življenja kar 14-krat obkrožil Zemljo in predaval po celem svetu. Poleg tega je napisal več kot 80 knjig prevodov in komentarjev k vedskim spisom. Zavest Krišne je približal širokim ljudskim množicam. Novembra 1977 je Šrila Prabhupada umrl v starosti 82 let. Gibanje za zavest Krišne v skladu s tradicijo naprej širijo njegovi učenci.

... IN V LJUBLJANI

Konec 80-ih je gibanje za zavest Krišne prišlo tudi v Slovenijo. Sprva smo na ulicah srečevali fante, ki so nam razlagali o zavesti Krišne in nam v branje ponujali svoje knjige. Pozneje so v skupinah na t.i. harinamih, javnih nastopih, glasno prepevali Hare Krišno. Zbujali so vse več pozornosti. Največ simpatizerjev so pridobili na Festivalu Hare Krišna, ki je bil leta 1990 na Kodeljevem. Na nedeljske popoldanske programe v Mednarodnem centru za dežele v razvoju, kjer so najeli prostore, je prihajalo vedno več ljudi.

Danes je v Sloveniji nekaj nad 30 posvečenih bakt. Živijo v najeti hiši v Ljubljani, kjer skupaj služijo Krišni. Vstajajo že ob štirih zjutraj in s petjem pošljejo Krišni jutranji pozdrav. Sledi individualna meditacija na japi, nekakšnem rožnem vencu, na katerem odmantrajo predpisanih 16 krogov. Ob sedmih zjutraj imajo guru puja, ceremonijo oboževanja duhovnega učitelja. Sledi predavanje in nato jutranji prasadam - zajtrk. Ob devetih se začnejo dnevne dejavnosti, ki jih vsak opravlja v skladu s svojimi sposobnostmi in nagnjenji:

kuhanje, pospravljanje, prevajanje knjig, slikanje... Po kosilu imajo bakte prosti čas. Takrat navadno berejo in preučujejo svete spise. Večerni duhovni program se začne ob devetnajsti uri, ob enaindvajsetih gredo spat.

In kako jih prepoznamo? Dekleta nosijo pisane sarije, dolge lase imajo navadno spletene v kite. Tudi moški nosijo tradicionalna indijska oblačila. Imenujejo se dhotiji. Moški v celibatu imajo oranžne, poročeni pa bele. Sredi obrite glave nosijo kratek čopek, ki baje bolje razporeja energijo v telesu. Vsi imajo na čelu narisano znamenje - tilak - iz rumenega blaga iz svete reke Ganges. Tako znamenje označuje, da je telo Krišnov hram.

HARE KRIŠNA!

Nives Špeh

prerokbo, da se bo zavest Krišne širila po celem svetu. Šrila Prabhupada, kot so ga imenovali njegovi učenci, je sprva prevajal Vede v angleščino in hkrati pisal lastne filozofske in religiozne razprave. Leta 1965, ko je bil star 70 let, se je s tovorno ladjo odpravil v ZDA. S seboj je imel zaboj knjig in 7 dolarjev. Že naslednje leto pa mu je uspelo v New Yorku odpreti Mednarodno društvo za zavest Krišne. V ustanovni listini tega društva je zapisanih pet poglavitnih ciljev: 1 - sistematično razglašati duhovno znanje, kot je razodeto v Vedah, 2 - poučevati in izvajati skupno petje svetih imen Boga, Hare Krišna, 3 - zgraditi za člane in ljudske množice duhovno mesto, posvečeno Vsevišnjemu gospodu, Šri Krišni, 4 - učiti člane in ljudske množice preprostejšega in naravnijšega življenja, 5 - da bi dosegli te cilje, objavljati in deliti

Zasvojenost z mamili predstavlja družbeno zlo. Kot taka je zato v prvi vrsti domena socialnih služb, kriminalistike, psihiatrije in medicine v širšem pomenu besede. Ker je ta aspekt - iz razumljivih razlogov - ves čas v ospredju, morda velja tematiko omame osvetliti še z nekoliko drugačnega zornega kota. Gre za dejstvo, da je človeštvo že od svojih najzgodnejših začetkov uporabljalo droge, vendar pa je problem zasvojenosti z njimi dobil epidemične razsežnosti šele v naj-novejšem času. Poglavitni razlog za takšno stanje predstavlja razlika v tipu povprečnih uporabnikov nekoč in danes. Vse do nedavnega je bila namreč uporaba mamil omejena na sorazmerno ozek sloj ljudi, ki bi jih lahko razvrstili v tri glavne kategorije: hedonistični, dekadentni aristokrati/bogataši; umetniki, ki iščejo navdih za svoje delo s širjenjem vsakdanje zavesti; duhovni iskalci. Do radikalnih sprememb v tem smislu je prišlo šele v zadnjih desetletjih, ko se je uporaba drog »demokratizirala« in so mamila postala dostopna tudi tipičnim proletarcem, v prvi vrsti mladim.

ZLODEJEVA LEPOTA

Charles Manson: uporaba halucinogenih drog kot sredstvo za »samorealizacijo«.

V ZNAMENJU »JUNKIEJEV«

Razlika je seveda precejšnja: če so nekdanji povprečni uporabniki razpolagali z ekonomskim potencialom in intelektualno ter emocionalno zrelostjo, kar jim je omogočalo, da so bili sorazmerno imuni na zasvojenost z omamo, so današnji tipični »junkieji« v tem smislu popolnoma brez moči - nedorasli so taki sami sebi kot tudi pritiskom ilegalnega tržišča z mamili, ki se je v takšni meri razraslo prav zaradi njih. Nekateri med njimi bi radi oponašali sodobne (in posamezne pretekle) vzore, po poenostavljeni predpostavki, da so dosežki nekaterih umetnikov in raziskovalcev okultnega zgolj posledica njihovega uživanja mamil; ker pa droge le potencirajo že obstoječe stanje, tisto, kar je že po svoji naravi pritlehno, tone le še globlje. Najbolj patetični pa so najstniki, ki se »trdim« mamilom začno vdajati zgolj zaradi vzbujanja pozornosti vrstnikov, iz navade ali preprosto iz z dolgočasnosti (prim. prispevke E.Z. Maček: *HEROIN*, *Tribuna* št. 4/23.03.92).

ALEISTER CROWLEY IN »ZAKON THELEME«

Med navedenimi kategorijami nekdanjih tipičnih uživalcev mamil (ki so seveda tudi danes dejavni, le da niso več tipični) je

za tale prispevek v prvi vrsti zanimiva tretja, ki se včasih delno prepleta z drugo. Charles Baudelaire (1821-1867) je tako značilen »dekadentni« umetnik, zaradi svoje preokupacije z misticizmom/satanizmom pa spada tudi v kategorijo duhovnih iskalcev. Njegove *Rože zla* (*Les Fleurs du Mal*), zbirka fascinantnih pesmi (še posebej gl. *Satanove litanije*, ki jih je zelo učinkovito uglasbila *Diamanda Galas*), in *Pesmi v prozi* (*Petits poèmes en prose*; prim. *Omamljaj se!*) so v veliki meri nastale v stanju omame ali neposredno po njej. Drug pesnik, ki je pri iskanju navdiha za svoje ustvarjanje prav tako izdatno uporabljal najrazličnejša mamila, pa je zaradi svojih ostalih dejavnosti širši javnosti precej bolj znan kot »Velika Zver Apokalipse 666« in »prerok novega Aeona«. Gre seveda za *Aleistra Crowleya* (1875-1947), najbolj razvpitega maga in mistika 20. stoletja, ki je takole zapisal v svojem temeljnem delu, *Knjigi Zakona* (*The Book of the Law/Liber AL vel Legis*, sub fig. CCXX); »Jaz sem Kača, ki daje Spoznanje in Nasladi in razkošen sijaj ter vzburja ljudska srca s pijanostjo. Meni v čast uživajte vina in nenavadne droge, o čemer bom še govoril mojemu preroku in se opijajte z njimi! Ne bodo vam škodila.« (AL, II/22, slov. prevod Janez Trobentar). Gre za stališče do obredne uporabe mamil,

ki ga s Crowleyem ne delijo le njegovi neposredni nasledniki in pristaši, temveč tudi številni drugi iskalci transcendentalne resnice, saj je ta vplivni okultist za seboj pustil izjemno obsežno literarno zapuščino. Zapiše, katerih kvaliteto cenijo tudi predstavniki drugih magijskih šol, četudi sicer morda niso naklonjeni samemu Crowleyu, ker je bil ta - milo rečeno - zelo kontroverzna osebnost. Crowley je del svojih izkušenj opisal v romanu *Dnevnik uživalca mamil* (*The Diary of a Drug Fiend*), ki je v slovenskem prevodu izšel pri *Petru Amalietiju*, v zbirki ezoteričnih izdaj. In ko govorimo o spektru tovrstnih izkušenj velikega maga, je treba pripomniti, da je bil ta resnično bogat, saj je (poleg standardnih »hišnih drog«) vključeval eksperimente s hašišem, opijem, meskalinom, kokainom, etrom, morfijem, heroinom idr. Seveda bi bilo preveč enostavno in zmotno trditi, da je bilo uživanje mamil poglavitna Crowleyeva preokupacija, še veliko manj pa to velja za sedanje pristaše njegovih nauk, ki so pri nas sorazmerno številni. (Prvo jedro preučevalcev Crowleyev šole magije je pred slabimi desetimi leti nastalo prav v Ljubljani. Tukaj so bili natisnjeni prevodi iz izbora temeljnih Crowleyevih del, ki so jih nato posredovali v druge republike nekdanje Jugoslavije, kamor se je

skupina razširila.) Šlo je namreč za človeka, ki je dejansko hotel izkusiti vse, kar je mogoče izkusiti, da bi na ta način ustvaril trdno podlago za uresničitev magijsko/mističnega cilja, imenovanega »Veliko delo«. V svojem praktičnem aspektu predstavlja njegov nauk dodelan sistem, sintezo zahodnjaškega in vzhodnjaškega ezoteričnega izročila, pri čemer pa je precejšen poudarek na tradicionalni ritualni magiji. Pri uporabi drog je mišljeno, da ima aspirant popoln nadzor nad svojo omamo, o čemer na značilen pesniško slikovit način priča tudi tale citat: »Modrost pravi: bodi močan! Tako boš lahko prenesel več radosti. Ne bodi živah: prečisti svoj zanos! Če piješ, pij po osemindesetih pravih umetnosti... Samo presegaj! Prizadevaj si za vedno več!« (AL, II/70-71). Še več, lahko bi rekli celo, da je kakršnakoli zasvojenost (ne samo z mamili) prepovedana, saj bi to predstavljalo omejitev prave Volje posameznika, kar pa je v nasprotju s samo

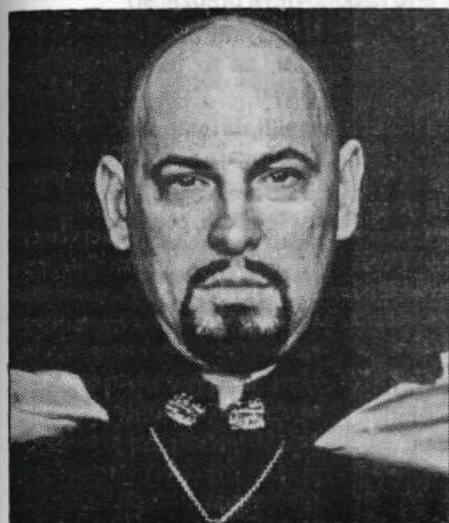
Aspirant mora použiti določeno količino droge in pri tem ohraniti oblast nad svojim telesom in duševnostjo. Priporočljivo je začeti s »hišnimi drogami«, npr. z alkoholom. Pri tem koristi splošna psihofizična vzdržljivost, siceršnje dobro samoobvladovanje in sposobnost natančnega opazovanja reakcij svojega telesa in psihe, da bi lahko določili meje svojih zmogljivosti (redna vadba hatha joge je precej dobra podlaga za tovrstne eksperimente). Dobro je tudi poznati načine za čiščenje svojega telesa, da se po izteku preizkusa lahko hitreje in brez posledic povrnemo v normalno stanje (použitev protisredstev, stimulacija akupresurnih točk za razstrupljanje, stimulacija višudhi čakre). Ker gre za to, da je aspirant sposoben ohraniti oblast nad seboj v konkretnih situacijah, npr. v družbi z ljudmi, ki se omamljajo iz navade, je pri tem zanimiv podatek, da tisti, ki npr. pije le občasno (pa četudi tedaj večje količine) precej lažje prenaša pijanost kot nekdo, ki pije vsak dan, kar je v nasprotju s splošno veljavnim prepričanjem. (Z ustreznimi pripravami je tako sorazmerno lahko podoživeti občutke Sokrata, ki je »le malokdaj pokusil vino, vendar ga je lahko, če je nanesla priložnost, popil toliko, da so vsi njegovi sopivci obležali pod mizo, sam pa je ostal trezen.«) Drugo vrsto omame predstavlja načrtna stimulacija določenih fizično-psihičnih sposobnosti. Alkohol tako v prvi fazi stimulira mentalno aktivnost in fizično učinkovitost (*Papus* je zato priporočal govornikom, naj pred težjimi javnimi nastopi použijejo kozarček čistega brandyja), tobak stimulira koncentracijo, enako pravi čaj; kava splošno občutljivost, za nevtralizacijo učinkov kave in čaja je uporaben alkohol. Hašiš, opij in morfij odganjajo občutek utrujenosti, pri čemer lahko opij in morfij pripomoreta k eksteriorizaciji (»odcepitve astralnega telesa«); v iste namene je uporaben tudi eter (prim. Mouni Sadhu: *The Tarot. A Contemporary Course of the Quintessence of Hermetic Occultism*). Susan J. Blackmore, avtorica *Beyond the Body*, ki velja za eno osnovnih del na temo »astralne odcepitve«, sicer v svoji knjigi zatrjuje, da je svojo prvo zavestno eksteriorizacijo dosegla po zaužitvi hašiša, Mouni Sadhu pa zastopa stališče, da hašiš lahko povzroča iluzijo te izkušnje, ne pa tudi dejanske odcepitve. Tretjo kategorijo predstavlja omama s ciljem mističnega izkustva. V te namene se uporabljajo določene halucinogene droge, med njimi mušnica (*Amanita muscaria*; prim. Andrija Puharich: *Sveta gljiva/The Sacred Mushroom*), peyotl in njegovi derivati (prim. osem knjig *Carlosa Castanede*, še posebej prve tri), hašiš, LSD (prim. *Aldous Huxley: The Doors of Perception, Heaven and Hell*). In četudi to ne bo všeč tistim, ki so prepričani v »neomadeževanost« jogijske

poti, je treba navesti, da *Patandžali* v svoji *Joga sutri* (IV, 1) izrecno navaja, da uživanje določenih drog (»ošadhi«; od tod posebna vrsta joge - »ošadhi joga«) predstavlja enega od načinov za doseganje *samādhija*. Najbrž ni treba še enkrat poudariti, da nihče od navedenih avtorjev ne trdi, da lahko zgolj z uporabo drog induciramo takšna stanja - brez ustrezne podlage in s tem povezanih dolgotrajnih priprav bi bila namreč vsa prizadevanja v tej smeri nična.

SATANIZEM IN ČRNA MAGIJA

Ker tudi pri nas postaja aktualen satanizem v pravem pomenu te besede, naj se na koncu dotaknem še tega nauka oziroma bolje rečeno, skupine naukov. Satanistične skupine lahko uporabljajo mamila v sklopu svojega obredja, kar pa še ne pomeni, da je uporaba drog predpisana. Zaradi narave njihovih naukov je možnost zlorabe mamil v teh krogih večja kot drugod, včasih gre tudi za povezavo s samimi trgovci z mamili. V ZDA predstavlja ekstremen tovrsten primer iz najnovejšega časa skupina *Alonsa De Jesusa Contance* in *Sare Villareal Alderte*, medijsko neprimerno bolj izrabljen pa je bil *Charles Manson* s svojo »družino«, tako da je njegovo ime splošno znano, četudi gre za dogodke skoraj izpred triindvajsetih let. Kot piše *Vincent Bugliosi (Helter Skelter)*, je Manson med skupnimi seansami pogosto delil halucinogene droge svojim pristašem, pri čemer je sam jemal manjše doze, da je lahko obdržal nadzor nad skupino. Daleč najbolj vpliven pa je seveda »črni papež« *Anton Szandor LaVey* s svojo *Satansko cerkvijo* (*The First Church of Satan*), ki ima sedež v San Franciscu. LaVeyeva šola satanizma je dokaj razširjena v Evropi, še posebej v Italiji (ki je precej bogata tudi z »avtohtonimi« oblikami satanizma). To pa nas že pripelje do naših krajev: za satanistične zasvojence z mamili iz Nove Gorice, s katerimi ima opravka psiholog *Bogdan Žorž*, direktor tamkajšnjega Centra za socialno delo, lahko z zanesljivostjo trdimo, da so idejno podlago za svoje udejstvovanje dobili onstran slovensko-italijanske meje. Prodor satanizma v Slovenijo pomeni, da je sklenjen krog porasta zanimanja za paranormalno v zadnjih petnajstih letih, saj so se mozaiku našega »okultnega podzemlja«, ki so ga do nedavnega tvorili v glavnem najrazličnejši pripadniki »Bele bratovščine«, končno pridružili še »Besneži leve roke«.

Igor Kernel

Anton Szandor LaVey, vodja Satanske cerkve, ki v svetovnem merilu združuje največje število satanistov.

osnovo Crowleyevega »Zakona o Thelemi« (svobodni volji). Sicer pa se za naslednji citat zdi, kakor da bi bil - med drugim - pisan »junkiejem« na kožo: »Z izobčenci in nesposobneži nimamo nič: naj poginejo v svoji bedi: kajti oni ne čutijo. Sočutje je hiba kraljev: pregazite bedake in slabiče: to je zakon močnega: to je naš zakon in radost sveta.« (AL, II/21).

OMAMA V ZAHODNEM IN VZHODNEM EZOTERIČNEM IZROČILU

Klasični okultizem pozna več vrst sistematičnega omamljanja, ki se med seboj razlikujejo po načinu uporabe drog, razlogih zanj in njenih ciljih, v grobem pa ločimo tri osnovne kategorije. Pri prvi bi lahko rekli, da gre za test vzdržljivosti.

PSIHOTEST (2)

KJE STE NA LESTVICI SREČE?

Skoraj vsi smo čustveno precej spremenljivi in lahko zanihamo od največje sreče k popolni depresiji v manj kot treh, štirih dneh. Zato je na splošno zelo težko reči, kako srečni smo pravzaprav. Kljub temu vam bo ta test (če odgovorite na vsa vprašanja absolutno iskreno) pomagal odkriti, kje približno se nahajate na lestvici sreče.

1. Če bi imeli izbiro med naslednjimi delovnimi mesti, katerega bi izbrali?

a Službo na področju, ki bi vam omogočilo, da srečate mnogo znamenitih ljudi.

b Težko, izzivalno delo, ki bi vam, če bi ga uspešno opravili, zagotovilo direktorski položaj.

c Delo, pri katerem bi se lahko izkazali, ker ustreza vaši posebni nadarjenosti in nagnjenosti.

d Skromno službico, ki pa bi vam omogočila, da tesno sodelujete z zelo pomembno osebo.

2. Ali radi delate usluge?

a Da, vseč mi je, če lahko pomagam, in le redko zavrnem prošnjo za pomoč.

b Ne preveč, razen v primeru, če komu dolgujem protiuslugo ali če gre za poseben primer.

c Da, če usluga ni prezahtevna in če bo res komu pomagala.

d Rad delam usluge prijateljem in ljudem, ki jih cenim, ne pa komurkoli.

3. Spoznali ste moškega (žensko), ki se vam zdi izjemno privlačen (privlačna) in ki ste mu (ji) vseč tudi vi. Kaj boste naredili?

a Nič posebnega - počakala (počakal) bom, da vidim, kako se situacija razvije.

b Govorila (govoril) bom z vsemi, ki ga (jo) poznajo, da izvem kar največ o tem, kakšen (kakšna) je.

c Lotila (lotil) se bom osvajanja - idealni partner se ne pojavi vsak dan!

d Nakazala (nakazal) bom, da mi je vseč, potem pa počakala (počakal), da naredi prvo potezo.

4. Kako ponavadi spite?

a Nemirno, hitro se prebudim.

b Globoko, težko me je prebuditi.

c Globoko, vendar me budilka hitro zbudi.

d Globoko na začetku, manj globoko proti jutru.

5. So trenutki, ko začutite potrebo, da bi bili nekaj časa popolnoma sami in vas ne bi nihče motil?

a Absolutno. Ko sem popolnoma sama (sam), doživim svoje najbolj spokojne in ustvarjalne trenutke.

b Ne. Ljubše mi je, če so okrog mene ljudje.

c Ne. Ne moti me, če sem sama (sam), vendar po tem ne čutim potrebe.

d Če so ljudje okrog mene dolgočasni in zoprni, da. Če so zabavni in zanimivi, ne.

6. Kako pomembno se vam zdi, da sta vaš dom in vaša pisarna zmeraj čista in pospravljena?

a Zelo pomembno. Drugim odpustim, če so nemarni, sebi pa nikoli.

b Nepomembno. Lepše je biti v nepospravljenem prostoru, kjer so ljudje sproščeni, kot v zelo skrbno urejenem, kjer so ljudje drobnjakarski in zapeti.

c Precej pomembno. Ne počutim se dobro v prahu in neredu.

d Pomembno. Zdi se mi, da imam premalo smisla za red in čistočo.

7. Katerega od naslednjih ljudi bi si najmanj želeli za prijatelja, ljubimca ali znanca? Človeka, ki je:

a Snobovski, pretenciozen, postavljaški?

b Surov, nasilen, prostaški?

c Goljufiv, izkoriščevalski, lažniv?

d Lakomen, sebičen, skop?

8. Kolikokrat ste v preteklih šestih mesecih ostali doma (za dan ali več dni) zaradi bolezni?

a Nobenkrat.

b Enkrat.

c Dvakrat ali trikrat.

d Večkrat.

9. Kolikokrat ste v preteklih treh letih bili v bolnišnici?

a Nobenkrat.

b Enkrat.

c Dvakrat ali trikrat.

d Večkrat.

10. Proti vsem pričakovanjem vam je nekdo ponudil imenitno zaposlitev: da nastopite kot zvezda v hollywoodskem filmu, ali da postanete predsednik svetovnega združenja sindikatov, ali kaj podobnega - nekaj, kar bi silno radi počeli, žal pa ste brez kvalifikacij. Kaj bi naredili?

a Sprejeli ne glede na posledice, pač zato, ker je to neponovljiva priložnost?

b Zavrnili ponudbo, saj bi se v vsakem primeru osmešili, za to pa ni vredno spreminjati življenja?

c Sprejeli, če bi mislili, da imate vsaj majhno možnost uspeha, drugače pa zavrnili?

d Pojasnili bi, da ste brez kvalifikacij, če pa bi vas kljub temu še hoteli, bi sprejeli?

11. Vašega prijatelja (ljubezenskega ali zakonskega) je doletelo nekaj zelo neprijetnega - morda je umrl kdo od bližnjih, ali pa je propadel rezultat dolgoletnih poklicnih naporov. Kako bi reagirali?

a Poskusili vse mogoče, da bi ga potolažili in razveselili?

b Zapadli v podobno ali celo hujšo depresijo, kot je njegova?

c Pokazali, da sočustvujete z njim, potem pa ga za nekaj časa pustili samega, da si v miru pozdravi rane?

d Mu povedali, kako vam je žal, da se je to zgodilo, drugače pa bi se vedli do njega tako kot zmeraj?

12. Prihajate v službo, na sestanke in na prireditve točno ali z zamudo? Kako točni ste pravzaprav?

a Zelo. Imam izostren občutek za čas in le redkokdaj zamudim.

b Sploh ne. Kar naprej zamujam, tudi če si odmerim več kot dovolj časa.

c Skušam biti točna (točen) in ponavadi se mi posreči.

d Različno. Pri nekaterih stvareh zamujam, pri drugih nikoli.

13. Odpravljate se na potovanje v tujino, ko preberete, da so deželo, ki bi jo radi obiskali, zajeli nemiri, terorizem in revolucija. Bi se izognili tej deželi?

a Seveda ne. Potovanje bo toliko bolj razburljivo.

b Malo bi me skrbelo, šla (šel) pa bi vseeno.

c Klicala (klical) bi na ambasado, zunanje ministrstvo, sekretariat za turizem itd. in če bi mi vsi zagotovili, da je varno, bi šla (šel).

d Kdo potrebuje streljanje na počitnicah? Takšni deželi bi se zanesljivo izognila (izognil).

14. Kako dolgo se jezite na človeka, ki vas je užalil, vas prevaral ali bil do vas nepošten?

a Zelo dolgo. Težko pozabim takšno vedenje.

b Sploh se ne bi jezila (jezil). Takšno vedenje je posledica psiholoških motenj, zato bi se mi človek prejšmil.

c Ne dolgo. Razjezim se hitro, zamerim pa redko.

d Jeza bi me hitro minila, vendar bi se človeka odtlej izogibala (izogibal).

15. Umrli je daljni sorodnik, na katerega ste povsem pozabili - in vam v oporoki zapustil osupljivo vsoto denarja. Kako bi reagirali?

a Z velikim veselje.

b Z mislijo na neogibne probleme - na zavist, na prosjačenja sorodnikov in prijateljev, vendar z zahtevo, naj se denar čimprej nakaže!

c Denar bi raje zaslužila (zaslužil) s poštenim delom - to bi bil moj edini pomislek.

d Skrbela bi me takšna vsota denarja, saj bi to pomenilo, da moram povsem spremeniti življenje.

16. Na naslednjem seznamu obkrožite tri lastnosti, ki bi se vam pri ljubezenskem partnerju (moškega ali ženskega spola) zdele najbolj privlačne. Moral bi biti...

a Izjemno lep.

b Bogat in vpliven.

c Inteligenten in izobražen.

d Kompatibilen, s podobnimi interesi in cilji.

e Slaven in občudovan.

f Seksi, perfekten ljubimec.

g Zabaven in duhovit.

h Dober, nežen, razumevajoč.

i Občutljiv, umetniški, nadarjen.

j Močan, zelo kompetenten, vodja.

17. S kakšnimi občutki vas navdaja misel na smrt?

a Z grozo, raje ne mislim nanjo.

b Smrt je naravni del življenjskega cikla. Ko pride, jo je treba sprejeti.

c Zdi se mi nekaj oddaljenega, še posebej

zaradi nenehnih napredkov medicinske znanosti.

d Toliko je stvari, ki bi jih v življenju še rad naredil, da bi bilo krivično, če bi me smrt prehitela.

e Zavedam se, da lahko vsak od nas umre vsak trenutek, vendar se mi ta hip to ne zdi ravno pomembno.

18. Katera od naslednjih izjav najbolj točno opisuje vaš družabeni stil?

a Ni mi vseeno, s kom prebijam svoj čas, zato negujem majhen krog skrbno izbranih prijateljev.

b Moje družabno življenje je zelo aktivno; poznam na stotine ljudi.

c Imam dosti prijateljev, vendar ne znam vzdrževati rednih stikov z njimi. Ponavadi se družim s tistimi, ki so v bližini in prihajajo na obiske.

d Vsi moji prijatelji se med seboj poznajo in kot skupina se redno družimo.

19. Mnogi ljudje imajo zelo subjektiven odnos do časa. In vi? S katero od naslednjih izjav bi se najbolj strinjali?

a Čas mineva zelo hitro.

b Čas ustvarja vtis, da se vleče.

c Dnevi so dolgi, tedni in meseci pa minejo zelo hitro.

d Dnevi minejo hitro, tedni in meseci pa se vlečejo.

e Ne strinjam se z nobeno od gornjih izjav. Moj občutek za čas je povsem normalen.

20. To mogoče zveni kot preveliko vprašanje, a kako se ta hip počutite ob misli na svojo celotno situacijo - finančno, poklicno, emocionalno, pa tudi, kar zadeva prihodnost?

a Čudovito! Vse je tako, da boljše ne bi moglo biti, pa tudi prihodnost je polna obljub.

b Kar dobro. Moja situacija mogoče ni idealna, je pa zadovoljiva in se izboljšuje.

c Dobro, vendar to zame ni dovolj, zato skušam narediti vse, kar je v moji moči, da bi bila prihodnost lepša.

d Moji občutki se menjujejo. Včasih se počutim dobro, včasih ne, zato na vprašanje ne morem odgovoriti.

ODGOVORI

Kaj pomeni biti srečen? Večina poznavalcev človeške narave, pa naj so to pesniki in filozofi ali duhovniki in psihologi, se strinja, da sreča ni ločeno, neodvisno stanje, ki bi obstajalo samo po sebi, ampak je stranski proizvod - občutje, ki nas preveva, ko nam stvari gredo od rok, ko živimo dobro, ko smo zdravi, koristni in produktivni.

Pri vsakem vprašanju označite en

odgovor, potem pa preverite spodnjo tabelo. Samo če ste označili »srečen« odgovor (našli ga boste v tabeli), si zabeležite točko, drugače pa nič.

TABELA

1d, 2c, 3a, 4c, 5c, 6c, 7c, 8a ali b, 9a ali b, 10c, 11d, 12c, 13b, 14c, 15a, 16d, 17e, 18c, 19d, 20b.

REZULTAT

Če niste nabrali več kot 3 točke, v vašem življenju ni kaj prida radosti. Pet točk je bolje, 7 pa je zelo dobro - v vašem življenju ne manjka srečnih trenutkov. Če pa hočete reči, da ste resnično srečni, potrebujete od 9 do 12 točk (več kot to bi bilo že kar nenavadno).

Ne bodite razočarani, če rezultat kaže, da ste nekoliko manj kot popolnoma srečni. Ljudje, ki so, se morajo sprijazniti s tem, da jih to lahko pri marsičem tudi ovira. Ker srečni ljudje ponavadi niso lakomni, je težko verjetno, da bodo kdaj obogateli. In ker jim primanjkuje tudi ambicioznosti, se ne povzpnejo pogosto do visokih položajev. In ker nočejo biti perfekcionisti, jim le redko uspe ustvariti velike umetnine.

Srečen človek rad opravlja koristno in ustvarjalno delo ob polni uporabi svojih sposobnosti. Rad pomaga drugim, vendar ne čuti nuje po požrtvovalnosti. V odnosu do spolnosti je samozavesten in sproščen. Ponoči se običajno pogrezne v globok, včasih brezsanjski spanec, iz katerega se prebudi nenadoma in brez težav.

Ponavadi je samozadosten in uživa tako v samoti kot v družbi, ni pa odvisen niti od prve niti od druge. Na splošno je urejen in točen. Čeprav je strpen do manjših napak pri drugih ljudeh, ne mara krutosti, nepoštenosti in destruktivnosti. Zdrav je in brez kompleksov v zvezi z uspešnostjo in prosperitetjo. Noče sodelovati pri negativnih emocionalnih igrarh drugih, svojih negativnih čustev pa se ne oklepa. S tveganji se sooča samozavestno, misel na smrt pa ga ne polni s pretiranim strahom. Pri izbiri partnerja se ponavadi odloči za kompatibilnega in prijateljskega, ne za lepega ali romantičnega.

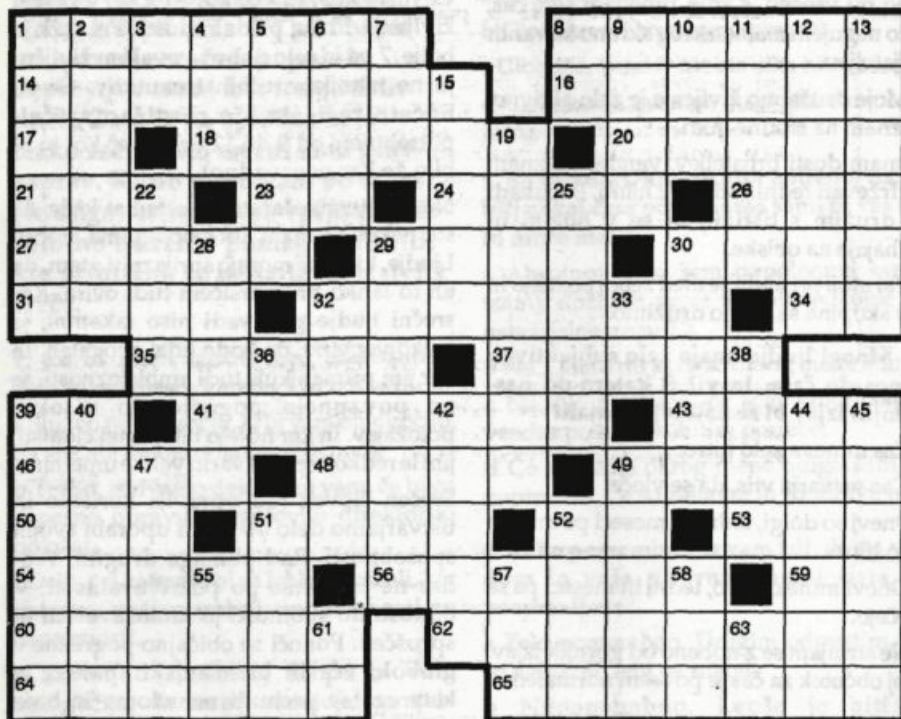
Tako kot vsi zaposleni, predani ljudje ima tudi srečen človek občutek, da dnevi minevajo hitro, da pa se tedni, meseci in leta včasih zdijo brezkončni. Nasprotno velja za ljudi, ki so zdolgočaseni: dnevi se vlečejo, meseci pa se utrinjajo. Nenazadnje ima srečen človek občutek, da napreduje, da se stvari izboljšujejo, da ne ostaja na mestu, da se premika. Brez tega občutka ne bi bil srečen.

Pripravi la: Katja Hleb

ENIGMATIKA

KRIŽANKA

Vodoravno: 1. idol, 8. bosenski kralj, za časa katerega je dosegla Bosna največji vzpon, 14. slikar ruske avantgarde, z Gončarovo utemeljitelj rejonizma (Mihail F.), 16. antično mesto ob istoimenskem jezeru na meji med Makedonijo in Grčijo, 17. Spielbergov filmski junak, 18. izloček žlez, izločina, 20. Petrarцова oboževanka, 21. zli duh v slovanski mitologiji, 23. avtomobilska oznaka Zaječarja, 24. vsak od petih gibljivih podaljškov dlani ali stopala, 26. hčer in mož, 27. že umrli mališki politik, borec za osvoboditev izpod kolonializma (Modibo), 29. majhna zelena žaba, 30. pecivo iz krhkega testa z nadevom, 31. bela snov, ki nastane iz apnenca, če se ta žge, 32. žuželka z dolgimi zadnjimi nogami, ki se v velikih rojih seli in uničuje zelenje, 34. vrhunski športnik, 35. Inuit, 37. obdelan kos polja, 39. kemijski znak za tehnecij, 41. pripravljanje jedi v vroči maščobi, 43. kratko krilo, del moške škotske noše, 46. serpentina, vijuga, 48. ime nekdanjega predsednika ZIS Markovića, 49. dolgoletni madžarski partijski voditelj (Janos), 50. poklon, 51. okras moškega obraza, 52. avtomobilska oznaka Valjeva, 53. oče, 54. finsko jezero, 56. nekdanja slovenska pevka zabavne glasbe (Berta), 59. kemijski znak za ajnštajnij, 60. ime bivšega teniškega igralca Pilića, 62. pripadnica zahodnosemitskega plemena, ki je v starem veku naseljevalo Sirijo z Mezopotamijo, 64. žlezna bula, 65.

trizložna stopica z dvema nepoudarjenima in tretjim poudarjenim zlogom. Navpično: 1. del svečanega oblačila, ki se zadaj vleče po tleh, 2. lesen trikoten vrh stene pod steho na ožji strani stavbe, 3. oranje, 4. divja mačka, 5. umevanje, spoznavanje, 6. inkovski poglavar, 7. cerkveni zbor, 8. začetnici slovenskega književnika in literarnega kritika Debeljaka, ki je umrl v emigraciji, 9. enota za merjenje napetosti električnega toka, 10. železov oksid, 11. pripadniki iz islama izvirajoče sekte v Libanonu in Siriji, 12. vrsta morske želve, 13. starogrški kipar, 15. divji merjasec, 19. ločevanje s sunkovitimi potegi, 22. moško ime, 29. vrsta puške, 30. timpan, 32. izdelovalec sira, 33. 4. in 10. črka, 36. začetnici ameriškega pisatelja Vonneguta, 38. Verdijeva opera, 39. slovenski pisatelj (Janez, 1830-1905, »Bajke in povesti o Gorjancih«), 40. sol članovodikove kisline, 42. mesto v Čadu, 44. mlečni sok kavčukovcev, 45. oseba, ki jo izdajatelj menice pozove, naj plača v menici določeno vsoto denarja, 47. angleški pomorščak, ki je objadral Zemljo (sir Francis), 49. glasbena skupina, ki je zaslovela s skladbo Lambada, 51. utrip, bitje, pulz, 52. krokar, 55. okrajšano ime Ronald, 57. mesto pri Torinu, 58. del na oblačilu za spravljanje manjših predmetov, 61. kemijski znak za američij, 63. začetnici slovenskega igralca Erzena.

Med reševalci, ki bodo poslali pravilno rešeno katerokoli uganko s teh strani na naš naslov (Tribuna, Kersnikova 4, 61000 Ljubljana) do 26. maja 1992, bomo izžrebali tri nagrajence, ki bodo prejeli po eno knjigo založbe EMONICA.

Med prejetimi praviimi rešitvami ugank iz 6. številke so bili izžrebani:
1. Mojca TOMAŽIČ, Runkova 8, 61000 Ljubljana;
2. Marija GRLJ, Prešernova 40, 66250 Ilirska Bistrica,
3. Alenka KRAŠOVEC, Polje c. V/1, 61260 Ljubljana-Polje.
Čestitamo!
Knjižne nagrade založbe EMONICA pošljemo po pošti.

ENAČBA

$a + b + c = x$
 a = nekdanj visok državni dostojanstvenik pri Hrvatih, b = kraj pri Hrastniku, c = Hercegovce, x = naslov filma Andrewa V. McLaglena iz leta 1968.

Miran Koritnik

REŠITVE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE
KRIŽANKA: 1. Drniš, 6. gumbnica, 13. kreator, 15. trlo, 16. Ahmed, 18. vidra, 19. aplanat, 22. Tito, 23. Anit, 24. melasa, 25. spiril, 27. ral, 28. redoks, 29. sito, 30. JG, 31. Odisej, 33. vrnilo, 35. SS, 37. Obir, 38. kričar, 40. Spa, 43. vitraj, 45. Predin, 46. stan, 47. Iran, 48. amoniak, 50. Carne, 51. Turin, 53. Ares, 54. analist, 56. Pokrajac, 57. griza.

ENAČBA: Pariz-Teksas.

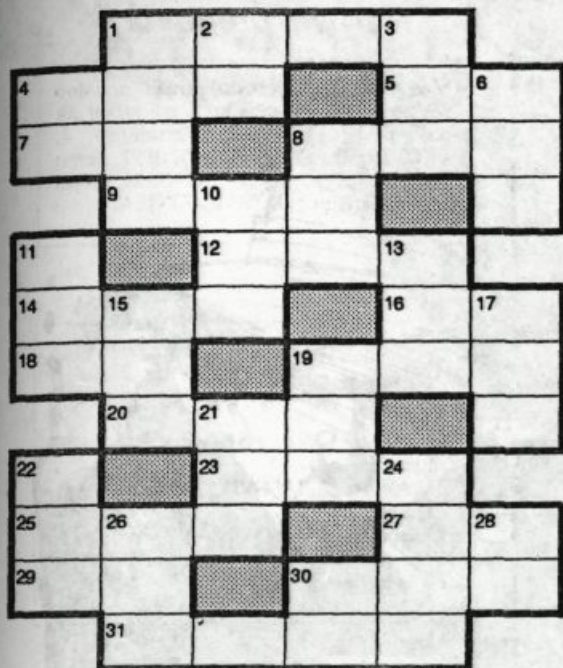
ZLOGOVNICA: Kdor nikoli ne počne neumnosti, ni tako pameten, kot si misli.

MOZAIK: Stil je samo način povezovanja sredstev jezika.

ENIGMATIKA

KRIŽANKA 2+2

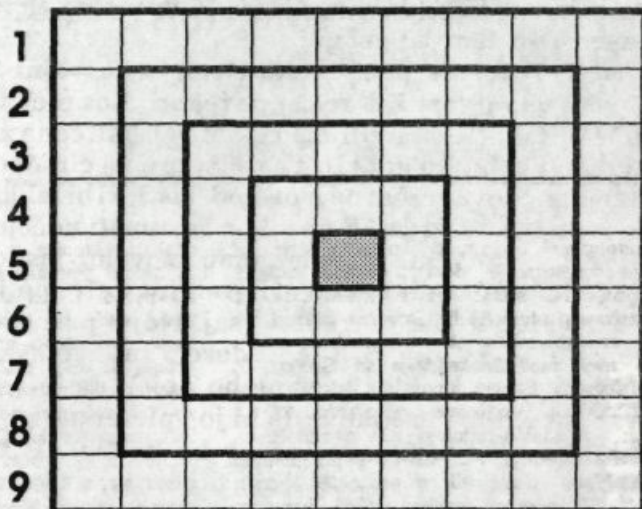
Vodoravno: 1. ruski menih in pustolovec, ki je imel velik vpliv na carski dvor (Grigorij J., 1871-1916), 4. glavna odrska zavesa, 5. mitološka ustanoviteljica Kartagine, ki je (po Vergilu) naredila samomor, ko jo je zapustil Enej, 7. kraj na otoku Ugljanu, 8. država v jugozahodni Afriki z glavnim mestom Luanda, 9. tokijsko letališče, 12. glavno mesto Zimbabveja, nekdanji Salisbury, 14. velika mačka iz savanskih in stepskih pokrajin Afrike ter Azije, čita, 16. večja izboklina na hrbtu zaradi skrivljene hrbtenice, 18. svojina, imetje, 19. posoda kvadraste ali valjaste oblike za shranjevanje ali embalažo, 20. človek, ki igra na orgle, 23. objestnost, 25. glavno mesto Bangladeša, 30. makedonsko mesto na severnem robu Pelagonije, 31. sodobni slovenski literarni zgodovinar (Franc).

Navpično: 1. organizem, navadno z listi, cveti in koreninami, 2. nesporazum, skreganost, 3. indijsko modro barvilo, 4. predel Bleda, 6. nekdanji slovenski politik (Stane), 8. indonezijska poročevalska agencija, 10. ime slovenskega slikarja Jakopiča, 11. žensko ime, 13. rastlina s podolgovatimi listi in rumenimi cveti, 15. protestantski duhovnik, 17. lirsko-epska pesem z grozljivim, mračnim vzdušjem, 19. orodje za rezanje iz dveh rezil v obliki črke V, 21. krogla, ki v pomanjšanem merilu upodablja zemljo, 22. velik kup lesa, namenjen za gorenje, 24. izvršilec kaznivega dejanja, 26. spatek, iznakaženec, 28. drugo največje mesto v Siriji, Haleb, 30. pravilnost.

(Simon Bizjak)

PREMIKALNICA REGULIRANJE ŠTEVERJAN EVAPORATOR MOLOTOVKA PLANJAVA

Besede premikajte drugo nad drugo, tako da boste v štirih stolpcih, brano po vodoravnih vrstah, dobili naslov romana znamenitega angleškega pisatelja.

OKVIRI

V vsako vodoravno vrsto vpišite eno ali dve besedi, ne da bi vmes postavljali črna polja.

1 sodobni slovenski zgodovinar, strokovnjak za zgodovino od konca 19. stoletja naprej (Janko)

2 Sredozemlje

3 kralj škratov iz starofrancoskega epa - naziv

4 kos blaga za brisanje ali čiščenje - redovniški pripravnik pred zaobljubo, novinec

5 košarkar Smelt Olimpije (Darko) - srednje velika domača ali divja ptica s ploščatim kljunom in krajšim vratom

6 juhi podobna jed iz mesa in zelenjave - indigo, iz katerega so najprej izdelovali anilin

7 staro polmilijonsko mesto v Uzbekistanu, središče tatarske države od 1369 do 1405

8 slovenski alpinist in gorski reševalec (Franci) - ameriški ekonomist, Nobelov nagrajenec leta 1972 (Kenneth Joseph)

9 češkoslovaški hokejski reprezentant (Igor) - francoski filmski režiser, predstavnik »novega vala« (Louis, »Lucien Lacombe«).

Črke iz vodoravnih vrst sestavljajo tudi besede, ki tečejo v štirih okvirih v smeri kazalcev na uri. Opisi so podani od največjega do najmanjšega okvira, začetke posameznih besed pa morate uganiti sami.

Prvi okvir: iz različnih samostojnih delov sestojeca celota - ime in priimek pred petimi leti umrlega ameriškega pisatelja, ki je slikal življenje revnih belcev in črncev na jugu ZDA (»Razkopana gruda«) - ljubeznivo, prijetno (glasb.) - brkata sladkovodna riba.

Drugi okvir: ime in priimek filmskega igralca, ki je zaslovel z vlogo Sandokana - učinkovit antibiotik proti virusnim boleznim - škotski Nobelov nagrajenec za mir leta 1949 (J. Boyd) - tropska papiga.

Tretji okvir: hodnik na železniški postaji - ime slikarke Kobilca - trgovec s cenanim blagom.

Četrti okvir: grško mesto v Epiru - Ibsenova drama.

Klub klobuk

HAMFRI
BOGART

*Bit će skoro propast sveta,
neka, neka, nije šteta!*

(srbski pregovor)

Ljube bralke in dragi bralci, danes Vam pišem v prav posebnih okoliščinah. Pred menoj je namreč televizor, na katerem lahko spremljam direktni prenos skupnega zasedanja slovenskega parlamenta, kjer bodo, če bodo, glasovali o novi slovenski vladi. In tako je nastal tudi naslov tega članka. Prvi trenutek sem namreč pomislil, da je na sporedu Klub klobuk, v katerem poslanci igrajo kakšen skeč za otroke, ki tako obožujejo oddajo s tem naslovom. Pa ni! Kot kaže, gre zares!

Sedaj imam na voljo dve stvari: ali Vam v stilu Francija Pavšerja uprizorim komentiranje direktnega prenosa s standardnimi vložki, kot so vremenske razmere z meglo in sneženjem, jahanje kolov, senzacionalni drugi tek Bojana Križaja, ki se je z osmega mesta v prvem teku povzpел na »stopničke«, in podobno. Ali pa Vam pišem čisto preprosto o čem drugem.

Lahko Vam na primer napišem kaj o vojni v Bosni. Toda o tem žal ni kaj povedati. Bosanci se nam lahko samo še smilijo. Prekleta visoka cena za naivnost, bi lahko dodali, a se sliši precej cinično. Pomagati Slovenci žal ne moremo. Tisti, ki bi lahko zadeve očitno ne razumejo ali pa razumeti nočejo. Čeprav je vsakemu normalnemu človeku jasno, kdo je kdo in zakaj pri stvari gre. Kot kaže, pa je za končanje vojne potrebno vsaj dvoje: prenesti spopade na ozemlje Srbije in doseči tuje vojaško posredovanje. Dokler svet ne bo dojel, da je vsa stvar šla mnogo predaleč, da bi jo vpletene strani lahko razrešile same, vojne ne bo konec. Če že mislijo pustiti, da se potolčejo do kraja, naj vsaj poskrbijo za enakopraven boj, torej muslimanom dajo orožje in municijo. Vsaka iluzija, da bo Srbe srečala pamet in da se bodo res pogodili za kakšno premirje, je navadna bedarija. Zabredli so tako daleč, da oni spopada končati sploh ne morejo. Socialno tveganje bi bilo preveliko. Si predstavljate vso to krvoločno množico doma neke v Srbiji, kjer bi bilo treba za hrano delati in za seks dvoriti? Ne, ljube bralke in dragi bralci: vsa ta množica bo ves preostanek življenja samo še kradla, posiljevala in ubijala. Če te priložnosti ne bo kje drugje, pač doma. In prav zaradi tega Srbi te vojne sploh ne morejo več končati. Zato je vsako odlašanje oboroženega posega neke močne vojaške sile zgolj izguba časa in sokrivda pri pobijanju nedolžnega prebivalstva. Pa kaj bi

govoril, pregovor v podnaslovu pove pravzaprav vse.

O slovenskem parlamentu, ljube bralke in dragi bralci Vam še zmeraj ne morem napisati nič pametnega. Farsa namreč še zmeraj traja. In narod vse to gleda. Da jim le ni nerodno! Največji slovenski otroški vrtec še ne bo tako kmalu končal dela. Spet me sili na bruhanje. Vse to namreč počnejo za moj denar. Prav zanima me, kako bodo narod sploh uspeli zbobnati na naslednje volitve?!

No, pravkar so postali sklepčni. Farsa se končuje, začenja se cirkus! Zato se bom, ljube bralke in dragi bralci, za danes poslovil. Cel se bom posvetil cirkuški predstavi. Kot pravi »klobučnik«. Pa lep pozdrav!

Ljubljana, 14. maja 1992

Vaš Hamfri Bogart

P.s.: Juhuhu, oblast je tu! Poslanci so opravili delo za katero so plačani. Vlado torej imamo. Dobro ali slabo? Z vlado je tako kot s ketno: dobra je toliko, kot je dober njen najslabši in ne njen najmočnejši člen. Takšnih zarjavelih členov pa tej verigi ne manjka.

»Sem najmanjši grafit na svetu«

AMUŠT

18. maj 1992 / št. 7 / cena 70 SLT